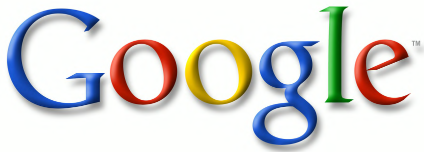
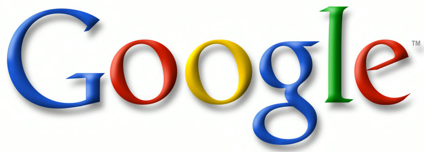
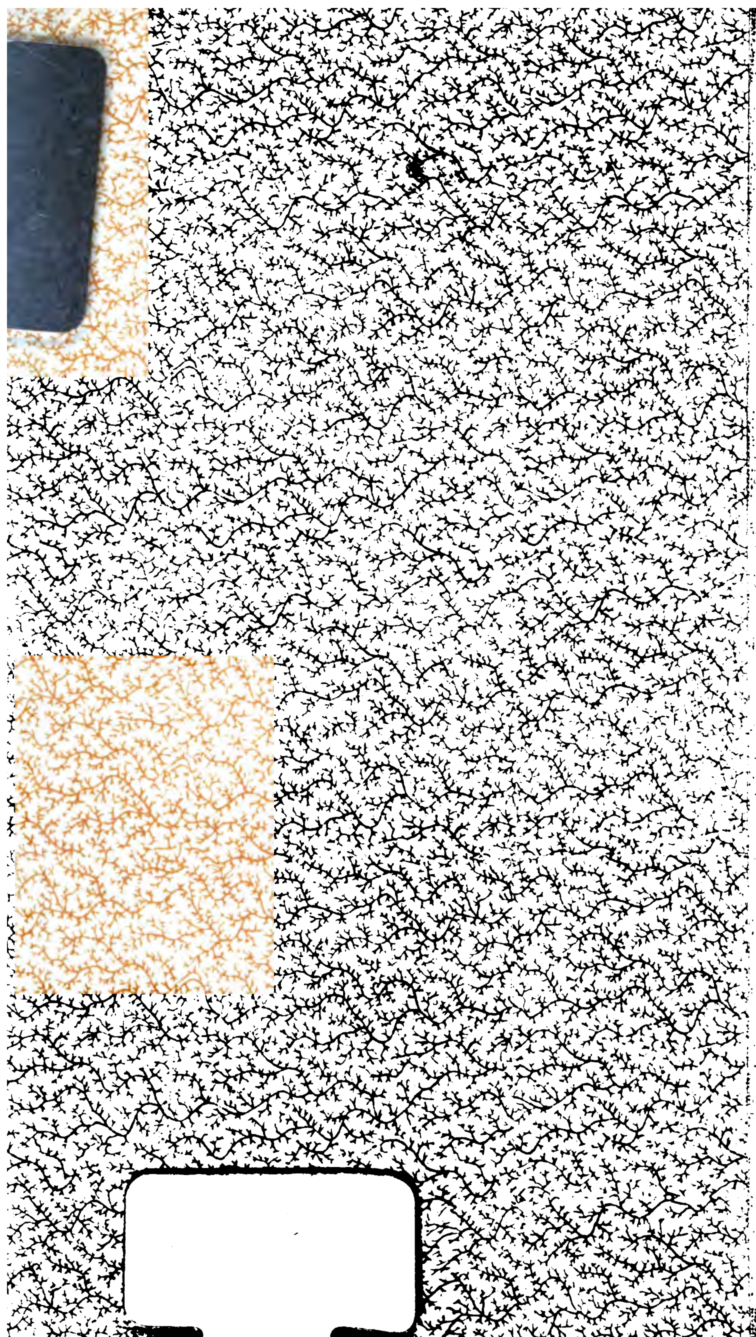
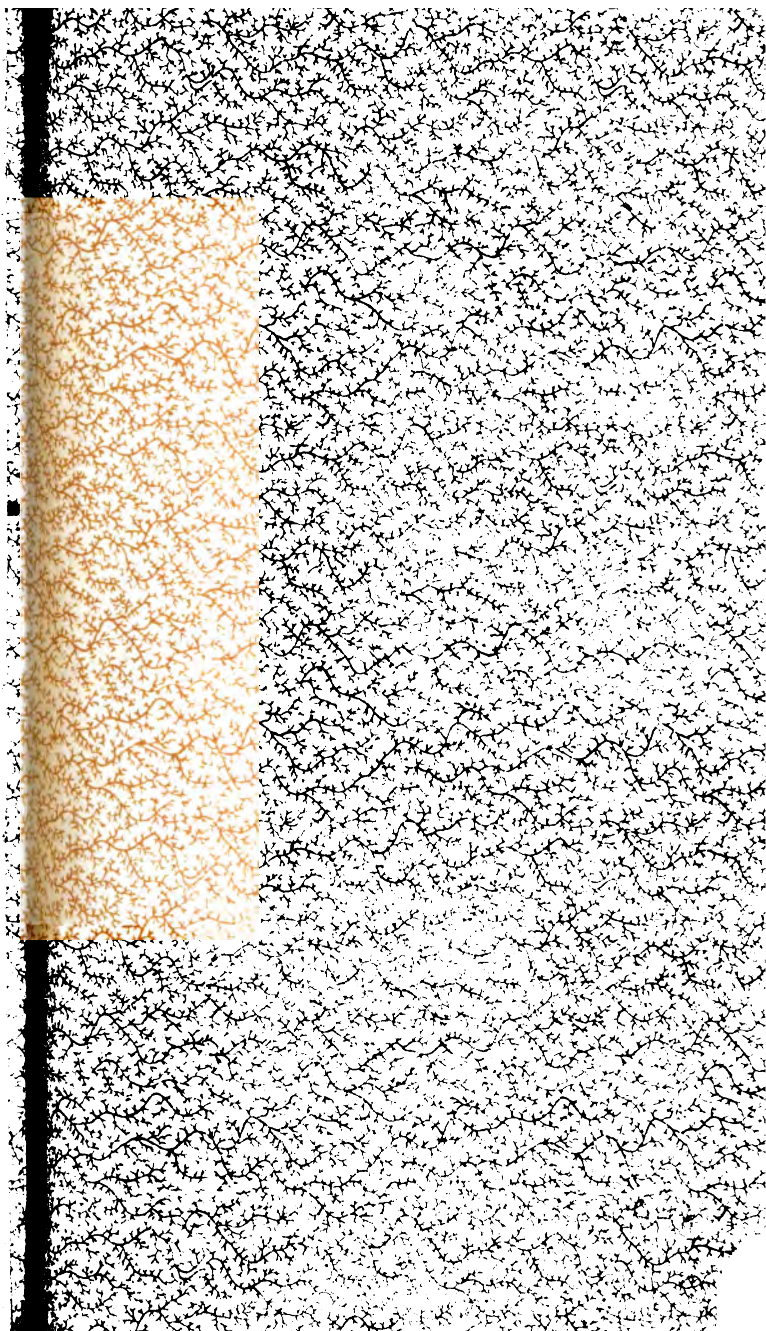

Google

De Bästa Böckerna

HELENA NYBLOM

SAGOR

FÖRSTA SAMLINGEN

PRIS 1 KRONA

Stockholm
Albert Bonniers

9

HELENA NYBLOMS SAGOR

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1907

Han som försvor sig.

Det var en gång en yngling som hette Walter. Han hade bara lust till en sak, och det var att spela fiol, men det gjorde han också bättre än alla andra.

Så satt han en dag i sin fars gård och stämde fiolen, och så tänkte han:

»Nu ställer jag mig utanför min mors dörr och där spelar jag så vackert och så blidt, att hon förstår hur högt jag älskar henne.»

Och så började han spela allt det mjukaste och bästa, han visste, af sitt hjärtas öfverflöd. Men då öppnade en tjänstflicka dörren på glänt och hviskade: »Ge dig genast i väg! Mor skall sofva!»

»Så dum jag var!» tänkte gossen. »Det kunde jag väl ha förstått, att inte skulle jag hålla på att spela när mor ska sofva.»

Så gick han bort till andra ändan af huset och ställde sig utanför sin fars dörr.

»Nu ska jag spela så morskt och frimodigt,» sade han till sig själf, »att far ska bli glad och komma att tro på mig.» Och så började han med de käckaste tag öfver fiolen, så det sjöng i väggarna.

Men genast öppnade en tjänare dörren till faderns rum och sade:

»Gå din väg! Far skall arbeta.»

»Jaså!» sade gossen till sig själf. »Det borde jag väl ha tänkt, att inte går det an att spela när far ska arbeta!» Och så gick han bort ifrån gården.

Han gick genom susande skogar och blommande ängar, öfver höga berg och djupa dalar, och så kom han till en stor stad.

»Nu ska jag väl spela för dem här i staden, så de kunna tänka sig allt det vackra, jag sett på vägen,» sade han till sig själf och så ställde han sig vid ett gathörn och spelade. Men alla som gingo förbi hade så rasande brådt och inte alls tid att stanna och lyssna till hans spel; slutligen kom en man med en stor käpp och en silfverträns om hatten och lade handen på hans axel.

»Här får ingen spela på gatan!» sade han. »Sluta genast upp, annars tar polisen dig!» — Ja, då fick han ju sluta. Men så fick han veta, att det om kvällen skulle bli stor fest på rådhuset och där skulle spelas till dans. Då gick han och bad, att han också skulle få spela med på sin fiol.

»Å ja, en mer eller mindre kan ju göra detsamma,» svarade man honom, och så fick han lof att vara med på kvällen.

Man hade prydt den stora rådhussalen så fint med gröna kransar och röda pioner och fladdrande band, och under taket svängde kronor af tunnband, omvirade med löf, i hvilka hundra vaxljus strålade.

Men i salen visade sig all stadens finaste ungdom. Hand i hand kommo de för att dansa. Gossarna voro klädda i knäbyxor och långa spetsiga skor. De buro korta kappor öfver axlarna och ringar på fingrarna. De unga jungfrurna voro i sammet och siden, breda öfver länderna och tjocka öfver magen, med feta, hvita händer och slätkammadt gyllene hår. De voro hvita och röda som smultron med grädde, och hade pärlor i öronen och på bröstet. Och de unga flickorna och de unga gossarna dansade hand i hand, ibland två och två, ibland i långa rader och i stora ringar, fram och åter på det bonade golfvet.

Kring väggarna sutto mödrarna och pratade och kacklade som höns i en hönsgård, men i rummet bredvid sutto fäderna och drucko öl och renskt vin och skreko och skrålade som om fienden hade kommit i landet.

Ja, det var ett gille!

Musikanterna handterade sina instrument med största fart och kläm, men ju klarare trumpeterna smattrade och ju raskare fiolerna arbetade, desto högre pratade och skrattade alla människor i danssalen. Det var som om de ville visa, att de alldeles kunde öfverrösta musiken.

Walter kunde då rakt inte tycka det vara någon glädje att stå och spela för det sällskapet. Men så bad han anföraren för musiken, att han skulle få lof att spela något vackert när de hvilade mellan danserna.

»Ja, kan det roa dig, så var så god!» sade man-

nen, och då det nu för en stund blef tomt på golfvet i danssalen och alla hade satt sig till hvila på bänkarna längs väggarna, så steg Walter fram, lyfte sin fiol och började spela. Han tyckte, att det liksom låg kärlek i luften. Här voro så många vackra flickor och så många ståtliga unga män, som måhända nog skulle ha lust att säga hvarandra hvad deras hjärtan tänkte på, men inte hade mod därtill. Nu ville Walter låta dem höra huru ett älskande hjärta talar, och han började sjunga så varmt och så ömt på sin fiol, att han själf fick tårar i ögonen. Ett ögonblick spetsade man öronen nere i salen, men så började man tala dubbelt så högt som förut, och efter en stund ropade den förnämsta dansören:

»Nu är det nog med de där klagovisorna. Låt oss nu få en 'Allemagne'!»

Ja, då fick Walter ju sluta tvärt och åter börja dansmusiken med de andra. Men då han på morgonsidan gick bort från dansgillet, så tänkte han:

»Så dum jag kunde vara att tro, att alla de där kalla och stolta människorna skulle bry sig om min musik! Nej, nu går jag ut på landet och spelar för bönderna. Det är folk som ha hjärtat på rätta stället,» och så gick han utåt landsvägen. Fram på kvällen kom han till en bondgård, där många människor voro församlade. Karlar och flickor, som kommit hem från höskörden, hade just slutat kvällsvarden. Nu sutto de på trappan och omkring brunnen i gladt samspråk med hvarandra. Husbonden och

husmodern stodo i dörren och tillkastade då och då tjänstfolket ett uppmuntrande ord.

En af gossarna, som fick öga på Walter, ropade till honom:

»Kom hit, spelman, och spela oss ett stycke!»

Walter blef så glad. »Det var det jag tänkte!» sade han till sig själf. »Det är sådant folk, som har hjärta för musiken.» Och han skyndade in på gården.

Han började spela en gammal folkvisa, en af dem som ingen har gjort, men som hela världen känner. Den var så underligt vacker med klang af bergsbäckar och skogssus och plaskande vågor.

Men knappast hade han spelat ett par takter, förrän en af flickorna började sjunga därtill. Hon hade en hög, skärande röst. Strax därpå föll en gossröst in. Det var en djup bas, som rullade så besynnerligt på tonerna. Och nu började ett par andra röster. De sjöngo just inte så vidare rent. Efter en stund sjöngo alla med, flickor och gossar, höga och djupa röster, hvar på sitt sätt. Det var ett riktigt bölande. Walter kunde inte så mycket som höra sin egen fiol. Han upphörde att spela och lät de andra sjunga visan ut. Men nu hade de kommit i farten och ville hafva mera.

En begärde en glad, en annan en sorglig visa. Alla ropade i munnen på hvarandra: »Om han ändå kunde spela visan, som Jakob spelar så bra!» sade en.

»Eller den, som gamle spelmannen gaf oss i fjol. D e t var en karl till att spela!» sade en annan; och de refvo och sleto i Walter från alla sidor. Men

genast han började en visa, började också alla skråla igen. Då lade han ner fiolen.

»Hvad behöfver ni spelman till?» sade han. »Ni reder er ju allra bäst utan» — och så gick han.

»Ack så dum jag kunde vara att tro, att bönder och bondtöser skulle vilja höra på mig!» sade han till sig själf medan han vandrade ut i natten.

Nästa morgon kom han till stora hagar och ängar. Där lågo fåren i solskenet och läto sig sommarens blommor väl smaka, och Walter satte sig hos dem på en stubbe.

»Människorna ä' så konstiga,» tänkte han. »De vilja inte höra på mitt spel. Nu ska jag spela för er, snälla, tysta djur,» och så började han en liten sakta och vänlig melodi på fiolen.

Men knappast hade han spelat litet, förrän fåren började fara ikring, som om han skulle ha velat göra dem något illa. De blängde med sina gröna ögon och lyfte på öfverläppen, medan benen riktigt slogo slint under dem af bara ångest.

»Så'na får I ä'!» sade Walter och reste sig. »Men hva ska I väl egentligen kunna vara annat?» och så gick han.

»Jag tror att människor och djur ä' lika dumma!» sade han för sig själf. »Inte ska man vänta sig något af dem. Men den vackra naturen! Det är en annan sak! Alla I sköna, vajande björkar och alla I sakta porlande källor! I skolen förstå mig. Och nu bryr jag mig bara om att spela för er!»

Så började Walter spela de ljufvaste låtar han

kunde locka ur fiolen. Men han hade inte spelat länge förrän alla björkarna började hviska till hvarandra. Och de tisslade och tasslade och fnissade och prasslade, så Walter mycket väl förstod, att nu passade de på medan han spelade att säga hvarandra alla sina hemligheter. Och de glada källorna skrattade och jollrade och stänkte droppar i ansiktet på honom.

»Ja, du spelar bra!» ropade de med sina glada barnröster. »Du spelar riktigt bra; men dina visor ä' så korta, de ta genast slut. Hör på oss! Hör på oss! Hör på d e n melodin! Ser du, vi, ja vi sluta aldrig, vi!» och så pladdrade alla källorna och gurglade sig liksom för att bli ännu klarare i strupen. De hade inte alls tid att höra på Walters fiol.

»Det finns nog ingen på hela jorden som vill höra på mig,» sade Walter och reste sig. »Hvad ska det då tjäna till att lefva. Jag tror jag går och hänger mig!» och så gick han in emot den stora allvarsamma skogen. Men vid skogsbrynet satte han sig ned på dikeskanten för att ännu en gång se ut öfver denna vackra jord, som låg och lyste under sommarhimlen, och då fick han syn på en man, som kom gående på landsvägen och som nalkades stället där han satt.

Det var en underlig karl. Han såg ut som en afsigkommen fin kurre. Efter tidens sed bar han en stor, brun slängkappa, som han hade kastat öfver axeln på ett förnämt sätt. På hufvudet hade han en liten, röd mössa, däri en lång hägerfjäder satt och

vippade i morgonluften. På de långa, smala benen hade han nedhasade röda strumpor, och på fötterna bar han långa, nedtrampade skor. Han gick raskt framåt med en besynnerlig vårdslös gång, medan han stack knäna framför sig, och höll hufvudet böjdt öfver bröstet.

Walter satt och tittade efter honom.

»Den där,» tänkte han, »är bestämdt en gammal afdankad hofman, som en gång sett bättre dar. Nu ska jag göra ännu ett försök! Om han står stilla och hör på mitt spel, så ska jag tro, att det ännu finns något för mig här på jorden att göra, men går han förbi utan att stanna — ja, då går jag och hänger mig!»

Och så satte Walter fiolen under hakan och började spela. Han tog till det svåraste och konstfärdigaste stycke, som han nånsin lärt sig. Det hade dubbelgrepp och drillar och flög ibland upp på de högsta toner, som kunna nås på fiolen.

»Nu ska jag göra mitt allra, allra bästa!» tänkte han och samlade hela sin kraft. Men medan han spelade, sneglade han nedåt landsvägen för att se om den främmande herrn skulle komma att gå förbi, eller om han möjligtvis skulle bli stående och höra på honom. Nu var han alldeles nära. Walters hjärta slog högt, medan han arbetade med fiolen. Det såg ut som om den främmande herrn ville gå raskt förbi, men plötsligt stannade han, lade armarna i kors, lyfte hufvudet och såg på spelmannen. Walter hade suttit på dikeskanten och spelat. Nu reste han sig och

började med ny fart. Han tyckte själf, att han aldrig spelat så bra. Det sjöng och tonade i fiolen, och till och med de djärfvaste språng gingo som en dans.

Han slutade med en lång, lång drill, och så lät han fiolen sjunka och såg på den främmande.

Den besynnerlige herrn stod och log. Men så bröt han ut i ett högt, skallande skratt.

»Det där tyckte du väl att du gjorde riktigt öfverdådigt bra?» sade han med en hånfull röst.

Walter kände hur han blef röd i hela ansiktet.

»Kan du måhända göra det bättre?» frågade han med darrande röst.

Den främmande herrn svarade blott med en hvissling som tydligen ville säga: »Jo, det ska du få höra!» och så sträckte han en lång, mager arm efter fiolen.

»Men fy för hin, så den är stämd!» sade han med en hög, skärande röst. »Den är ju alltför låg!» Och han satte fiolen mellan knäna och började vrida på skrufvarna.

»Och stråken sen! Den är ju också slak som ett segel utan vind!» Han började också att spänna stråken. Medan han höll på därmed, satt Walter och såg på hans ansikte. Det var ett sådant besynnerligt ansikte. I den smala pannan växte det mörka, gråsprängda håret ned i en spets. Näsan var lång och smal och hängde ned öfver munnen i en djärf krökning, och den långa munnen hade korta, små tänder, som man såg när han log. Ögonen voro dock de underligaste. Det var stora, svartgråa ögon med svarta ögonfransar, men han knep

dem beständigt ihop, så de sågo ut som två långa, smala strimmor, i hvilkas midt pupillerna lyste som två gnistor. Medan Walter satt och såg på honom, tyckte han, att mannen hvarje minut ändrade utseende. I det ena ögonblicket var han riktigt vacker, i det andra var han rent förbannadt ful. Och så hade han så otäcka händer, långa, knotiga händer, på hvilka alla fingrarna sågo ut som om de hade flera leder än vanliga människohänder, och slutade med tjocka klunsar i fingertopparna. Det var gräsligt, så han stod och vred och vred på den arma fiolen. Men nu tycktes han ändtligen ha fått den i ordning.

»Passa nu på, min sparfunge!» sade han till Walter, och satte instrumentet under hakan.

»Nu ska du få höra hur man ska spela fiol!» och så började han.

Vid allra första stråkdrag, som han gjorde öfver fiolen, kände Walter det, som om någon slagit honom öfver nacken med ett spö. Han spratt till och satt spikrak och lyssnade. Var detta verkligen hans egen fiol?

Det strömmade toner ur den som droppar från en springbrunn, som vågor från en bergbäck, som stormande hvirflar från en fors. Det sprakade som tusen gnistor från en hväsande eld. Det skrattade och dansade och flög och yrde om hufvudet på honom, så han ryste i hela ryggen af fröjd och fasa. Och beständigt steg det i kraft och mångfald. Det var som om hela luften sjöng omkring honom. Det

trängde sig in på hans hufvud och hans bröst, så det svindlade för honom. Han höll sig fast i gräset med båda händerna, där han satt, och då spelet slutade på en hög drill, som darrade öfver hans hufvud som ett blänkande svärd, kände han det som om han skulle dö. Han satt likblek med båda händerna fulla med afrifvet gräs och stirrade på den främmande.

»Tja! se s å ska man spela!» sade denne i upprymd ton.

»Man skall veta, hvilken makt som finns i den här lilla tingesten!» och han svängde fiolen framför sig. Han tycktes ha blifvit i riktigt godt humör af att höra sig själf spela.

»Nu ska vi ta till något helt annat,» sade han så. »Nu ska det bli kärlek af. Nu är du skön jungfrun, som sitter där och glor i din jungfrubur, och jag är en hjärtnupen ungersven, som ska spela henne ut genom fönstret. Hör nu på!»

Han började med att skrapa öfver alla strängar medan han jamade och tjöt som en katt, men plötsligt upphörde han, lade bågen så sakta som luft öfver strängarna, och så började serenaden. Han spelade på samma gång sången och ackompanjemanget, och något så ljuft och tjusande hade väl Walter aldrig hört i hela sitt lif.

Det vaggade och snyftade i strängaspelet som suckar från ett längtande, blödande hjärta, medan sången sväfvade som brinnande böner, än sakta hviskande, än stigande och svällande. Den slutade med tre suckar, den ena saktare än den andra, som

liksom ströko Walter öfver kinden med smekande ömhet. Han tog med handen till ansiktet och märkte att det simmade i tårar.

»Ja, ser du,» sade spelmannen sakta och sträckte ut stråken emot Walter. »Här ha vi tösen hängande på bågspetsen. Det gick som en dans!» och så skrattade han liksom invändigt med ett besynnerligt doft skratt.

»Du kan visst spela allt,» sade Walter. Han kunde knappast tala.

»Ja, det tror jag nog jag törs säga,» svarade den främmande. »Är det något du särskildt kunde ha lust till?»

»Kan du spela så där ståtligt och stort och bredt, så det låter som glädje och festlighet?» frågade Walter.

»Det ska du genast få höra,» svarade spelmannen.

»Nu är det alltså kejsaren som kommer! Vi se redan hans följe där långt borta på landsvägen, och nu s..a vi ta emot honom med triumfmarschen.»

Han drog ett par stora ackorder öfver alla strängarna. Det lät som om trumpeter och horn hade blåst fanfarer. Och så började triumfmarschen. Den började dämpad, som om den väntade på någon som skulle komma, men steg och steg beständigt i styrka.

»Där ha vi dem,» sade spelmannen och började buga. »Där ha vi kejsarens följe, hans riddare och hofmän, och där — där ha vi kejsaren själf!»

Han bugade sig så djupt, att toppen af hans hägerfjäder rörde vid landsvägen.

Det brusade af toner omkring Walter. Det var som om en hel orkester hade utbrutit i jubel för att hylla kejsaren. Han tyckte nästan att han såg honom rida förbi på vägen och bockade sig själf i största ödmjukhet.

»Nu draga de bort,» sade spelmannen, då musiken blef svagare och svagare, till dess den helt dog bort.

»Och nu skratta vi åt hela packet!» sade han så och lät stråken flyga öfver strängarna, så det klingade som ett gapskratt.

»Var det så du ville ha det?» frågade han Walter.

»Du var mig en fan till att spela,» sade Walter. Han kunde inte finna ord för sin beundran. »Hvad är du egentligen för en människa? Hvad heter du?»

»X. Y. Zeta, så mycket du vill veta!» svarade spelmannen och visade honom spetsen af sin tunga.

»Nå, det angår mig för resten inte,» svarade Walter. »Och du lärer naturligtvis inte konsten ifrån dig.»

»Det har jag redan gjort åtskilliga gånger,» svarade spelmannen. »Och jag har haft många snälla lärjungar.»

»Men det tar väl en gräsligt lång lärotid, innan man kommer underfund med ditt spelsätt?» sade Walter.

»Å, det är inte tiden det kommer an på,» svarade mannen. »De flesta människor tro att det beror

på det här!» och han viftade med handen. »I stället för att det skall sitta här!» och han pekade med toppen af sitt långfinger på pannan. »Här sitter det, min herre! Jag skall säga dig, att du är lika dum som de flesta andra. Du vill spela för människorna hvad du själf tänker på. Hvad tror du folk frågar efter dina tankar? Du skall spela för dem, hvad de helst vilja höra. Du skall spela för dem hvad de tänka på. Du ska alltid veta: Den vill ha det så, den vill ha det så! Nu ska de få det precis som de vill ha det.»

»Men hur i all världen ska jag kunna veta hur de andra vill ha det?» frågade Walter och gjorde stora ögon.

»Det ligger i luften! Det vädrar man,» svarade spelmannen och spärrade upp näsborren som en jakthund.

»Nej,» svarade Walter. »Det vädrar jag aldrig. Jag har nog med att komma under fund med hvad jag själf går och funderar på.»

»Ja, jag kan tänka det!» svarade spelmannen. »Och det är därför ingen gitter höra på dig, och det är därför du blifvit så sorgsen, så du höll på att gå och hänga dig.»

»Hur kan du veta det?» frågade Walter. Han blef riktigt rädd.

»Det såg jag genast på dig. Du såg så hängfärdig ut. — Men ser du, jag har en liten dosa full med en ganska egen sort snustobak. Om du bara skulle få en enda pris ur den dosan, då skulle du

också genast få det rätta väderkornet, så du alltid precis skulle förstå, hvad du ska spela för folk.»

Härmed tog han fram en liten näfverdosa ur sin bröstficka och smällde på locket med sina långa fingrar.

»Det måtte vara en riktig trolltobak, den där!» sade Walter och sneglade till dosan. »Men det kostar väl stora pengar att få sig en pris ur den?»

»Hvad skulle du vilja bjuda mig?» frågade spelmannen.

»Jag äger intet annat i hela världen än mig själf,» svarade Walter modfälld. »Hvad skulle jag väl då kunna ge dig?»

»Å, det är mycket bra,» svarade den främmande. »Det är alldeles nog om du ger mig dig själf. Jag har en inbiten lust att rå om unga själar.»

»Hur menar du?» frågade Walter. »Hur ska vi göra upp handeln?»

»Det är mycket enkelt,» svarade spelmannen. »Jag ger dig nu på eviga minuten en pris ur min dosa, och därmed är din lycka gjord. Sedan kan du roa dig bäst du gitter i tio långa år, men efter den tiden tillhör du mig. Då kommer jag och kräfver dig.»

»Tio år!» sade Walter gladt. »Det är ju en skön, lång tid. Och ännu är jag bara aderton år. Men hur skall jag finna dig, när betalningstiden är inne?» frågade han så.

»Det blir mycket enkelt,» svarade den främmande. »När stunden kommer, ska jag skicka dig mitt visit-

kort. Men kom ihåg,» tillade han, och hans underliga ögon blixtrade. »Kom ihåg, att om du lurar mig och inte infinner dig, där jag stämt möte med dig, då är det slut med dig. Jag tål intet uppskof i mina inbetalningar.»

»Du kan vara säker,» svarade Walter. »Jag ska inte låta dig vänta; men låt mig nu få smaka på tobaken.»

Den långe herrn räckte den lilla näfverdosan tvärs öfver diket till Walter, som dök ned i snuset med två fingrar, tog sig den största pris han kunde åstadkomma, och snusade upp den i näsan med darrande ifver.

Han nös genast tre gånger och strax kände han som en smäll i hufvudknoppen. Det blef så underligt klart inne i hjärnan på honom.

»Gif mig fiolen!» sade han ifrigt och räckte handen efter instrumentet, som den främmande ännu höll.

»Var så god,» svarade mannen. »Här har du den! Nu kunna vi ju genast försöka om mitt medel hulpit dig. Spela mig nu ett stycke, sådant som du tror att jag skulle tycka om det.»

Walter stirrade på honom. Plötsligt tyckte han, att mannen hade fått ett helt annat utseende.

»Du är stygg,» sade Walter. »Du är elak och fräck! Nu ska jag spela ett stycke efter ditt sinne.» Han satte stråken till fiolen, och det var som om den dansade af sig själf. Den flög så lätt som en ljusstråle öfver strängarna, och allt hvad Walter

ville den skulle spela, det spelade den ögonblickligen.

Det var en vild, flygande dans med skärande oljud och vågade språng och långa drillar, som tjöto som hånskratt.

Den långe herrn knäppte med fingrarna. »Bravo! Bravo!» ropade han. »Precis som jag vill ha det! Det var en dans med fart och humör, och inte något känslopjunk. Ja, nu är du klar till att hjälpa dig själf!»

Därmed slog han sin stora kappa öfver axeln och nickade till Walter.

»Farväl så länge, min lilla lärjunge!» ropade han. »Alltså om tio år! Och pass på att vara precis!» och därmed gick han med så långa steg in emot skogen, att han inom ett par sekunder var försvunnen. Det var som om han blåst bort som en låga.

Walter rätade på sig. Det föreföll honom som han plötsligen blifvit en hel karl och han grep fast om halsen på sin fiol som om han fått tag i den för första gången i lifvet, och så vandrade han ut i världen för att pröfva sin lycka.

Han märkte genast, att den pris han fått af mäster-spelmannen hade klarat alla hans begrepp. Nu gick han icke längre och grubblade öfver sina egna tankar, han spelade allt hvad de andra önskade, och han kunde genast se på deras ögon hvad de ville höra.

En ville ha det vildt, en annan ville ha det

mildt. En ville ha det roligt, en annan varmt och soligt. En ville ha det flott och fräckt, en annan ville ha det stramt och korrekt. Somliga tyckte om sant och fromt, andra nöjdes med grant och tomt.

Walter visste precis hur de önskade det, och alla voro de så innerligt nöjda med honom. Och han spelade sig fram till ära och heder, till gyllene dukater och granna kläder, och alla slogos om att få tag i honom.

Enhvar tyckte, att Walter just spelade honom till nöjes, och Walter log emot hög och låg, emot flickor och gossar. Han brydde sig inte mera om hvad han spelade, bara alla voro nöjda med honom och sade honom vackra saker. Slutligen blef han fast i kungens gård, ty ingen kunde som han läsa kungens tankar och spela dem fram på fiolen. Och han gick klädd i sammet och siden, med rosetter vid knäna och diamantring på lillfingret, och med doftande olja i håret.

Och han hade blifvit så fin och förnäm, att folk reste sig när han kom in i rummet. Och ve den, som vågade säga ett ord eller röra på sig när Walter satte stråken till fiolen. En sådan blef genast utkörd ur kungasalen.

Förr i världen hade Walter knappast någonsin lämnat fiolen ur händerna, men nu hängde den på väggen när han inte spelade för folk. Han tyckte om att hvila sig mellan allt det där eviga spelandet, och för resten hade fiolen blifvit så främmande för

honom, sedan den inte mera spelade hans egna, men bara alla andra människors tankar.

Ibland kunde Walter plötsligt tänka: »Hvad är det som fattas mig? Jag har ju allt hvad en människa kan önska sig: pengar och heder och min konungs ynnest, och jag behöfver aldrig ängsla mig för morgondagen. Hvad ä r det väl som fattas mig?» Han undrade då, om det kunde vara tanken på att all denna härlighet en gång skulle taga slut, när spelmästaren kallade honom att möta sig. Men det föreföll honom att vara något så långt borta i en aflägsen framtid, att han inte alls behöfde bekymra sig däröfver. Han tänkte inte på att åren gingo. Han räknade dem aldrig och han märkte därför icke, att det kom en dag då de tio åren voro slut.

Det var en kväll, Walter hade spelat för kungen. Han hade spelat många lustiga och glada saker, ty han hade genast sett på kungens ögon att han var i upprymd sinnesstämning och önskade muntra visor. Nu hade alla gått till ro, men Walter dröjde ensam kvar i den stora salen.

Han kände sig inte glad till mods, men han kunde inte förklara sig grunden därtill. Måhända var det därför, att han i kväll helst hade velat spela de sorgliga melodier, af hvilka hans hjärta var fullt, men i stället hade han varit tvungen att spela alla kungens glada tankar.

Och inte hjälpte det att kungen klappat honom på axeln och sagt, att han var den bästa spelmannen i hela världen. Den stora salen var nu tom, och i

Walters hjärta var det också tomt. Han stod med fiolen i handen och såg på månskenet, som silade in genom fönstren. Då tyckte han plötsligt, att det blixtrade alldeles tätt utanför det mellersta fönstret, men han tänkte att han nog sett galet, ty himlen var ljus och stjärnklar.

Han gick ändå nära fönstret för att titta ut, och då fick han se något som låg och lyste på fönsterkarmen utanför. Det var en liten bit skinande hvitt papper. Han räckte handen ut efter det, och då såg han tydligen i månskenet hurusom på papperet stod skrifvet med stora bokstäfver: »X. Y. Zeta väntar dig i morgon vid soluppgången på stenberget. Kommer du icke, så kommer jag och hämtar dig.»

Plötsligt stod det klart för Walter, att de tio åren just voro slut efter denna midnatt, och nu var han icke mera sin egen herre. Nu hade tiden kommit, då han skulle afbetala sin skuld.

Hvad skulle nu komma?

Det ryste i honom af en obestämd fasa för något obekant, som skulle göra slut på hans frihet. Och hvad var det för resten för en frihet han haft? Han som varit kungens och hvar mans tjänare. Han som hade gjort hela världen till viljes, men tegat med hvad han själf hade att säga. — Men nu var det inte tid att stå och sörja. Det var bara att lägga benen på nacken och ge sig i väg för att inte komma för sent.

Han tryckte hatten ned öfver pannan, tog fiolen

under armen, slog kappan öfver axlarna och skyndade ut i natten.

Det var en skön, kall månskensnatt. Himlen var ljus och stjärnströdd och månskenet flöt i strömmar öfver jorden. Walter sprang allt hvad han kunde, ty det var en ganska lång väg upp till stenberget. Han såg sin långa skugga springa bredvid sig på den hvita vägen. Nu kom han in i skogen, och då han gått några timmar, såg han hur stjärnorna började blekna. Det ljusnade i öster, och snart skulle solen gå upp. Han skyndade då framåt med dubbel fart och snart var han ute ur skogen och uppe på vidderna. Han kunde redan se stenberget rakt framför sig. Rundt omkring bredde sig öppna fält med kort gräs. Där brukade herdarna vakta sina hjordar. I morgonrodnaden kunde han skönja hur det rörde sig mellan de små buskarna. Det var de ulliga ryggarna af fåren, som började vakna.

Då hörde Walter plötsligt en så egen melodi. Först trodde han att det var en fågel, men nu förstod han, att det var någon som blåste på flöjt. Så brådt han hade, fick han ändå lof att stanna och lyssna.

Han tyckte det var den vackraste, enklaste melodi, han nånsin hört. Den lät som om morgonstjärnan själf skulle ha sjungit den uppe i himlen, så klar och lycklig tonade den här i ensamheten. Den trängde helt in i Walters hjärta och fyllde honom med en så ljus och stilla glädje, att tårarna kommo honom i ögonen. Nu såg han hvarifrån tonen

kom. Det var en liten ljushårig herdegosse, som satt på en sten och blåste flöjt.

»God morgon!» ropade Walter till honom. »Hvad du spelar vackert!»

Gossen såg upp, men svarade inte. Efter en stund började han blåsa igen.

»Så vackert du spelar!» sade Walter åter. »Är det för fåren du blåser?»

»Jag blåser för mig själf,» sade gossen sakta och spelade vidare utan att bry sig om Walter.

»Hvar har du lärt dig den där vackra visan?» frågade Walter ånyo.

»Den sitter här i pipan,» sade gossen och vände på flöjten. »Jag tycker om den, därför låter jag den komma fram.»

Morgonrodnaden blef allt starkare på himlen, och Walter började känna en underlig frossa öfver hela kroppen. Det var något som sade honom, att hans öde snart skulle vara afgjordt, och han blef med ens så förfärligt rädd, att han tyckte han hellre skulle vilja dö än gå upp till stenberget.

»Hör du, lilla gosse,» sade han till herdegossen. »Jag skall vara på stenberget vid soluppgången, men jag är så förfärligt rädd.»

»Hvad är du rädd för?» sade gossen och skrattade. »Är du rädd för solen?»

»Nej, jag är rädd för någon jag skall möta där, en sträng herre, som vill mig illa.»

»Inte ska du vara rädd,» sade gossen. »Här uppe finns inga stygga. Här är godt att vara.»

»Men den mannen jag ska möta,» sade Walter. »Han bor inte här. Han kommer för att ta mig bort med sig. — Vill du inte gå med och försvara mig?»

»Jag har ju inte så mycket som en käpp,» sade gossen.

»Det gör ingenting,» sade Walter. »Men jag skulle känna mig så trygg om du ginge med mig.»

»Ja, kan det göra dig glad, så kommer jag gärna med,» sade gossen. »Men då få vi allt skynda oss, så jag fort kan vara tillbaka till fåren igen.»

Han lade sin lilla hand i Walters, och de började båda att springa allt hvad de kunde; gossen på sina bara fötter, Walter på sina sporrklädda stöflar. Då de nalkades stenberget, såg Walter hurusom en lång, gänglig figur stod emot en af de bara tallarna där uppe, och han förstod genast hvem det var.

»God morgon,» sade spelmästaren och tog till mössan med två fingrar. »Det är bra, att du är punktlig. Men hvad är det för ett påhäng du har med dig? Hvad ska ungen där att göra?»

»Å, jag skulle vilja, att du också hörde honom spela en gång,» svarade Walter. »Jag för min del har aldrig hört något vackrare.»

»Den där bytingen!» sade den långe herrn hånfullt. »Är det på den där flöjten han spelar?»

»Ja,» svarade Walter. »Och det gör han så vackert, att man inte kan låta bli att gråta.»

»Då måtte man vara ett sådant smörhjärta som du,» svarade spelmästaren och skrattade. »Du skall

väl inte kunna inbilla mig, att j a g skulle kunna gråta öfver att en bondunge blåser flöjt?»

»Ska vi slå vad?» sade Walter. »Så sant jag står här, så ska han kunna spela tårar i dina ögon.»

»Men hvad ska vi slå vad om?» frågade spelmästarn.

»Om min frihet,» svarade Walter. »Om du bara fäller en enda tår när han spelar för dig, då har han betalat min skuld, då har du ingen rätt öfver mig längre.»

»Topp!» svarade den långe. »Det är jag med om! Men nog kunde vi spara oss den komedin, ty när solen går upp är du i alla fall min.»

Den lille gossen hade inte alls förstått hvad de två talade om. Han stod och såg ut öfver det vida landet, som låg i morgondimmorna och väntade på solen.

»Vill du spela det stycket, jag hörde, en gång till?» frågade Walter.

»Ja, om du vill, då gör jag det gärna,» svarade gossen och började genast att spela.

Den långe herrn satt på en sten med ryggen vänd till hälften emot honom och tycktes icke ge minsta akt på hvad han spelade, men efter en stund vände han litet på sig, och bäst som det var, hade han gjort helt om. Han satt med armbågarna mot knäna och hufvudet stödt i händerna och lyssnade.

Walter märkte att det försiggick en så märkvärdig förändring i hans ansikte. Hans långa, smala ögon, som han annars knep ihop, öppnade sig och

skeno som två flammor. Hans breda mun upphörde att le, och hans lilla, smala panna fick några djupa veck mellan ögonbrynen, som kommo honom att se så allvarlig och sorgsen ut.

Den lille gossen gaf icke minsta akt på honom. Han spelade i allt lugn på sin flöjt, och det klingade så klart och lyckligt i morgonluften där uppe på berget, medan det blef rödare och rödare på himlen. Det var nästan som om flöjttonerna lockade solen närmare och närmare.

Walter kände en sådan frid och lycka strömma in i sin själ, att han rent glömde bort, att det var hans eget lif som stod på spel. Men då han såg bort till den store spelmannen, ja, då fick han se något så underbart. Tårarna tillrade ur hans ögon och föllo i tunga droppar ned mellan hans långa fingrar.

»Du gråter!» ropade Walter. »Se, du gråter! Nu har du ingen rätt öfver mig mera.»

»Jag gråter visst inte!» svarade den långe herrn förargad och torkade fort bort tårarna med baksidan af handen. »Men man får en så otäck snufva här uppe i morgondimmorna. Jag är inte van att vara så tidigt ute.»

»Visst gråter du!» ropade den lille gossen. »Men hvarför gråter du?»

»Din satans unge!» ropade den långe herrn och reste sig. »Hvarför skulle du komma och blanda bort korten för mig?»

Hans ögon blixtrade och han såg så där grym och elak ut, som Walter kom ihåg honom från deras första möte. Men gossen lät icke skrämma sig. Han fortsatte att blåsa på sin flöjt i all stillhet, medan de första långa solstrålarna sköto upp öfver horisonten.

»Ja, jag ser, jag har förlorat spelet,» sade den store spelmästarn och slog kappan stramt öfver skuldrorna. »Men mister du en, stå dig tusen åter, och inte må du tro jag grämer mig öfver förlusten af en sådan sparfunge som du!»

Han spottade framför sig så det fräste i kiselstenarna, och så gick han med långa steg, utan att vända sig, bort öfver stenberget och försvann bak klipporna.

»Hvad det var synd om honom!» sade den lille gossen och såg efter honom. »Han såg så ledsen ut!»

Walter darrade öfver hela kroppen. Han böjde sig ned och tryckte gossen fast till sig.

»Ja, nu får jag springa tillbaks till fåren,» sade den lille och gjorde sig lös, och så sprang han allt hvad han orkade nedför berget.

Men Walter tog fram fiolen och såg länge på den.

»God morgon, min hjärtevän!» sade han och vände på den i morgonsolen. »Det är länge sedan vi två mötte hvarann på tu man hand. Det är som om jag rent skulle ha glömt bort dig för alla de

människor vi skulle spela för. Men nu ska vi allt börja ett nytt lif tillsammans. Nu vet jag hur man ska spela. Man ska spela för sig själf!» och så kysste han fiolen.

Alla mina lamm och alla mina björnungar.

Det var en gång en liten prinsessa, som var mycket lycklig.

Hon ägde allt det bästa i världen; en pappa och en mamma och ett litet hvitt hus, som låg midt på en stor grön äng, full af hundra tusen millioner hvita blommor.

Och där på ängen hade hon också en hel skara af små hvita, krusiga lamm.

Man kunde icke se något sötare! De voro så runda och mjuka som bollar, med nosar så ljusröda som rosenknoppar och klara gröna ögon.

Så snart prinsessan hade kommit upp om morgonen, hade blifvit tvättad och fått på sig sin hvita klänning, skyndade hon sig ut på ängen, klappade i sina små händer och ropade:

»Alla mina lammungar! Alla mina lammungar! Kom, så ska vi dansa!»

»Bää, bää,» ljöd det från alla håll, och så kommo alla de hvita lammen tumlande från ängens olika sidor, och då började där en munter dans. Prinsessan i midten och alla de små krusiga lammen rundt

omkring hoppade och sprungo på det gröna gräset, till dess prinsessan föll omkull med benen i vädret.

Då lade de sig alla ned på de hundra tusen millionerna blommor och läto solen skina på sig.

»Å, hvad jag är lycklig!» sade den lilla prinsessan. »Ingen i hela vida världen är så lycklig som jag!»

Ängen buktade sig i backar och dalar och var här och där bevuxen med stora träd, men längs ena sidan gränsade den till skogen, den stora, allvarliga granskogen, som växte upp efter berget.

Mellan ängen och skogen var en hög, hög gärdsgård af långa, smala granstammar, och man kunde blott på ett enda ställe komma igenom den. Midt på gärdsgården fanns en liten grind, men till den hade prinsessan nyckeln.

Men djupt inne i den mörka granskogen bodde en ung prins. Han hade byggt sin jakthydda där inne och höll sig där en björngård.

Innanför ett stängsel hade han sex små björnungar, de allra roligaste man kunde se.

De sågo ut som sex lefvande muffar, med täta, silkesmjuka pälsar, stora mjuka tassar och små lömska och dumma ögon, som sutto på sned i hufvudet.

Så snart prinsen hade kommit upp om morgonen och hade badat sig i källan och klädt sig i sin jaktdräkt, gick han bort till sin björngård, öppnade grinden och ropade:

»Alla mina björnungar! Alla mina björnungar! Kom så ska vi leka!»

Och så kommo alla sex björnungarna rusande ut som sex glada skolpojkar och kastade sig öfver prinsen.

De rullade honom omkring på gräset, slogo honom med tassarna, lyfte mössan af honom och slogo kullerbyttor öfver hans ben.

»Oj!» ropade prinsen. »Ingen i hela världen har så lifvadt som jag!»

Men så hände det en dag, att då prinsessan kom ut på morgonen och ropade på sina lamm, kom intet af dem springande.

Hon ropade och ropade och klappade i händerna, men förgäfves.

Då började hon springa omkring för att leta efter dem, och i en grop under ett stort askträd fann hon dem alla hopkrupna.

De lågo så stilla som en snödrifva, men de skakade alla öfver hela kroppen och blinkade med sina gröna ögon, och när hon talade till dem, svarade de endast: »Mää! Mää!» med små darrande röster.

Då förstod prinsessan, att något måtte ha skrämt dem, och hon satte sig att vakta på dem.

En stund efteråt såg hon, att någon kom gående och stannade och tittade ut mellan gärdsgårdsstörarna. Då reste hon sig och gick bort till gärdsgården och tittade in i skogen.

Där stod prinsen!

Han var klädd som en riktig prins, må ni tro! Han hade röd sammetsblus och stöflar med sporrar. I mössan hade han tre orrfjädrar, och om hal-

sen hade han svansen af en ekorre, som han själf hade skjutit.

Den lilla prinsessan stack sin lilla näsa in mellan gärdsgårdsstörarna.

»Är det du, som skrämmer mina lamm?» frågade hon.

»Det var väl mina björnungar,» svarade prinsen. »Jag var ute och promenerade med dem i soluppgången.»

»Har du björnungar?» frågade prinsessan. »Akta dig, du, de kan vara farliga!»

»De ä' så lifvade!» svarade prinsen. »Men hvad gör du med dina dumma lammungar?»

»De ä' så söta!» sade prinsessan.

Emellertid måste prinsen lofva, att aldrig mera gå förbi med sina björnungar, ty när lammen endast kände lukten af dem på långt håll, voro de nära att dö af ångest.

Han höll också hvad han lofvade, men däremot kom han själf ofta på andra sidan gärdsgården och stod och hängde och tittade in mellan stolparna på prinsessan, som dansade med alla sina lamm bland de hundra tusen millionerna hvita blommor på den gröna ängen i solskenet.

När hon icke orkade dansa mer, hände det att hon gick bort till gärdsgården, och där stodo hon och prinsen och pratade.

Störarna stodo så tätt, att de blott kunde se hvarandra med ett öga i sänder, och där stodo de

och klämde fingrarna kring gärdsgårdsstörarna, och stucko nässpetsarna in i mellanrummen.

En dag hade prinsen sin ena hand ombunden.

— Hvad har du gjort med din hand?» frågade prinsessan.

»Stött den på en sten!» svarade prinsen.

»Visst inte!» ropade prinsessan.

»Rifvit den på en gren!» sade prinsen.

»Visst inte!» svarade prinsessan.

»Nåja... en af björnungarna har bitit mig,» sade prinsen.

»Där ser du, hvad jag sa!» sade prinsessan. »De ä' farliga! Och när de nu få stålklor och huggtänder, bli de ännu farligare!»

»Ja, men de ha en päls, som är så mjuk som silke och så tät som sammet, och det är så läckert att klappa dem!»

»Kanske det också blir läckert, när de biter hufvudet af dig?» sade prinsessan.

»Pytt!» svarade prinsen. »Det förstår du inte!» och så gick han.

Så gick sommaren. Lammen växte så fort, att man nästan kunde se det; mycket fortare än små barn.

De voro icke längre så mjuka och runda, icke så lätta i kroppen och så hvita i ullen, och när prinsessan klappade i händerna och ropade:

»Kom så ska vi dansa!» togo de endast ett par skutt och började därpå beta i all makligbet.

»Ni är inte så söta som förr!» sade prinsessan

och såg missnöjd på dem. »Ni börjar att se så långnästa och dumma ut.»

Prinsens björnar växte också för hvar natt.

De voro icke längre så muntra och lekfulla.

De började att få stålklor och huggtänder, och deras ögon sågo för hvar dag allt lömskare ut.

»Jag tror, att prinsessan har rätt,» sade prinsen. »Ni är inte att lita på!»

Då hände det en morgon, när prinsessan kom ut, att hon fann ett af sina lamm dödt på ängen. Det hade blifvit bitet i halsen, och blodet flöt öfver gräset och fläckade de hvita blommorna ända bort till gärdsgården, som på detta ställe var nedbruten med våld.

Prinsessan blef både ond och ledsen, och hon befallde sitt folk, att de skulle göra gärdsgården dubbelt så hög på detta ställe.

Mest ond var hon dock på prinsen. Hvarför passade han icke på sina björnar!

Då hon nästa morgon kom ut, såg hon att på gärdsgården hängde den finaste kappa af röd sammet, fodrad med björnskinn och med två gyllne spännen till halsknäppe.

Hon förstod genast, att det var en gåfva från prinsen. Han hade dödat den björnunge, som bitit hennes lamm och fodrat kappan med skinnet.

Men hvad brydde hon sig om det!

Fina kläder kunde hon få så mycket hon ville. Men ingen hade lof att röra hennes lamm!

Hon lät kappan hänga, och då åskregnet kom, blef den alldeles förstörd.

Nu vågade icke prinsen visa sig mera vid gärdsgården, och prinsessan kunde vara i fred med sina lamm. Men ju längre sommaren led, dess mindre brydde hon sig om dem.

»Ni är inte längre små glada, hoppande lamm,» sade hon till dem. »Ni är snart en hop gamla tråkiga får; — gå er väg!»

Och fåren hoppade åt sidan och läto henne gå förbi. De ville numera också helst slippa att dansa. De stodo helst och mumsade och mumsade på det gröna gräset från morgon till kväll.

Prinsessan hade också fått en ny hvit klänning, som räckte ända ned till fotleden, hon kunde icke rusa omkring så vildt som förr.

Hon gick omkring på den gröna ängen och suckade och band kransar af alla de hvita blommorna. Men inne vid jakthyddan satt prinsen, mörk i hågen och såg på sina björnungar. De voro snart vuxna björnar med väldiga tassar och en tung, luffande gång.

»Odjur!» sade prinsen och knuffade dem. »Hade inte en af er dödat prinsessans lamm, så hade jag inte så tråkigt, som jag nu har!»

Men så hände det en afton, då prinsessan gick på ängen, att hon fick se prinsens röda sammetsjacka lysa bakom gärdsgården. Han stod där och hängde liksom förr i världen.

»Hvad gör du där?» frågade prinsessan.

»Man måtte väl ha lof att titta!» svarade han.

Prinsessan teg. Hon fortfor att binda på sin krans.

»Du ville inte ha min kappa,» sade han därpå.

»Tror du, att man betalar rödt blod med röd sammet?» svarade hon.

»Pytt, fårblod!» sade prinsen.

»Oskyldigt blod,» sade prinsessan. »Du ska skjuta dina björnar!»

»Jag har ju skjutit den, som bet ditt får!» svarade prinsen.

»Ja, men de andra också!» sade prinsessan.

»Nej!» ropade prinsen.

Då gick prinsessan så långt bort på ängen, att han icke kunde tala med henne längre.

Nästa afton stod han där igen.

»Hvarför dansar du inte mera med dina lamm?» frågade han.

»De ä' gamla får nu,» svarade prinsessan. »De ä' inte längre glada att dansa med. Men hvarför går du inte hem och leker med dina björnungar?»

»De ha blifvit vilda björnar,» svarade prinsen.

»Skjut dem!» sade prinsessan.

»Nej!» svarade prinsen, och så gick han.

Tredje kvällen stod han där igen och hängde.

»Prinsessa!» sade han. »Öppna dörren, så ska jag komma in och dansa med dig. Jag kan dansa, må du tro!»

»Ja, om du först skjuter dina björnar,» sade prinsessan.

»Ja, jag ska väl göra det då,» svarade han.

»Hur många har du?» frågade prinsessan.

»Jag har tre,» svarade prinsen och tittade upp i träden.

»Å, du har bestämdt flera,» sade prinsessan.

»Nåja, jag har kanske fyra,» svarade han.

»Inte fler?»

»Jag har ju sagt dig, att jag har fyra,» svarade han och såg ned på sina skor.

»Ja, då tror jag dig ju,» sade prinsessan. »En prins kan inte ljuga.»

»Det är sant; jag har visst fem!» svarade prinsen och ref af sig mössan, »men den femte är den allra bästa, och den skjuter jag inte.»

»Ja, då går jag!» sade prinsessan.

»Jag skall sätta den i bur!» ropade prinsen efter henne.

»Björnar vilja inte bo i bur,» svarade hon.

»Jag skall smida den i länkar.»

»Den sliter sina länkar,» svarade prinsessan.

Nu var hon långt, långt borta som en hvit prick mellan de hvita blommorna.

»Ja, då s k a jag skjuta den! Jag ska! Jag ska! Lofva mig bara, att du vill öppna grinden och släppa in mig på ängen!»

»Kom igen i morgon!» svarade prinsessan.

Nästa morgon stod prinsen åter vid gärdsgården.

»Nu är det gjordt!» sade han. »Jag har skjutit mina björnar!»

»Talar du sanning?» frågade hon.

»Dagsens sanning,» svarade prinsen.

»Se mig in i ögonen, när du säger det,» sade prinsessan.

»Ja, men jag kan ju bara se ditt ena öga genom gärdsgården,» svarade han.

»Då får jag väl öppna grinden,» sade hon, och så satte hon nyckeln i låset och släppte in prinsen på ängen.

Där stod han nu i sin röda sammetsblus, stöflar med sporrar, orrfjädrar i hatten och ekorrsvansen kring halsen.

»Tror du mig nu?» frågade han. »Hvad ser du i mina ögon?»

»Jag ser mig själf!» svarade prinsessan och skrattade. »Jag står där i min hvita klänning midt på ängen med de hundra tusen blommorna!»

»Och nu ska vi dansa!» sade prinsen och tog henne om lifvet, och så började de att dansa.

Det gick som en hvirfvelvind öfver gräs och blommor, öfver backar och dalar, hela den gröna ängen igenom.

Månen gick upp som en stor röd sköld öfver fjärden, och stjärnorna kommo fram på himlen, och daggen föll på gräset, men de fortforo att dansa, medan prinsen sjöng:

»Hasselbuskar de ä' små,
de ä' fulla af nötter!
Dansa lätt min unga brud,
du fryser om dina fötter!»

Och om de icke ha upphört att dansa så dansa de ännu.

Moster Kajsas skrin.

Det var en gång en gosse, som hette Erik. Han var både stark och vacker, och han kallades af de andra unga gossarna för »starka Erik», men flickorna kallade honom »vackra Erik».

Han hade just ingen lust att arbeta men stod gärna i byns utkant vid den stora gröna planen, där ungdomen om sommarkvällarna lekte eller slogo boll.

Här stod han med ryggen mot muren, armarna i kors och sin lilla tobakspipa i munnen. När flickorna gingo förbi, nickade han vänligt, och var det en vacker flicka, lyfte han höfligt på mössan, men när gossarna gingo förbi, skickade han ofta ett försmädligt ord efter dem. Han mokade gärna gräl, ty han tyckte om att slåss.

Också var han så stark, att de flesta voro rädda att slåss med honom, och i hvilket spel han gaf sig in, vann han.

Erik hade hvarken far eller mor, och för resten endast en släkting; det var gamla moster Kajsa.

Moster Kajsa var en gammal ogift kvinna, fattig

och ful, alldeles förskräckligt ful, tyckte den vackra Erik.

Hennes kropp var liten och hoptorkad, och hon kunde icke hålla hufvudet upprätt på halsen. Det hängde och slingrade som på ett nyfödt barn.

Ögonen voro små och röda, och den långa näsan hängde ända ned öfver den tandlösa munnen. Att ögonen sågo goda och vänliga ut, och att munnen kunde säga milda ord, det märkte icke Erik.

»Det är förskräckligt, hvad moster Kajsa är ful,» sade han endast. »Det är inte underligt, att käringen aldrig har kunnat få en man.»

Om lördagskvällarna brukade gamla moster Kajsa gå upp till kyrkogården och vattna grafven, och då hände det ofta, att hon gick förbi Erik, som stod vid muren och rökte på sin pipa; ty moster Kajsas lilla hus låg alldeles intill den gröna planen, där de unga lekte.

När då moster Kajsa kom stapplande fram vid sin käpp, med en liten vattenkanna i den andra handen, nickade hon vänligt till Erik och sade:

»God afton, vackra Erik!»

Och Erik gaf henne en liten nådig nick tillbaka och svarade:

»God afton, gamla fula moster Kajsa!»

Då hände det en afton, medan Erik kastade boll med några kamrater ute på ängen, att han så häftigt slog till bollen, att hans ena byxknapp flög af, och han var på vippen att tappa byxorna.

De andra började att skratta, och då blef Erik

röd i ansiktet. Han tålde icke, att man skrattade åt honom; han ville bara beundras.

Han tog ett grabbtag i linningen på sina byxor, men i detsamma såg han upp till moster Kajsas lilla hus. Hon satt där uppe i fönstret bakom geranierna och stickade på sin strumpa, och nu vinkade hon till Erik och öppnade fönstret litet på glänt:

»Kom upp, Erik, så skall jag hjälpa dig!»

Erik hade aldrig förr varit inne i moster Kajsas hus.

Det var så litet, och fönsterna så små, att han nu mätte det från skorstenen till jorden. Han trodde, att han väl knappt skulle kunna stå rak där inne. Då han kom genom ingångsdörren, måste han uppför en liten hönstrappa, ty moster Kajsa bodde på öfre botten. Inunder bodde en skomakare.

Ofvanför trappan låg moster Kajsas lilla rum. Det var så litet, att om Erik hade lagt sig på golfvet och sträckt ut sig i sin fulla längd, skulle han ha blifvit tvungen att draga fötterna till sig, och han måste böja hufvudet för att komma in genom dörren, men då kunde han nätt och jämnt stå rak under taket.

Men allting därinne var så rent och hvitt. Golfvet hade icke en fläck, och de hvita gardinerna kring den lilla sängen sågo alldeles nystrukna ut. I fönstret hängde också små nystrukna gardiner, och där stod proppfullt af blomkrukor med nejlikor och geranier. Men för öfrigt fanns där endast ett bord

och några stolar, och vid den ena väggen ett litet skåp, hvarpå stod ett skrin med mässingslås.

»Var det en knapp, du skulle ha?» sade moster Kajsa. Hon gick bort och öppnade skrinet och tog därur nål och tråd och en byxknapp.

Så satte hon ett par stora hornbågade glasögon på sin näsa och bad Erik sitta ned. Själf satte hon sig bredvid och började sy fast knappen med vaxad tråd och knut på rätan.

Men Erik skrattade.

»Du ser ut som en gammal gam, som vill hacka min lefver, moster Kajsa,» sade han.

»Det var roligt det,» sade moster Kajsa, »men nu sitter knappen fast.»

Det var nätt och jämnt, att Erik sade tack, ty han skulle ju ner och slå boll igen.

Men han kunde icke glömma, att de hade skrattat åt honom, då hans byxknapp sprang af, och i synnerhet var det en gosse, som de kallade Långe-Jöns, som riktigt hade hållit sig på magen af skratt.

Det där satt och knep Erik i sidan, och han passade på alla möjliga tillfällen att reta och utmana Långe-Jöns, ty Erik ville slåss med honom.

Så blef det från onda blickar till vreda ord, och en afton råkade de ihop med knytnäfvarna. Erik var den starkaste, men Långe-Jöns var smidig som en ål, och kunde böja sig undan för slagen så hastigt, att de flesta kommo i luften.

Då blef Erik het och drog knifven.

»Jaså, du drar knif, din slyngel!» ropade Långe-

Jöns och drog också sin, och i nästa ögonblick hade Erik ett styggt hugg öfver sin högra hand.

Då hans motståndare och de andra kamraterna sågo blod flyta, spriddes de som en hönsflock, och Erik stod ensam och såg sitt röda blod droppa i tunga droppar ned på gräset.

Då klirrade moster Kajsas ruta.

»Kom upp, Erik, skall jag hjälpa dig!» och Erik var denna gång icke sen att klättra uppför den lilla trappan.

»Sitt ned,» sade moster Kajsa, då Erik kom in, och så öppnade hon sitt skrin och började att leta i det. Hon tog fram ett litet hopvikt papper, och därur tog hon ett plåster, som luktade så underligt.

De stora glasögonen kommo åter på hennes långa näsa, och så tvättade hon blodet från Eriks hand och klistrade ihop såret med plåsterremsor, och så tog hon linne utur skåpet och gjorde däraf en lång bindel, som hon band kring den sårade handen.

»Du ser ut som en gammal örn, som dricker mitt blod,» sade Erik, då moster Kajsa stod med näsan öfver hans hand.

»Det var roligt, det,» svarade moster Kajsa. »Nu är handen i ordning, men jag skall säga dig Erik, man slåss inte med knif! Det låter du bli en annan gång.»

»Jag tycker inte om, att få bannor,» sade Erik och såg ond ut. »Det tål jag inte.»

»Du tycker kanske mer om att få en hvetebulle

med smör och en sup,» sade moster Kajsa; »men det tål du kanske inte heller?»

Erik såg genast mildare ut. Hvetebröd hade han sällan råd att äta, och det svartnade för hans ögon af allt det blod han förlorat, så att han tyckte nog, att en hjärtestyrkare skulle vara god att få. Han sneglade bort till moster Kajsa, då hon gick till sitt skrin och därur framtog en liten kopp med smör, en stor hvetebulle och en liten flaska med ett litet, litet glas, som hon satte framför Erik.

»Du kan gärna sträcka dina långa ben på en stol,» sade moster. »Jag lägger mitt förkläde på det!»

Och så sträckte Erik benen ifrån sig och låg som en prins och åt hvetebröd och drack sött brännvin till.

Denna gång sade han både tack och farväl, och han log till och med ett litet vänligt leende mot moster Kajsa, då han gick sin väg.

Då handen var läkt, skulle Erik åter kasta boll, och då han dref till den med all makt, sprang spännet ur hans tröja. Det var ett gammalt fult tennspänne, men det var dock alltid bättre än intet, och hur mycket han än letade, kunde han icke finna det.

»Hvad letar du efter?» frågade moster Kajsa uppe från sitt fönster.

»Jag letar efter mitt tennspänne,» svarade Erik. »Men det har troligtvis flugit till världens ända.»

»Troligtvis,» svarade moster Kajsa, »eftersom du

slog till bollen. Men kom upp så ska vi försöka hitta ett annat.»

Nu var Erik så väl bekant med trappan, att han tog den i två steg.

»God afton, lilla moster!» sade Erik, då han kom in.

»God afton, Erik!» sade mostern. Hon stod redan och letade i skrinet.

»Ser du här!» sade hon. »Skulle det här kanske passa?» och hon tog fram ett spänne af förgylldt silfver. Det föreställde två händer, som kommo ut ur två svängda liljekalkar och togo om hvarandra, och på handleden af hvar och en satt en blänkande sten.

»Oj, ett så fasligt vackert spänne!» sade Erik och spetsade munnen. »Tänker moster verkligen ge mig det?»

»Vackert ska vackert ha,» sade moster Kajsa. »Det passar bra mycket bättre på ditt unga bröst, än vid min gamla skrynkliga hals.

»Å ja, det är då också sant,» sade Erik, och så lät han moster Kajsa sy i spännet.

Men när han nu om kvällarna stod i solskenet vid bollplatsen, tittade flickorna dubbelt på Erik.

»Se på vackra Erik, ett så grant spänne han har fått! Han är nog inte så fattig, som man tror,» sade de.

Från den tiden hände det rätt ofta, att Erik på lördagskvällarna, då bollspelet och lekarna voro slu-

tade, oombedd gick upp till moster Kajsa. När kamraterna retade honom därför och frågade:

»Hvad roligt kan du ha där uppe hos den där gamla fula käringen, svarade Erik endast:

»Jag vet inte, men gumman är snäll.»

Det var alltid så trefligt och fint i det lilla rummet. Nejlikorna i fönstret doftade så godt, och man kunde se öfver hela den gröna ängen med solnedgången bakom kastanjeträden.

Nästan alltid hade moster Kajsa något att bjuda på; än ett glas kallt öl, än nymjölkad mjölk, och från skrinet hämtade hon små paket, hvari fanns tobak till Eriks pipa, ja till och med någon gång kaffe, hvaraf hon kokade en stor, ångande kopp till Erik.

»Hvad har du egentligen allt för slag i det där skrinet, gamla moster Kajsa?» frågade Erik en afton, då gumman stod och ordnade i det.

»Å, det är så där litet af hvarjehanda, som man behöfver på denna besvärliga vandring vi ha att gå,» svarade gumman.

Erik stod och tittade nyfiket i skrinet. Där var allt så väl ordnadt i små afdelningar med lådor och flaskor och fyrkantiga paket.

»Hvad var det där som glimtade?» frågade Erik.

»Det är spännena på min bilderbok,» svarade moster Kajsa. »Har du rena fingrar, så får du lof att titta i den.»

Och därmed tog gumman upp en liten bok med

tryckt läderband och silfverspännen och lade på bordet framför Erik.

Det var en underlig gammal bok med taflor som föreställde heliga och tappra män.

På titelbladet stod S:t Göran.

Han var afbildad på en stegrande häst med en sjuhöfvad drake vid sina fötter. Själf var han framställd i brynja och hjälm med vajande fjädrar. Han lyfte just lansen och stack den djupt i drakens svalg.

Erik satt länge och såg på den.

»Det var en stolt riddersman,» sade han, »och inte rädd af sig heller. — Hvad heter han?»

»Det står att läsa under!» svarade moster Kajsa.

»Hm,» sade Erik. Han ville icke säga, att han icke kunde läsa.

Han öppnade boken och bläddrade i den.

För hvarje tafla var skrifvet tätt med svarta bokstäfver, men för hvarje början var en stor, röd bokstaf, som såg ut som en rosett.

»Jag har så dåliga ögon,» sade moster Kajsa, »läs du litet för mig, Erik! Det är sådana rara bitar i den boken.»

Erik blef röd i ansiktet.

»Jag kan inte läsa!» svarade han kort.

»Jaså, inte det,» sade moster Kajsa. »Du kan bara slåss.»

»Det skulle moster inte säga,» sade han. »Jag har inte dragit knif se'n den där dagen moster plåstrade om handen på mig.»

»Nej, men slagits med knytnäfvarna,» svarade

moster Kajsa. »Jag hörde nog, hur lilla Lasse skomakare skrek i kväll, när du boxade honom i magen.»

»Det är riktigt nyttigt för honom,» sade Erik.

»Jag tycker det skulle vara nyttigare, om du lärde dig läsa,» sade moster Kajsa. »En stor, gammal gosse som du, att inte kunna läsa innantill!»

»Det är så svårt,» sade Erik.

»Har du försökt?» frågade gumman.

»Ja, ett litet ögonblick, »svarade Erik, »men det tar så lång tid.»

»Är det något, som väntar på dig?» frågade moster Kajsa.

»Hm!» svarade Erik.

Moster Kajsa packade in boken i en stor bomullshalsduk.»

»Se här, Erik! Du skall få låna hem boken, om du, nästa gång du kommer, kan känna igen alla de stora röda bokstäfverna.»

Så fick Erik boken och gick.

Han var icke dum, bara lat, och nästa gång han kom, kunde han säga hvad alla de granna bokstäfverna hette.

»Nu måste du också lära dig de andra,» sade gumman.

»Ja, men de ä' så små och fula — och så många,» svarade Erik.

»Då ska jag väl hjälpa dig,» sade moster Kajsa och satte på sig glasögonen.

»Nu ser du ut som en gammal mormor, som

skall lära lilla barnet att läsa,» sade Erik och skrattade.

»Ja, hvad är du annat,» svarade moster Kajsa. Och moster hängde med sin långa näsa och sina stora hornglasögon öfver boken, och Erik satt bredvid och följde raderna med sitt stora pekfinger, och när han blef otålig, tog han moster i nacken och doppade hennes näsa ned på bladet och pekade med den.

Men ibland kunde det också hända, att han slog sin arm kring hennes hals utan att tänka på det, och de två sträfvade på detta sätt länge tillsammans, till dess Erik en afton kunde läsa högt och tydligt: »S:t Göran och draken.»

Så läste han allt, som stod skrifvet om honom, och då han hade slutat, slog han handen i bordet och sade: »En sådan vill också jag bli! Det var en riktig en.»

»Jag tycker du skulle vara glad, om du kunde bli en så pass duglig och hygglig arbetare som alla andra,» svarade gumman.

»Jag vill att de ska tala märkvärdiga ting om mig,» sade Erik.

»De ha talat tillräckligt märkvärdigt om dig,» sade moster Kajsa. »Nu borde du försöka att bli så, att de upphörde att tala om dig.»

Det tyckte Erik just icke var någonting att stå efter, men moster Kajsa kom alltid tillbaka till detsamma:

»Du kan väl åtminstone bli så hygglig som folk

är mest. Ser du inte, att alla andra äro bättre än du?»

Det retade Erik och nästan på trots tog han plats hos en bonde för att hjälpa till vid skörden, som just pågick.

Erik var, som sagdt, stor och stark, kunde arbeta som två utan att bli trött, tänkte förr än han handlade och var nykter och ärlig. Bonden var nöjd med honom i allt utom ett. Han kunde aldrig vakna om morgonen.

När vällingsklockan gick, blinkade han litet med ena ögat, men föll genast i sömn igen, och det hjälpte icke hvarken att kamraterna ropade på honom eller ryckte honom i håret.

»Erik! Erik! Du skall upp!» ropade de.

»Håll munnen!» svarade han i sömnen och vände sig på andra sidan. Och om de sleto honom i håret, gaf han dem med slutna ögon ett sådant slag med sin höjda arm, att de foro åt sidan, och så lade han sig med hela sitt stora ljusa hår ner öfver ansiktet, svettig och trygg, och sof vidare.

»Hvarför kan du inte vräka dig upp, när vällingklockan går?» frågade husbonden.

»Jag hör den inte,» svarade Erik.

»Hvarför kan du inte komma i kläderna, när man drar dig i håret?» frågade husbonden.

»Jag känner det inte,» svarade Erik. »Jag ska säga husbond', att när jag sofver — så sofver jag!»

»Ja, man märker nog det!» svarade husbonden, »men om du efter andra varningen ännu en gång

kommer för sent i arbete, så kan du ge dig af! Här har du ingenting mera att göra!»

Erik blef ganska rädd, ty han hade god lön och god mat, och det fanns kanske också andra orsaker, hvarför han gärna ville stanna, men han tordes icke lita på sig själf, och han bestämde sig för, att sitta uppe hela natten, ty då skulle han då inte komma för sent upp.

Det gick också bra till midnatt, men då började han bli sömnig. Då tog han sig till, att gå upp och ned, upp och ned förbi potatislandet. Men det blef så enformigt, och då klockan slog ett, tyckte han, att han hade gått och spankulerat i många timmar.

Så satte han sig ner att läsa. Ännu hade han mer än en berättelse oläst i moster Kajsas bok. Men bokstäfverna sågo så underliga ut. De växte och kröpo ihop och dansade rundt, och de stora röda bokstäfverna sågo ut som om det vore eld i dem. Han fick så ondt i ögonen, och då klockan slog tre, låg han med näsan i boken och händerna på bordet och snarkade som en turk.

Den morgonen var det nästan omöjligt att få lif i honom, och solen stod redan högt på himlen, då han kom ut i arbetet.

»Ja, nu varnas du för sista gången,» sade husbonden. »Försofver du dig ännu en gång, får du respass.»

På kvällen var Erik alldeles olycklig, och innan han skulle gå till sängs, gick han ut till moster Kajsa och klagade sin nöd för henne.

»Om det också vore domsbasunen, så kan jag inte vakna, när jag sofver,» sade han.

»Å, jag tror nog, att du vaknade,» svarade gumman. »Och jag tror till och med, att du kan vakna för mindre. Har du försökt med en klocka?»

»En klocka! Hvar skulle jag få en klocka ifrån?» svarade Erik och fingrade på sin klockkedja.

Kedja hade han haft länge, och pojkarna, som visste, att det icke hängde något vid den, hade ibland retat honom med att fråga:

»Erik! Starka Erik! Hvad är din klocka?»

Men då hade alltid Erik svarat:

»Klockan är för skomakare och skräddare, och om ni inte ger er af, så!» och så vek han upp ärmarna, och pojkarna foro i väg som en flock sparfvar.

»Jaså, du har ingen klocka,» sade moster Kajsa. »Tänk om jag har en i skrinet!»

Men det kunde Erik inte alls tänka sig.

Då tog moster Kajsa försiktigt ett litet paket upp ur sitt skrin. Först var det omlindadt med tyg och sedan med bomull, men sist föll den allra raraste silfverklocka ut på bordet, tung och stor som ett ankägg.

»Du må tro den kan gå!» sade moster Kajsa och drog upp den med en stor nyckel. Och nu började det att lefva och picka inne i silfverägget, hjulen att löpa rundt, och visarna att flytta sig.

Erik stod och gapade.

»Aj, aj, en så'n klocka! sade han.

»Du må tro, att den kan slå också,» sade moster,

och så plötsligt var det som om klockan drog efter andan och med en klingande, glad liten stämma slog den åtta. Det hade tornuret nyss slagit. »Lägg den under hufvudkudden,» sade moster Kajsa, »så tror jag du skall komma upp i tid!»

»Lämnar moster mig verkligen sin klocka?» frågade Erik.

»Jag ger dig den!» sade moster. »En arbetare måste han en klocka!»

»Å, lilla rara moster Kajsa!» sade Erik.

Den natten sof han på ett helt annat sätt. Det var som om han hela tiden i drömmen hörde klockan under sin hufvudkudde.

Den tickade och tickade och sade med en liten spetsig stämma:

»Du kan sträcka dig, du kan sträcka dig, du kan sträcka dig! Jag skall väcka dig, jag skall väcka dig, jag skall väcka dig!» Och precis klockan fyra var det som om någon hade stuckit Erik i hjärnan fyra gånger med en nål. Han rusade upp och var i en handvändning i kläderna.

Den dagen arbetade han raskare än någonsin förr, och han hejdade sig blott en sekund hvar halftimme för att se på klockan.

»Det var en rar klocka du har,» sade kamraterna.

»Ja, man måste ju ha en klocka,» sade Erik, »annars vet man ju hvarken ut eller in.»

Då skördetiden var förbi, behöll bonden Erik i sin tjänst. Han tyckte för hvar dag bättre om

honom, och snart kunde ingenting företagas på gården, utan att bonden frågade: »Hvar är Erik?»

Han skulle hjälpa med allt.

Men tyckte bonden om honom, så fanns det en, som tyckte ännu mera om honom, och det var bondens dotter, Barbro.

Hon var så vacker, att man kunde få ondt i ögonen af att se på henne, så lyste hon.

Erik hade starka ögon, och det sved icke, när han såg på Barbro, men dess mera sved det i hans hjärta.

Han tyckte, att hon var som solen och månen och alla stjärnorna, men han visste ju, att han lika gärna kunde önska sig månen, som att önska sig sin rika husbondes dotter, hon, som kunde få hvilken hon ville i hela socknen.

Men Barbro själf ville bara ha en, och det var Erik. Och som hon var sina föräldrars enda barn, och väl visste, hur kär hon var dem, gick hon rakt in till sin far och sade:

»Far, jag tänker gifta mig!»

»Det är väl med rika Lars Anders, då,» svarade fadern.

»Tror du, att man vill ha en så'n fuling till man, när man är så vacker som jag,» sade Barbro.

»Då är det väl med mjölnaren,» sade fadern. »H a n har pengar.»

»Det är inte pengar jag behöfver; det har jag själf,» svarade Barbro.

»Då är det väl med Olle vid Grönvallen. Han har jord!» sade fadern.

»Det är inte jord jag behöfver; det har jag själf,» svarade Barbro.

»Ja, då vet jag inte,» sade fadern. »Hvem är det, du vill ha?»

»Jag vill ha en, som är lika ung och lika vacker som jag,» sade Barbro. »Stark skall han vara för att kunna arbeta i min jord, och klok skall han vara, så att jag skall kunna lyda hans råd, och ståtlig och grann skall han vara, så att alla kunna säga: Ja se, Barbro! Hon visste hvem hon tog! — Jag vill ha Erik!»

Men se då blef bonden ond.

»Gifta dig med min dräng! Är du alldeles blixtbrusande, rasande, förbistradt galen!»

Men Barbro såg sin far rätt in i ögonen och sade alldeles lugnt:

»Jag ska gifta mig med Erik!»

Om kvällen, då Erik stod och tröskade, kom Barbro till honom.

»Erik,» sade hon, »vill du gifta dig med mig?»

Erik höll alldeles på att trilla omkull i säden.

»Om jag vill!» sade han, »men hur ska det gå till?»

»Far har sagt, att om du kan lägga upp tusen daler framför honom på bordet, så ska du få mig!»

»Ja, då får du se dig om efter en annan,» sade Erik och började åter tröska, »ty aldrig i lifvet kan jag få tusen daler.»

Så förflöt en månad, och Barbro gaf den rikaste friaren korgen.

»Jag ska ha Erik!» sade hon.

Och så sade bonden, att om Erik endast kunde skaffa honom ett par riktigt goda hästar, så skulle han ge med sig, hur tokigt det än var.

»Nu, Erik, nu kunna vi snart få hvarann!» sade Barbro, då hon mötte honom i stallet. »Bara du kan skaffa far två riktigt goda hästar.»

»Ja, jag skall köra hans egna hästar upp till honom,» svarade Erik och gaf dem ett rapp, »ty de äro väl de enda hästar jag någonsin får!»

Så gick det åter en månad. Då gaf Barbro fyra andra friare korgen.

»Jag har ju sagt, att jag ska ha Erik,» sade hon till fadern.

»Att du vill gifta dig med en tiggare!» ropade fadern. »Om han ändå kunde ge dig så mycket som en fästering af guld, så skulle du få ta honom, så tokigt det är!»

Men då sprang Barbro ut i snön till Erik, där han stod och skottade, och ropade:

»Erik! Erik! Nu få vi snart hvarann! Bara du ger mig en fästering af riktigt guld.»

Men då blef Erik mörk i hågen.

»Ser du inte, att din far gör narr af oss. När skall jag kunna samla ihop så mycket, att jag kan ge dig en fästering af guld?»

På lördagskvällen gick Erik upp till moster

Kajsa. Han satt där och rökte på sin pipa utan att tala.

»Du är sjuk, Erik,» sade hon.

»Å, ingenting att tala om,» svarade Erik.

»Nej, jag märker nog, att du inte vill tala om det,» svarade moster Kajsa. »Men jag ser på din färg, hvad den sjukdomen heter. Den heter vackra Barbro!»

»Du ser bra med dina gamla ögon,» sade Erik, »men du ser kanske inte, att det inte finns någon bot för den sjukdomen.»

»Hur så?» frågade moster Kajsa.

»Nej, ser du, farsgubben hennes har sagt, att om jag ska bli hennes man, så ska jag skaffa henne en fästering af rent guld. Sådana växa inte på träd!»

»Men tänk, om jag kunde finna en till dig!» sade moster, och så gick hon bort och öppnade sitt skrin. Hon letade en lång stund, och då hon fann, hvad hon sökte, behöll hon det länge i handen.

Men så kom hon fram till Erik och sade:

»Se här, Erik! Duger den?»

I en liten spånask låg en slät, bred guldring, så glänsande och tung som den finaste herremans ring.

»Nej, hvad i alla dar!» sade Erik. »Hvem har moster fått den ringen af?»

»Af min fästman, lilla Erik,» svarade moster Kajsa.

»Din fästman,» sade Erik, »hvar är han?»

»Han ligger i grafven,» sade moster Kajsa. »Det är honom jag hälsar på om lördagskvällarna.»

»Har du haft en fästman?» sade Erik. »Har du verkligen en gång varit ung?» Han stod och stirrade på gumman.

»Ja, och vacker med,» sade moster Kajsa och skrattade. »De kallade mig 'vackra Kajsa', liksom de nu säger 'vackra Barbro', — och han, som ligger i grafven, han tyckte, att jag var den vackraste i världen. Nå, vill du ha ringen?»

»Kära älskade lilla moster Kajsa!» sade Erik och rent af tog henne i famn.

»Men hvad skall jag göra för dig igen för allt hvad du har gjort för mig?» frågade Erik. »Jag känner, att jag behöfver göra något för dig.»

»Du kan ju hjälpa mig att bära vattenkannan om lördagskvällarna,» sade moster Kajsa. »Den är snart för tung för mig, och så länge jag lefver, skall jag hvar lördagsafton upp och vattna grafven.»

Så fick Erik ringen, och så fick han Barbro, och alla, som sågo dem komma gående, sade, att ett vackrare par hade man i mannaminne icke sett.

Så blef Erik en rik man med gård och tjänare, med hästar och kor. Men i alla väder, från den dag gräset började spira, till dess det vissnade, gick han hvarje lördagsafton till moster Kajsas hus, tog henne under armen och fyllde hennes vattenkanna, och så sade han:

»Kom nu, lilla vackra moster Kajsa, så gå vi upp och vattna grafven.»

Allt som kan flyga.

En tidig sommarmorgon lyste solen på en bred flod, som gled genom skogen ut mot hafvet.

Längs stranden växte stora träd, som hängde sina långa grenar öfver vattnet, och där ute stodo gula svärdsliljor som unga riddare i en skog af lansar, men på vattenytan simmade breda sköldar, och det var näckrosornas blad, öfver hvilka de stora, hvita blommorna öppnade sig mot solljuset.

Fram öfver svärdsliljorna och de simmande näckrosorna flög en trollslända på darrande vingar.

Den sänkte och lyfte sig dalande och stigande som en solgnista, som dansade öfver vågorna.

Hela dess lilla kropp och dess genomskinliga vingar skälfde af glädje, och den surrade en liten visa, som endast näckrosorna kunde höra.

»Jag flyger!» sjöng den, med vingarna dallrande i solskenet. »O, hvad jag flyger! Ingen kan flyga som jag. Ni stolta, gula svärdsliljor, som stå på vakt vid stranden, ni måste alltid stanna på vakt och se vågorna skvalpa öfver edra fötter. Och ni, snöhvita näckrosor, som gunga på vattnet, ni äro

vackrare än någonting jag sett — och jag har sett ganska mycket — men ni måste ligga där och vagga och vagga och öppna er och sluta er utan att komma från stället. Men se på mig! Jag flyger!

Än kan jag dyka ända ned till vattenytan, så att mina vingar nästan röra vid den — och så — hejsan! Upp i den ljusa sommarluften, högt upp öfver alla de högsta svärdsliljorna. Dansa kan jag! la, la, la! Slå volt — se, så här! Vända upp och ned på mig själf som ett fjun. Och nu! — Se, nu håller jag mig alldeles stilla som en solglimt i luften, bara dallrar, dallrar, dallrar med vingarna! Och nu går det i stora bågar, i sväfvande bågar från ena sidan af stranden till den andra!

Ett ögonblick kan jag sätta mig på en näckros och titta in i dess stora, genomskinliga kalk — tittut! Men det är blott ett ögonblick, ty jag är alldeles yr i hufvudet af att flyga; jag vill bara upp i luften igen.

Vips! Nu sväfvar jag bort, och gnistrar och svingar och darrar och fladdrar. Om ni visste, hvad det är, att kunna flyga! Och ingen kan flyga som jag!»

Och så försvann trollsländan.

Men i det samma kom en svala pilande.

Det var en blåsvart svala med långa, spetsiga vingar och utspänd stjärt och ett litet rundt platt hufvud, som den drog ihop mellan vingarna.

Den flög alldeles tätt invid vattenytan med svind-

lände hastighet, och i det den for fram skrek den högt af glädje.

»Vii! Vii! Ser ni, hur jag kan flyga! Ingen kan flyga som jag!»

Och trollsländan såg den ila långt förbi sig ett ögonblick.

»Vii! Vii!» sjöng svalan. »Jag skulle tro det är roligt att lefva, för den, som kan flyga!

När man vet, att man kan flyga, så kan man inte sitta stilla. Det är som om någon sköt en bort från fotfästet och ut i luften. Och så spänner jag vingarna som två spetsiga segel, och så tar jag sats, och så kastar jag mig hufvudstupa ut i luften och hvirflar åstad. Allting är bara luft och ljus och skinande sol, och om jag ville flyga till världens ände, kan jag få det... Än ned öfver böljorna, så att det känns skönt svalt på vingarna, och än högt upp i luften, högre, högre! fortare, fortare! Jag känner det, som om jag skulle spricka af glädje, så att jag är tvungen, att skrika: vii! — vii!»... och så försvann svalan öfver sjön.

Men inne bakom björkträden rasslade det så underligt.

Där, genom skogens djupaste ensamhet, voro telegraftrådarna spända. De lyste som strängar på en guldharpa i solskenet, och genom strängarna gick en underlig susning.

»Vi kunna flyga, vi,» hviskade det i strängarna, »lättare än någon trollslända, snabbare än någon svala. Vi flyga med tankar och ord till jordens mest

aflägsna länder. Vi fråga icke efter medvind och motvind, efter solsken eller åska. Vi ha trollvingar, hvarpå vi bära alla tankar och ord, så att de knappt äro utsagda, förr än vi fört dem tusen mil bort! Vi tala icke högt eller skrika som svalan; vi ha afgifvit tysthetslöfte och kunna bevara hemligheter. Men om någon visste, hvad vi just nu flyga förbi med!» och så lyste det och klirrade i telegraftrådarna.

Men högt, högt uppe öfver skogarna sväfvade örnen!

Den stod stilla i luften som en droppe, buren af sina vingars kraft.

Den hvilade där uppe i solljuset och såg ned på jorden.

»Så smått allting är där nere!» tänkte den. »Skogarna äro små, fåglarna äro små, och så lågt de alla flyga!

Nej se på mig! Jag sväfvar här uppe i ljuset och intet ljud från allt bullret där nere på jorden når hit upp. Jag älskar klippspetsarna, där man kan sitta ensam och ostörd och se ut öfver de stora vidderna.

Jag har byggt mitt bo på den högsta af alla klippspetsar. Men intet på jorden är dock tillräckligt högt.

Först när jag lyfter mig från de högsta klippor, är jag fri. Jag breder ut mina mäktiga vingar och lyfter mig upp i bergsluftens kalla lätthet och där

uppe kretsar jag i stora, allvarsamma ringar och ser ned på den lilla löjliga jorden.

Jag kan nog flyga fort, när det gäller. Ingen har starkare vingar än jag, och ingen kan nå mig i flykten. Men jag älskar mera att hvila i luften, att hålla mig stilla med min stora kraft och så stiga — alltjämt högre och högre! Ingen kan flyga som jag!» och örnen försvann i ljuset som en sten försvinner i hafvet. — —

Men högt uppe öfver örnen sväfvade en hvit sky. Den lyste i solen så hvit som snön på bergen. »Flyga!» tonade det från den lysande skyn. »Alltid flyga! Aldrig hvila på någon klippa eller ångot, som hör jorden till!... Att lefva, det är att flyga, sväfva här uppe i det oändliga blå! Jag har inga vingar, och jag rör mig icke, men en makt som jag icke känner, drifver mig att flyga, och då glider jag öfver himlen i ständigt växlande ljus och skugga.

Alla ni små stackars fåglar! Ni måste dö och falla till jorden. Till och med du, du kungliga örn, skall en gång sänka dina vingar och dö på din klippa.

Jag dör aldrig! Jag fruktar ingenting! Jag flyger och flyger, till dess jag flyger in och upplöser mig i luften och ljuset!» — och så försvann skyn bakom berget.

Men nere vid stranden af sjön, utanför ett hus, stod en liten gosse i trädgården bland de blommande äppelträden.

Han stod länge och såg upp genom de hvita

äppelblommorna, som hängde som snö på alla grenar, upp i det klara solskenet och in i den höga, blå himlen; och så bredde han ut sina små armar, suckade djupt och sade:

»Å, Gud, hvad jag tycker om dig, som har skapat allt det här vackra! Jag skulle vilja kyssa dig!» — —

Och den lilla gossens tanke flög upp öfver sjön och skogen, förbi trollsländan och svalan och högt upp öfver örnen och den hvita skyn, och ända in i den oändliga evigheten och föll som en ljusstråle ned för Guds tron.

Gossen, som ville se troll.

Det var en gång en bonde, som bodde långt inne i landet bakom en stor skog.

Han hade en hustru och många barn, gossar och flickor, som alla voro välskapade och friska.

De voro också allesammans snälla och glada barn, utom en, som hette Olle.

Olle var den tredje i ordningen af de tolf barnen. Han var frisk och starkt byggd, lång och bredaxlad för sina tolf år. Lätt för att lära hade han också, både läsning och slöjd, och skulle redan ha kunnat vara sin far till god hjälp vid arbetet, men Olle hade icke lust med någonting. Allt, som han började på, kastade han snart igen, och om allt, hvad man bad honom göra, sade han, att det var så »tråkigt» och »enformigt».

Det var som om han aldrig skulle vara riktigt närvarande, utan oftast satt han och stirrade för sig, som om han såg efter något, som ingen annan kunde se.

»Hvad glor du efter, Olle?» frågade fadern.

»Ingenting!» svarade Olle och blef röd i ansiktet.

Men strax efteråt satt Olle igen och stirrade.

Då tog modern honom afsides och talade mildt till honom.

»Hvad i all världen, gossen min, är det du har i dina tankar? Det är som om du satt och stirrade efter något, du tänkte skulle komma!»

Ja, då berättade Olle för modern, hvad han väntade på. Han ville se ett troll.

»Jag vet att de finn's,» sade han, »och jag ska se ett! Det skulle vara lifvadt!»

Då grät modern och bad honom slå så stygga tankar ur hufvudet.

Trollen komma när man minst väntar det, och man måste be Gud bevara sig för att de skulle springa öfver ens väg, ty allt ondt och mörkt ha de i följe.

Men Olle bet ihop läpparna och hviskade mellan tänderna:

»Jag vill nu i alla fall se ett troll.»

Fadern hade snickrat en ny dragkista och målat den med blått och därpå de finaste rosentulpaner och liljeblommor.

Det var en riktig helgdagskista, och alla, som sågo den, slogo ihop händerna och ropade:

»Nej, tocken grannlåt!»

Olle sade ingenting, men när en af systrarna frågade honom:

»Nog kan du väl tycka, att fars skrin är märkvärdigt,» så svarade Olle:

»Det är ju bara ett skrin. Jag vill hellre se ett troll.»

Då barnen lekte och hade muntert med att plaska barfota i bäcken eller binda prinskedjor af näckrosstjälkar och hänga de hvita blommorna som tofsar, ville de ha Olle med i leken, men han stod långt borta och sade:

»Det där är så gammalt och vant. Nej, ni må tro, troll! Den, som kunde få se ett troll!»

Fadern och modern talade med hvarandra, och fadern tänkte, att han nu skulle göra ett riktigt storverk för att få gossens tankar in på en annan väg.

Han bad honom en dag, att kamma sig bra med vatten, skura händerna rena och borsta sina söndagskläder. Han skulle få gå med till herrgården och se på den nya tjuren. Det var en jättetjur, som hela trakten talade om.

De vandrade tillsammans öfver åkrar och ängar till herrgårdens stora ladugård med det spetsiga taket. Långt borta kunde man höra tjuren råma som ett lejon.

Olle gjorde stora ögon.

»Jo, jo,» sade fadern, »nu skall du få se på något riktigt kungligt!» Och så förde han Olle in i ladugården, där den stora svarta tjuren stod bunden i kedjor med en ring genom nosen, rödblossande ögon och fradga kring munnen.

»Ser du,» hviskade fadern helt sakta och högtidligt. »Det står Kronprinsen!» (Så hette tjuren). Olle stod alldeles tyst och stirrade med stora ögon. »Nåå?» sade fadern i samma tysta, vördnadsfulla ton. »Hvad säger du nu?»

»Det är ju i alla fall bara en tjur,» svarade Olle. »Jag vill se ett troll.»

Då blef fadern sorgsen. Om icke »Kronprinsen» kunde fånga gossens tankar, så visste han då rakt inte, hvad han skulle hitta på.

Men så hände det en tid efteråt, att det blef marknad i köpingen.

Den låg tre mil från torpet, och det var en hel resa att komma dit, men fadern, som hade ett par tunnor potatis att sälja, tog sin kärra och sin häst och åkte dit in.

Och så skulle Olle få följa med. Fanns det något ställe på jorden, där man kunde få se underbara saker, så var det väl under marknadstiden, och nu hade fadern och modern föresatt sig att göra allt för att hitta på något, som kunde fånga gossens tankar. Och så åkte de in till köpingen.

Det var också de märkvärdigaste ting Olle fick se!

Där såg han ett menageri med lejon och björnar och små lustiga apor. Han fick skjuta till måls i en skjutbana på målade indianer med tatuerade kroppar och fjäderkronor på hufvudet, och på stortorget mötte de självfva borgmästaren i stor uniform. Men hvar gång fadern frågade honom:

»Nå, Olle, hvad säger du nu?» så svarade Olle:

»Jag ville hellre se ett troll!»

Då tog fadern honom slutligen med sig in på en gård, där utklädda människor gjorde de besynnerligaste konster. Där fanns en karl, som kunde

kasta med ett dussin kulor på en gång, en gosse, som, iklädd röda simbyxor med guldpaljetter, kunde gå på händerna och lägga fötterna bakåt, omkring sin hals. Där fanns till och med en karl, som, utklädd i en hvit dräkt och hvitmenad i ansiktet, slukade brinnande blår, så att det rykte omkring honom och sedan drog tio alnar sidenband ut ur munnen.

Olles far höll honom fast i handen och lät honom se på allt.

»Var inte rädd, Olle lille,» sade han, »det är bara spektakel.»

»Jag är inte rädd alls,» svarade Olle, »men jag vill hellre se ett troll.»

Då blef fadern ledsen. Han spände hästen för vagnen igen och åkte med Olle, utan att säga ett ord, den långa vägen från köpingen och hem till deras torp bakom skogen.

Dag efter dag blef Olle allt mera besynnerlig. Han brydde sig till sist hvarken om far eller mor, han leddes vid allt och ville knappt äta. Han gick bara och trånade och längtade efter, att en gång få se ett troll!

Då kom det en dag en resande till torpet. Det var en karl från ett bruk, som låg en styf mil därifrån, på andra sidan berget. Han hade ärende till herrgården, men i förbifarten kom han och hälsade på Olles far, som han var bekant med.

Medan de sutto och åto, och alla tolf barnen

sutto kring bordet, tog den främmande dem alla i betraktande, och längst såg han på Olle.

»Det var en stor och stark pojke du har där, Nils,» sade han till fadern. »Han kan väl redan göra skäl för födan och vara dig en arm till i arbetet.»

Olle blef röd och doppade ansiktet djupt ned öfver gröten, men fadern svarade hårdt:

»Han är nog stor och stark till växten, och dum är han inte heller, men kollrig är han! Han bryr sig hvarken om far eller mor, hvarken om arbete eller lek. Han går bara, den tokiga pojken, och längtar efter att få se ett trol!»

»Jaså,» sade brukskarlen och skrattade, »har ni inga troll på den här sidan skogen?»

»Nej,» svarade Olle och tittade upp. »Har ni kanske?»

»Om vi har!» svarade brukskarlen. Han smackade endast med läpparna och höjde på ögonbrynen, och så började han att äta raskt af gröten.

Men då de hade ätit, sprang Olle efter karlen och höll honom i tröjan.

»Du — du,» hviskade han, »var snäll och beskedlig och säg mig, hur jag ska kunna få se ett troll!»

Jo, det kunde brukskarlen nog säga honom, bara han ville hålla det hemligt och göra precis så, som han nu skulle tala om.

Han skulle gå hemifrån en afton vid nytändningen, tvärs öfver alla gärden och ängar och upp mot den stora skogen på bergåsen.

Det var nu i oktober, och solen gick ned före sex, så att han måste ge sig i väg vid tretiden.

När han kom till åsen, skulle han gå den breda vägen upp genom skogen, och följa den så långt han kunde komma, tilldess han nådde en skiljoväg, där det stod en vägvisare, hvarpå han kunde läsa: »Till Säfsta bruk», då skulle han vända in på denna väg och gå väl en half timme.

När han var vid slutet af skogen, skulle han se en dunge ovanligt stora granar, som stodo alldeles vid kanten af en sandås, som var till hälften urgräfd.

Då skulle han gå in bland dessa granar och gömma sig mellan enbuskarna under dem, så nära sluttningen som möjligt, ligga alldeles stilla och hålla ögonen säkert riktade på vägen djupt under sluttningen. Där nere skulle trollet komma.

Men han fick icke förlora tålamodet, utan ligga alldeles stilla, ty först då det var kolmörkt, vågade sig trollet fram.

»Och när det kommer, då?» frågade Olle med andan i halsen. »Hvad ska jag då göra?»

»Ja, då får du laga, att du reder dig själf,» svarade brukskarlen. »Om du så länge har längtat efter trollet, måtte du väl veta, hur du ska bemöta det,» — och så reste han.

Nu gick Olle bara och väntade på, att det skulle bli nymåne, och så fick han veta, att det skulle bli kvällen därpå, som var en torsdagskväll.

Strax efter middagen började han blifva orolig

och gå ut och in, väl hundra gånger. Men då klockan slog tre, var han redan långt ute på fälten.

Han sprang allt hvad han kunde, och först då han hade nått en linddunge, som stod halfvägs till åsen, vände han sig för att se sig om tillbaka.

Men han såg ingen. Han kunde endast se skorstenen på faderns stuga, hvarifrån röken helt fredligt steg upp mot himlen.

Det var en grå höstdag med jagande moln, men egentligen ingen blåst. Det var underligt att skyarna kunde simma så raskt fram öfver himlen. Det var väl något drag i högre lagren där uppe.

Olle stod och pustade ut ett ögonblick, men så kilade han vidare.

Ju närmare åsen han kom, dess högre tyckte han, att fjällryggen steg. Den svarta furuskogen såg så kolsvart ut, och däri lyste lönnarna så röda som brinnande bål, medan björkarna redan voro gula och tunna i löfvet.

Nu stod Olle alldeles uppe under berget.

En vild, hvit bergbäck kom rasslande ned öfver stenarna, och regnet, som under de senaste veckorna ofta hade fallit, hade skurit djupa fåror i gruset på vägen.

Det hade varit ganska besvärligt att klättra uppför, men nu var Olle i alla fall så högt han kunde komma och hade endast att följa vägen rakt fram.

Han såg den gå som ett bredt, hvitt band mellan de höga furorna och granarna.

Han mötte icke en vagn, icke en människa, och han tyckte, att han liksom var ensam i hela världen. Det susade så sorgligt i de breda talltopparna, och då solen gled ned mot horisonten, blef luften kall och bitande. Ännu var han icke vid sidovägen, och när han sedan skulle hem, ja då skulle det vara natt!

Tänk om han skulle vända om!

Och så inte få se trollet! Nej, skulle det vara, så skulle det vara nu, och en kruka ville han icke vara.

Så började han springa igen, och snart kom han till skiljovägen, där vägvisaren stod med: »Till Säfsta bruk» skrifvet högt uppe på ett bräde.

Det såg underligt hvitt ut mot den svarta skogen och den grönbleka aftonhimlen. Det började bli mörkt i skogen, då Olle nådde dess yttersta gräns och gick uppför sandåsen, där de stora granarna stodo.

Det var lätt att finna platsen, och han skyndade sig in mellan enarna och den höga ljungen och kröp ned ibland dem. Djupt under sandåsens andra sida gick en annan väg, men Olle kunde knappast se den för de höga buskarna han låg ibland, men dock höll han skarpt utkik åt det håll, där Säfsta bruk skulle ligga, som brukskarlen hade sagt honom.

Det var ganska fuktigt i gräset efter regnet, och de stickande enbärsbuskarna slogo honom i ansiktet, men nu skulle han stanna här, om det så vore till nästa morgon, ty trollet s k u l l e han se.

Solen var nu borta, och en kall grå färg täckte hela himlen. Rundt omkring i skogen var det kolsvart, och öfverallt tisslade och knastrade det så underligt. Det var kanske trollet, som kilade omkring och när som helst kunde visa sig.

Det kröp i ryggen på Olle, och hans ögon stodo på skaft, men ju mera han glodde, dess mindre kunde han se. Det var som om allting utvidgade sig och drog sig tillsammans i oupphörliga förändgar. Allting lefde, allting hviskade; hu! Det var inte trefligt, att vara där!

Då såg han plötsligt något underligt krithvitt mellan träden. Hvad kunde det vara! Usch, det var otäckt... det rörde sig också... och se... Det var månen, en liten späd, fin nymåne, som lyste som silfver mellan de glidande molnen.

Ja, nu kunde trollet komma när som helst. Olle låg på alla fyra som en hund och tittade med stela ögon ned i djupet mot söder.

Det var kallt och vått, där han låg, och furugrenarna öfver honom började vaja och susa.

Då hörde han långt, långt borta något, som lät så underligt klapprande, liksom när en stor orm rasslar fram mellan torra grenar. Nu steg ljudet, det slamrade, det knakade, det brakade, det brusade, och där — där — o, Herre Gud, hjälp mig! — där kommer trollet!

Olle såg först det stora förskräckliga hufvudet med två stora glödande ögon, stora som kaffekoppar, stora som hattkullar, stora som hövålmar, ögon, som

sprutade eld och stirrade på Olle, som om de ville sluka honom lefvande.

Och ut ur trollets öppna gap stod rök och gnistor, och upp ur trollets stora, förskräckliga hufvud hvirflade en lång, svart rök, och just som odjuret var rakt under Olle gaf det till ett skrik, ett ohyggligt tjut, som skar genom hela skogen och kom Olles blod att stelna i hans ådror.

Och trollet spärrade upp sitt eldgap och spottade ginstor omkring sig och såg på Olle med sina förfärliga ögon, och så skrek det igen så genomträngande vildt, som om det ville säga:

»Du vill se troll, du! Ja, kom så skall jag äta dig!» Och så slamrade trollet vidare med sin långa svans; ja den var väl en mil lång, och kolsvart som på en drake och kröp och slingrade sig utefter jorden som den värsta orm.

Men då trollet skrek för tredje gången, blef Olle så rädd, att han rullade baklänges nedför sandåsen in i skogen och reste sig icke förr än han hade kommit på vägen, som ledde hem.

Och då han kunde stå på benen, ja, då sprang han så, som han aldrig hade sprungit förr.

Han flög med benen och armarna hjulande som väderkvarnsvingar — in genom skogen, ned öfver berget, bort öfver alla fält och gärden, utan att andas, utan att se sig om, rakt hem till sina föräldrars stuga, och där på hufvudet i sängen och drog täcket öfver öronen, så att man bara kunde se hans hvita hårtopp sticka upp ofvanför.

Där låg han och darrade och frös och svettades, och icke ett ord svarade han, på hvad man frågade honom om.

Sjuk blef han och det på allvar, och i tre veckor låg han i feber och talade underliga ting om svarta troll med eldögon och draksvansar, som skreko så att man kunde bli tokig af att höra på det.

Men då Olle blef frisk, var han som en annan gosse. Först och främst åt han med god aptit, och så arbetade han med ifver, och så började han att leka med de andra barnen, och när någon frågade honom:

»Nå, Olle, skulle du inte vilja möta ett troll?» såg han mycket allvarsam ut och svarade:

»Akta dig, du, att säga så fult!»

Först många år senare fick Olle veta, att det troll, han den kvällen sett på vägen under skogen, var lokomotivet på nattåget, som på den nya banan gick från Säfsta bruk upp till Stockholm.

Alla hafvets vilda vågor.

Det var en gång en fattig änka, som bodde i ett litet hus högt uppe på ett berg med sina två små barn, Fridolf och Violanta.

Huset låg mellan stora träd, men framför det var en öppen plats, hvarifrån man kunde se långt bort öfver fält och skogar, ängar och åkrar, höjder och dalar. Men allra längst borta syntes en mörkblå strimma, och det var hafvet.

Uppe på åsen, där huset låg, sprang en källa fram, som hastigt växte till en bäck, brusade ned öfver stenarna och mellan buskar och snår sökte sin väg mot dalen.

Vid denna bäck tvättade modern den ull hon hade spunnit, medan barnen plaskade i vattnet med sina nakna fötter eller byggde små båtar, som de satte ned i bäcken och läto segla öfver fallen.

Då barnen blefvo större, började de hjälpa modern med allehanda arbete. Fridolf bar vatten från källan, samlade bränsle och gräfde i trädgården.

Violanta lärde sig sy och spinna. Om vintern satt hon mest inne vid sin slända, men när våren

kom, gick hon med ullen, hon hade spunnit, till bäcken för att tvätta den ren.

Hon var nu sexton år gammal och en lång och vacker flicka.

Då hände det en vårdag, att hon gick till bäcken med sin ull. Hon låg på knä i gräset, böjd öfver vattnet, som med brusande fart sköljde öfver hennes händer och störtade ned mot fallen.

Det såg ut som om alla vågor hade så brådt att komma nedför berget och ut mot slätten. Violanta låg stilla och såg på de hvita, skummande vattnet, och så frågade hon:

»Hvart skyndar du dig bort, du brusande bäck?»

Då ropade bäcken högt:

»Till hafvets vilda vågor! Till hafvets vilda vågor!» och stormade vidare.

Bakom Violanta stod ett blommande körsbärsträd.

Då vinden sväfvade öfver dess krona, skakades ett helt snöfall af hvita blommor ned i bäcken och flöt bort med strömmen.

»Hvart flyta ni hän? Hvart flyta ni hän, ni fina, hvita blommor?» frågade Violanta, då hon såg blommorna hvirfla bort.

»Till hafvets vilda vågor! Till hafvets vilda vågor!» svarade körsbärsblommorna och försvunno öfver sluttningen.

När det blåste uppe på fjällåsen, kunde man se, huru den blå randen vid horisonten blef mörkare och mörkare och till sist hotande svartblå.

»Hvad är det svarta där, långt borta?» frågade Violanta modern.

»Det är hafvets vilda vågor!» svarade modern.

Så gick sommaren, och mor och barn lefde ett lyckligt lif tillsammans där uppe i det lilla huset på fjällåsen.

Alla de vilda rosorna voro utblommade, och körsbären började mogna.

En dag sutto Fridolf och Violanta tillsammans under körsbärsträdet vid bäcken.

»Hör du, syster,» sade gossen, »tror du, att det finns något vackrare ställe på jorden än här?»

»Det kan jag inte svara på,» svarade Violanta. »Jag har ju aldrig sett, hur det ser ut på andra ställen.»

»Men så finns det i alla fall inga på hela jorden, som äro så lyckliga som vi!» sade Fridolf.

»Ja hvem kan veta det!» svarade Violanta. »Vi veta ju inte, hur andra ha det!»

»Men hvar dag hos oss är lycklig,» invände Fridolf, »och alla dagar likna hvarandra här.»

»Ja, alla dagar likna hvarandra här,» sade Violanta och suckade.

I detsamma föllo några mogna körsbär ned från trädet i bäcken och sköljdes bort med strömmen.

»Hvart segla ni hän? Hvart segla ni hän?» ropade Violanta.

»Till hafvets vilda vågor! Till hafvets vilda vågor!» svarade bären och försvunno som två bloddroppar i strömmen.

Violanta reste sig och såg ut öfver det vida landet under henne.

Det blåste öfver slätten, och längst mot horisonten mörknade den blå strimman.

»Hafvets vilda vågor! Hafvets vilda vågor!» sade Violanta sakta. »Till dem vill jag också gå!»

Fridolf skrattade.

»Du går inte från mor och mig och från vårt kära lilla hem här uppe bland körsbärsträden,» sade han.

Violanta svarade icke, men Fridolf såg, att det var något hon funderade på.

Hon började bli så underligt tyst och satt helst ensam vid bäcken och såg ut öfver det vida landet vid hennes fötter.

En morgon, då modern och Fridolf vaknade, var Violanta borta.

De sökte henne öfverallt, de väntade från morgon till middag och från middag till afton, men hon kom icke.

Då gick modern till bäcken och frågade den:

»Kan du säga mig, du brusande bäck, hvem som har lockat bort min flicka?»

»Hafvets vilda vågor! Hafvets vilda vågor!» sjöng bäcken och skummade vidare.

Då såg modern upp i körsbärsträdet och frågade:

»Kommer hon aldrig tillbaka? Kommer aldrig mitt barn igen?»

Då skakade körsbärsträdet sin krona och hviskade:

»Hafvets vilda vågor! Hafvets vilda vågor!»

Men då gräto modern och Fridolf, ty de kände med sig, att de aldrig skulle se Violanta mera.

*

Tidigt en klar höstmorgon hade Violanta vaknat.

Hon steg upp och smög sig på bara fötter ut ur huset, och först då hon var utanför tog hon på sig skorna.

Hon band en röd och hvit bomullshalsduk kring hufvudet för att icke solen skulle bränna henne för mycket, och så började hon springa.

Hon följde bäckens fall från den ena klippafsatsen till den andra, till dess hon nådde dalen.

Där flöt bäcken långsammare fram i många slingringar och krumbukter, som om den nu riktigt ville se sig omkring, och på båda sidor om den stodo långa rader af pilar och albuskar för att se på, huru fort den kunde springa. Den sorlade och skrattade och sprutade vatten öfver de blå förgät-migejerna, men den skyndade sig alltjämt vidare.

Småningom växte den i djup och bredd och strömmade nu som en bred å genom den tysta, mörka skogen, där de höga träden susade öfver den.

Violanta sprang alltjämt bredvid den.

»Jag följer den,» tänkte hon. »Jag följer den, hvart den går! Då skall jag väl till sist nå dem, hafvets vilda vågor!»

Och ån växte och växte, och nu gick den fram i kraft och ro som en mäktig flod. Den nådde en stor, blank sjö och kastade sig i dess vågor, men Violanta följde sjöstranden, och vid motsatt ända af sjön kom floden åter fram, starkare och friskare, som om den hade samlat nya krafter af sjöns vatten.

Men just här låg en kvarn.

Mjölnaren, som byggt den, hade lagt broar öfver floden, och dess vågor drefvo de stora hjulen i kvarnen.

Här var ett larm och ett stoj af de brusande böljorna och de klapprande kvarnhjulen, så att det dånade i Violantas hufvud. Högt på trappan öfver hjulen stod mjölnaren själf. Han var rund och hvit som en mjölsäck, och bredvid honom stodo hans tre små barn, runda och hvita som nygräddade hvetebullar och med ögon så svarta som russin.

Då mjölnaren fick syn på flickan, som kom springande, ropade han till henne:

»Hvart bär det af, flicka lilla, så tidigt på dagen?»

»Till hafvets vilda vågor!» svarade Violanta och ville springa vidare.

»Å, stopp litet!» ropade mjölnaren. »Vänta du litet och lugna dig hos oss! Inga vågor kunna vara vildare än dem, som gå i floden, men jag har i alla fall tvungit dem, att drifva kvarnhjulen och att mala säden, och du må tro, att här i kvarnen går det lustigt till, både med arbete och dans.»

Violanta stannade.

Hon hörde kvarnhjulen dåna och klappra, hon hörde dem skratta och sjunga inne i kvarnen, och det var något så friskt och muntert vid alltsammans, att hon kände sig glad.

»Vill du komma i min tjänst,» sade den tjocka mjölnaren på trappan, »så skall du få fullt upp med mat och dryck och en ny klänning till julen.»

»Hurudant är klänningstyget?» frågade Violanta.

»Ja, det får du se till julen,» svarade mjölnaren och skrattade.

Violanta stod ännu en stund och betänkte sig och såg bort öfver flodens hvitfradgiga vågor, men hon var ganska trött af den långa väg, hon hade sprungit, och hon tyckte, att den stora trädgården, som hängde öfver muren, vid kvarnen, såg så hemtreflig ut, och så tog hon tjänst hos mjölnaren.

Här stod arbetet nästan aldrig stilla.

Hjulen gingo natt och dag, och säck efter säck af det hvitaste mjöl blef buren upp på vinden.

Mjölnaren var lika vänlig och snäll, som han var tjock och fet, och hans hustru var ännu vänligare och ännu fetare än han. De hade goda inkomster och voro goda mot sitt folk, och arbetet gick med lif och lust.

De enda, som icke arbetade, voro de små barnen. De sutto för det mesta på mjölsäckarna och åto hvetebullar, lekte kurra gömma mellan säckarna på vinden eller stodo och sågo på hjulen, som snurrade rundt i floden.

Violanta var en stark och kraftig flicka, som arbetade med lif och lust på allt man gaf henne att göra och blef omtyckt af både husbondfolk och tjänare.

Och lika rask, som hon var i arbetet, lika lätt var hon i dansen.

Om lördagskvällarna, när veckans arbete var slutadt och hjulen stannade, fick folket tillåtelse att dansa på den gröna planen ofvanför fallet.

Här var det friskt och skönt öfver de brusande vågorna, som hvirflade förbi där nere, medan karlar och flickor hvirflade omkring i dansen.

Förste mjölnardrängen spelade fiol, och det var en duktig gosse med ett gladt sinne och ett par glada ögon. Han spelade fortare och fortare för att se, hur lätt Violanta kunde svinga sig och hur högt hon kunde hoppa, och så skrattade han och sade:

»Jag tror minsann du är rappare än själfva kvarnhjulen!»

Då julen kom, fick allt folket sin lön och därtill en julklapp. Violanta fick ett par nya skor och så klänningstyget, som hon hade fått löfte på.

Det var ett godt, hemväfdt ylletyg, grått, med blå fasoner, liksom små blad.

Men Violanta kände sig ganska besviken.

Hon hade tänkt sig något gullgult med flammor, eller något ljust med rosor, men mjölnarhustrun förklarade för henne, hur stark och användbar hennes klänning skulle bli, och så tänkte hon icke mera på den saken.

Hela jultiden gick det muntert till i kvarnen med dans och spel, med hembryggdt öl och saffransbullar så stora som gluggarna i kvarnen. Det kom besök från andra kvarnar och gårdar för att vara med om kvällsgillena, och alla gossar, som kommo, ville gärna dansa med Violanta.

Hon var så ung och vacker och kunde dansa som en hvirfvelvind. Förste mjölnardrängen måste ständigt fram med fiolen, men medan han spelade, följde hans ögon Violanta, och hvar gång hon gick förbi honom, sände han ett vänligt ord efter henne.

Då hände det en afton, då Violanta dansade, att hennes fläta föll ned. Den upplöste sig och håret böljade kring hennes hals och skuldror.

Hon sprang sin väg för att åter fläta det, men då hon kom förbi mjölnarsvennen, grep han i toppen af håret och ropade:

»Nej, se på hafvets vilda vågor!»

»Hvad menar du med det?» frågade Violanta och stannade.

»Jag menar bara, att dina lockar fladdra och rulla som hafvets vilda vågor!» sade mjölnardrängen mildt. Han tyckte, att Violanta såg så mörk ut.

Men det var som om hans ord hade påmint Violanta om något, hon hade glömt, och från den kvällen var hon icke som förr.

Hon gick tystare till sitt arbete och dansade icke längre med samma lust.

Då våren kom, och häggen slog ut, gick Violanta ofta ned på den gröna planen öfver fallet och

satte sig på den lilla bänken under de stora blommande häggbuskarna. Hon kunde sitta där länge och se ned i floden, och stundom gick hon vågorna så nära, att hon kände, hur det kalla skummet sprutade henne i ansiktet.

Medan hon satt där en afton ensam, kom mjölnardrängen gående och bad att få sitta litet bredvid henne på bänken.

Ja, det kunde han väl få, tyckte hon, och gaf honom plats på det smala brädet bredvid sig.

Först satt han länge och teg, som om han hade svårt att komma fram med, hvad han ville säga, men slutligen kom det.

Han frågade då Violanta så vackert och ödmjukt, om hon icke skulle kunna hålla af honom litet — helst mycket — bli hans hustru.

Mjölnaren hade ökat på hans lön, och det skulle nog icke dröja länge, innan han kunde bli sin egen.

Ville nu Violanta lofva, att bli hans hustru, skulle han lofva, att göra henne hela lifvet så gladt, som en dans öfver forsen.

»Vi två äro ju som skapade för hvarandra,» tyckte han.

Violanta såg förvånad, nästan litet förskräckt på honom. Hon hade aldrig tänkt på, att hon och mjölnardrängen voro som skapade för hvarandra.

Men då hon såg på hans ansikte, hur ärligt han menade det, och hur rädd han var, att hon skulle gå sin väg utan att svara honom, satt hon kvar och tänkte.

Och hon tänkte, att en sådan vänskap som hans nog icke var så lätt att försmå. Han kunde arbeta som få och spela som ingen, och nog visste hon, att han hade ett hjärta, som man kunde lita på, men hon kunde ändå icke så där med detsamma riktigt veta, hvad hon ville.

Så bad hon honom komma tidigt nästa morgon till samma plats, där de nu sutto, så skulle hon säga honom sina tankar, och därmed måste han låta sig nöja.

Tidigt nästa morgon, innan solen ännu var uppe, gick Violanta ned till den gröna planen vid floden.

Luften var frisk och lätt. Balsampopplarna doftade, gräs och buskar stodo i vårens första grönska, och häggbuskarna hängde med sina hvita blommor ända ut öfver det hvita skummet i fallet.

Bofinkar och svalor sjöngo och skreko i munnen på hvarandra af jublande fröjd, och ute i floden rasade vågorna. Hvirflande och sprutande störtade de öfver fallet och ilade bort i stormande fart.

Violanta böjde sig så djupt ned öfver vågorna, att skummet sprutade henne i ansiktet.

»Hvart skynda ni er hän?» hviskade hon. »Hvart skynda ni er hän?»

»Till hafvets vilda vågor! Till hafvets vilda vågor!» svarade floden och stormade vidare.

»Ack ja!» sade Violanta högt och bredde ut armarna. »Hafvets vilda vågor! — Dit följer jag också med!»

Och så band hon sin halsduk fast kring håret

och sina skor fast på fötterna och började springa allt hvad hon kunde framåt den smala stigen, som förde genom hagarna längs floden.

Då solen steg upp, steg också mjölnardrängen upp och gick ned till den gröna planen vid fallet.

Då han icke fann Violanta där, log han och tänkte:

»Hon kommer nog! Solen har ju nyss gått upp!»

Så satt han där tills middagssolen glödde på vattnet, och då hon ännu icke syntes till, suckade han och tänkte:

»Hon kommer nog! Solen har ju inte gått ned ännu!»

Som det var helgdag, kunde han stanna där nere så länge han ville, och mat och dryck brydde han sig nu icke ett spår om; han satt endast och väntade på Violanta.

Men då solen till sist gick ned efter den långa ljusa vårdagen, och aftonrodnaden släcktes på himlen och dimmorna började stiga upp ur vattnet, grät han och tänkte:

»Hon kommer aldrig mera!» — och hon kom aldrig. — —

Men Violanta följde flodens lopp.

Den vandrade genom hagar och lunder, öfver fält och slätter, och så kom den till en lång ås af gröna kullar, mellan hvilka den smög sig fram.

Då floden och Violanta kommo fram på andra sidan kullarna, låg en härlig trakt framför dem.

Ängar fulla af högt gräs och doftande blommor bredde sig under höga ekar och lindar, och midt på den allra vackraste ängen låg ett stort hvitt hus i en blomsterträdgård.

Alla markiser för fönsterna voro nedfällda, och där såg så tyst och stilla ut, som om ingen skulle bo i huset, men då Violanta tittade in i trädgården, såg hon, att där måtte bo folk, ty allt var så vackert och vårdadt. Syrenerna stodo så fulla af hvita och violetta blomklasar, att det riktigt pöste om dem. Guldregnsbuskarna dignade under sina långa guldblommor, och alla blomsterrabatter lyste af färgrika tulpaner, auriklar och svärdsliljor.

Men allra vackrast tyckte Violanta dock, att det var ute på ängen. Gräset var silkeslent och grönt och alldeles fullt af doftvioler. De stora kastanjeträden bredde sina starka grenar till den svalaste skugga, hvarigenom solstrålarna glittrade och logo, och här, genom ängen, flöt floden så stilla och tyst, som om den hade lust att stanna med detsamma, så vackert var där.

Och nu såg Violanta, att i skuggan af ett af de stora kastenjeträden låg en kvinna i en hvilstol och läste i en bok.

Hon var lång och smärt och mycket blek. Hennes svarta ögonhår kastade en skugga på hennes hvita kinder, och öfver sitt svarta hår hade hon en violett slöja, som föll från hennes hufvud som två långa dunkla vingar på en nattfjäril. Hennes

klänning var af det mjukaste silke och skiftade ljust i alla regnbågens färger.

Hon log så stilla, att Violanta först trodde, att hon sof, men plötsligt såg hon upp med ett par stora, tankfulla ögon.

»Kom närmare!» sade hon med mild röst och sträckte ut sin hand. Det var en smal, hvit hand, hvarpå blixtrade en blå ädelsten som en stjärna.

»Hvart springer du i denna sommarvärme?» frågade hon Violanta.

Violanta stannade andfådd och varm.

»Till hafvets vilda vågor,» svarade hon sakta.

»Jaså,» sade den sköna damen och log. »Den vägen gå så många, men de komma sällan tillbaka. Stanna du hellre hos mig; jag kan behöfva dig, och här är godt att vara, och ju längre du stannar hos mig, dess mera kommer det att behaga dig.»

Då frågade Violanta på hvilket sätt hon väl skulle kunna vara henne till tjänst, ty nog tyckte hon att här var ett godt ställe att vara.

»Jo, ser du,» svarade den okända, »här ligger jag godt och stilla under de höga träden; jag kan se både himlen och jorden och floden, och jag kan läsa om alla naturens under i denna bok. Men ett fattas mig! Jag kan icke gå, utan måste alltid ligga stilla.»

Och så berättade hon för Violanta, huru hon förr hade vandrat omkring öfver allt. Ingen skog hade varit henne för tät, ingen bergshöjd för brant.

Allt i naturen ville hon se och känna, allt ville hon nå och taga.

Men så hade hon en dag vandrat högt upp på ett berg, och ute på branten af en klippa hade hon fått syn på en liten blomma, som hon aldrig sett förr. Den hade den vackraste form och var lysande blå. »Blå som ädelstenen i min ring,» sade hon. Den växte så långt ut öfver afgrunden, att hon genast hade förstått, att den skulle bli svår att nå, men hon kunde icke vända sina ögon från den, och hennes hjärta slog högt af längtan att få plocka den.

Så kröp hon försiktigt på händer och fötter ut mot afgrunden för att bryta blomman. Redan var hon den så nära, att hon sträckte ut handen för att taga den, men då gled hennes fot, och hon föll — icke ned i afgrunden, men långt ned utför berget, och där blef hon liggande afdomnad i ett stenrös.

Då hon åter kom till medvetande, fann hon sig liggande med bruten höft.

»Och nu,» sade hon mildt, »nu kan jag inte ens plocka blommorna i min egen trädgård.»

»Men du, flicka,» fortfor hon, »du, som är ung och frisk, du kan stiga upp till de höjder jag inte kan nå och tränga in i de skogsdjup, där jag aldrig har varit, och du skall hämta mig de doldaste blommor och de lättaste fjärilar och skaffa mig stenar och kristaller från bergen, och sedan skall jag berätta dig de underbaraste ting om dem!

Du anar inte de hemligheter, som stå skrifna med guldskrift i den minsta lilla sten, och hvar enda blomma har sitt eget ord att säga.»

Violanta lyssnade till den sköna damens ord. Hennes röst var så mild och hennes ögon så strålande, och rundt om hennes hviloplats doftade violerna så ljufligt.

»Ja,» sade Violanta. »Jag vill stanna här hos dig! Här är godt att vara! Men hvad skall jag kalla dig?» fortfor hon. »Jag vet ju inte ditt namn!»

»Kalla mig Penserosa,» svarade den okända. »Jag har glömt mitt namn!»

Så kom Violanta i tjänst hos den sköna Penserosa, men där fick hon icke lof att behålla sin grofva arbetsdräkt från kvarnen. Hon fick en lätt, kort klänning, sandaler på fötterna och en tunn slöja öfver håret. Ingenting skulle tynga henne, så att hon obehindradt skulle kunna klättra upp på bergen och tränga in i skogarna.

Och allt, hvad hon fann på sin vandring, måste hon föra hem till Penserosa. Hon satte sig då till hälften upp på sin hvilobädd under kastanjerna, kastade tillbaka den violetta slöjan från pannan och lät Violanta knäböja vid sin sida på gräset, och så började hon med strålande ögon berätta Violanta om allt hon hade funnit.

Det var som om de blommor hon plockat, och som redan började vissna, åter blefvo friska och berättade om det ställe, där de vuxit, och om allt

de hade sett och hört från det ögonblick de tittade fram ur jorden.

De döda fjärilarna blefvo åter lefvande, hviskade sakta och fladdrade i de vackraste danser öfver Violantas hufvud. Ja, själfva stenarna mumlade sakta bedröfvade ord, som Penserosa kunde förstå och förklara.

Allt i naturen blef så nytt och underbart. Jorden blef så rik, floden blef så djup och hemlighetsfull och himlen så hög och gränslös.

Violanta kunde aldrig tröttna på att sitta vid sin härskarinnas fötter och lyssna till de visdomsord, som utgingo från hennes mun. Till och med när hon icke talade, utan endast låg utsträckt på sin bädd och tyst såg upp i löfvet öfver sitt hufvud, voro hennes ögon så fulla af tankar, att Violanta ej kunde låta bli att lyssnande betrakta henne.

Det blef så, som Penserosa hade sagt: ju längre Violanta lefde där, dess mera tyckte hon om att vara där.

Det var ju endast så litet hon kunde bära hem till sin härskarinna, och nu ville hon höra henne tala om allt, allt. Hon ville lära känna naturens alla hemligheter, och därtill räckte ju icke ett helt människolif.

Så gick sommaren som en enda solskensdag.

Rosorna började att vissna, löfvet att glesna, och solen försvann tidigare bakom skogarna, men alltjämt låg Violantas härskarinna ostörd i lä på sin hvilobädd, och Violenta hämtade glödande blom-

mor och mogna bär från ängarna och skogarna till henne.

Då gick en afton en isande kall bris öfver floden, och de första vissna bladen kommo hvirflande ned från kastanjeträdet.

»Ack!» sade Penserosa och suckade. »Det var vinterns första hälsning. Nu jagar den oss snart härifrån.

Nu flyga storkarna och svalorna och änderna bort!» fortfor hon och såg upp mot skyarna, »men du, Violanta, du stannar väl hos mig alltid. Lofvar du det?»

»Alltid! — det är ett svårt ord!» svarade Violanta. »Jag lofvar ingenting!»

»Däri gör du rätt!» sade hennes härskarinna och såg allvarlig ut. »Ty du skulle inte hålla det!»

Violanta blef röd i ansiktet; ty nog kan man säga sig själf, hurudan man är, men icke tycker man om att höra andra säga det.

»Hvarför tror du inte, att jag skulle hålla ord?» frågade Violanta.

»Det ser jag på dina ögon,» svarade hennes härskarinna och såg henne djupt i ögonen.

»Därinne gå alla hafvets vilda vågor!»

»Hafvets vilda vågor! Hafvets vilda vågor!» sjöng det i skogen öfver hennes hufvud.

»Hafvets vilda vågor! Hafvets vilda vågor!» brusade det i floden under hennes fötter.

»Ack ja!» suckade Violanta sakta. »Hafvets vilda vågor! Det är ändå dem, jag längtar till! Kunde jag

bara en gång få se dem! Jag v i l l se dem! Jag v i l l nå dem; alla hafvets vilda vågor!» — — —

Violanta vaknade nästa morgon vid att det stormade.

Grenarna piskade mot hennes fönster, floden brusade larmande förbi, och löfvet flög som fågelsvärmar öfver ängen.

Hon klädde sig hastigt och sprang ut.

Stormen tog i hennes klänning och lyfte henne som ett blad. Hon hvirflade öfver slätten och in i skogen.

Där brusade det i alla kronor, och då och då kom som en basunstöt genom luften, hvarvid ekarna darrade och grenar och kvistar brötos af.

»Hafvets vilda vågor!» brusade det genom skogen.

»Hafvets vilda vågor!» stormade det i floden.

»O ja! O ja! Hafvets vilda vågor!» ropade Violanta, och hon flög framåt som en vild svan med slöjan fladdrande som vingar efter sig.

Buskarna refvo sönder hennes kläder, hon föll öfver stenarna och stötte sig mot trädstammarna, men med ohejdad fart stormade hon framåt.

Från skogen kom hon ut på den öppna heden, där det hvarken växte träd eller buskar, och där gick det framåt med dubbel fart.

Som ett fjun från tistlarna förde stormen henne framåt, närmare och närmare mot hafvet. Hennes fötter berörde knappt marken, hon kunde icke andas

längre utan flög som bedöfvad öfver ljungheden mot sandvidderna vid hafvet.

Plötsligt kastade en våldsam vindstöt henne ner, och hon blef liggande under en sandås utan medvetande.

Då hon vaknade, såg hon den djupa blå himlen öfver sitt hufvud, men annars intet.

Först förstod hon icke, hvar hon var.

Allt omkring henne var öde, men så reste hon sig och gick vidare ut i sanden.

Hon såg något skinande blått ligga bakom åsarna.

Det var hafvet.

Men stormen hade dött bort, och hafvet var alldeles lugnt — stort och tyst som luft.

Så långt hon kunde se, fanns icke ett spår af land. Icke en båt, icke ett skepp. Ända till yttersta horisonten var allt ett enda strålande, stilla blått.

»Detta är inte hafvet,» tänkte Violanta. »Det är himlen,» och hon gick ända ned till strandbrädden och stack spetsen af sin sko i vattnet. Icke den minsta rörelse visade, att hafvet rörde sig, det låg stilla som ett stort vilddjur, som ligger på lur.

»Är detta hafvet?» sade Violanta åter och såg sig omkring. »Så hade jag inte tänkt mig hafvet. Skall jag då aldrig, aldrig få se er, alla hafvets vilda vågor!»

Men se — då mörknade det vid horisonten. Den yttersta randen af hafvet blef stålblå, därefter

kolsvart, och plötsligt flög det som en rysande ångest i långa stråk öfver hafsytan.

En hel här af små krusiga böljor flöto fram med en glans som af blått stål.

Då skrattade Violanta och klappade i händerna.

»Nu komma de! Nu komma de! Hafvets vilda vågor!»

Då ljöd en underlig stöt i luften, och plötsligt lyfte sig hela hafvet, mörkblått och brusande, och kom som en anfallshär i samlade kolonner mot stranden.

»Det är hafvets vilda vågor!» sade Violenta sakta. »De äro härliga att se på!» men hon kände ändå en hemlig rysning. De kommo så säkra och så många.

Men då hven det öfver himlen.

Böljorna reste sig och sträckte på halsarna; de blefvo gröna, de blefvo dunkelblå, de blefvo kolsvarta, och liksom på en hemlig befallning fingo de alla på en gång gnistrande hvitt skum på topparna.

Med våldsamt brak dånade de in emot stranden.

»Hu! Hu!» hviskade Violanta. »De äro förfärliga, hafvets vilda vågor!»

Men hafvet lyfte sig alltjämt högre.

Böljorna blefvo höga som hus, som kyrkor, som tornspiror. Det var svarta, blanka afgrunder emellan dem, det var svindlande toppar med sprutande, hvitt skum. De kröpo tillsammans och reste sig, sprungo fram som tigrar, vrålade som vilda lejon,

tjöto som onda andar — brusade, dånade, vältade fram, som om de ville uppsluka jorden.

Då lyfte Violanta sina armar i skräck emot himlen.

»Hafvets vilda vågor!» ropade hon. »Hafvets vilda vågor! Hvart skall jag fly?»

Hon vände sig för att komma undan, men hafvet var efter henne.

De närmaste vågorna slogo snaror om foten på henne, så att hon föll. De nästa drogo henne ned. De, som följde dem, slogo öfver henne.

Hon uppgaf blott ett enda skrik, och så försvann hon i djupet.

Och böljorna hoppade och dansade öfver henne, refvo och sleto i henne, trampade och krossade henne, skrattade och sjöngo och skreko och tjöto:

»Känner du oss nu!» ropade de till henne, där hon flöt som hvitt skum öfver afgrunden.

»Känner du oss nu! Alla hafvets vilda vågor!»

Fidelunkan.

För icke så värst länge sedan bodde nere i Småland en gosse, som icke ville arbeta.

Hans föräldrar voro fattigt torparfolk, som måste slita och släpa från morgon till kväll. Rundt omkring i bygden bodde också mest fattiga torpare, och alla arbetade de från morgon till kväll.

Men gossen, som jag skall berätta om, han ville icke arbeta, hvarken ute på fältet eller i skogen eller inomhus.

Och ändå tyckte han själf, att han arbetade riktigt galant, ty han arbetade ständigt på sin »fidelunka». Hans fidelunka var ett instrument, som gossen själf hade hittat på. Det var icke en trumpet och icke en flöjt och icke en mungiga. Det var en fidelunka.

Den var så liten, att man knappt kunde se den, och gossen gömde den långt inne i munnen, och så spelade han på den.

Ibland lät det som om han sjöng, ibland som om han hvisslade, och ibland kunde fidelunkan ta till att brusa och lefva, som om det satt en hel flock musikanter inne i halsen på pojken.

När han spelade sakta och vänligt på sin fidelunka, kände sig hans mor så underligt öm om hjärtat. Hon kom att tänka på den tid, då hon icke var den gamla rynkiga och tandlösa mor Anna, som hon nu var, utan den vackra och glada Jönköpings-Anna, som hon kallades i sina unga dagar, då hon svingade kring majstången med sin egen Lars.

Och fader Lars såg upp öfver glasögonen, där han satt och lappade sina stöflar om vinterkvällarna och såg på sin gosse, när han spelade, och så tänkte han på den tiden han först byggde stugan och förde sin vackra Anna dit in, och huru han hade tänkt sig, att lycka och välstånd skulle komma med åren, i stället för fattigdom och motgångar, sjukdom och svält.

Och medan gossen spelade, tyckte fader Lars, att stugan blef ett par alnar högre, och det kändes så lätt och luftigt kring hjärtat, och han började tänka på våren och lägga nya planer, om huru allting då skulle bli bra.

Men fastän både far och mor aldrig voro så glada, som när de hörde gossen spela, tyckte de dock båda, att det var bara latmansgöra. Han skulle lappa kängor eller hugga ved eller lära sig ett ordentligt handtverk och icke bara sitta och vrida och vända på sin fidelunka.

Och hvad de mest hade emot den, var, att det icke var något reelt och välkändt instrument, ett sådant, som man kunde låta höra sig på och förtjäna beröm och slantar för.

Där fanns nu först och främst skolmästaren!

Han var gammal, men han spelade ännu på sin fiol med de tre strängarna, som han hade spelat på hela sitt lif, och alltid samma stycken. Det var något att höra, det!

Det lät som när man kniper en gammal sjuk katt i svansen, och så trampade skolmästaren takten motsatt till hvad han spelade. Men skolmästaren var ju också en så lärd man!

När han någon gång om söndagseftermiddagen gick ut med sin fiol på armen och spelade, så tittade bönderna ut ur fönsterna.

»Han är något till rar, den skolmästarfar!» sade gubbarna, och gummorna snöto sig i förklädet och fingo rödkantade ögon, och ungarna sprungo efter honom och ropade: »Hurra för skolmästarn!»

Och så var där Per skräddare! Han var styf på klarinetten, och honom bad man till dansgillena för att spela, och han fick öl och brännvin och mången gång en hel blank krona för musiken. Per skräddare var nu också en vacker karl! Tjock och stinn var han, med kolsvart hår och svarta polisonger, och klädd i sprittnya vadmalskläder, som sutto så stramt, att det såg ut som om de voro sydda på honom. Kring halsen hade han en eldröd sidenhalsduk, som var bunden ända upp under öronen, och när han spelade, svettades han, så att han blef blank i ansiktet.

Och hans klarinett! Jo, det var ett instrument! Den gnällde och skrek lika högt som auktionsutro-

paren vid stationshuset eller som klockaren, när han sjöng i näsan, och när Per skräddare var färdig med sitt stycke, hällde han det klaraste spott ur klarinetten och såg sig omkring med triumferande min.

Och alla flickorna beundrade Per skräddare.

Han kunde inte bara polskor och hambopolskor, men nya melodunter från Stockholm och Köpenhamn, ja, från själfva Hamburg, och när han spelade den polka, som då var mest på modet, den, som de kallade: »Der vän, som kommt!» ja, då hoppade alla flickornas hjärtan i polkatakt, och en hvar af dem tänkte på Per skräddare.

»Om du ändå kunde lära dig att spela som Per skräddare!» sade fader Lars till sin gosse, och då, kan ni tänka er, gaf pojken endast detta svar:

»Om jag också kunde, så ville jag inte!»

Nej, han satt i all stillhet och gjorde sina förbättringar på sin fidelunka, och då han ständigt sysslade med den, och aldrig tycktes tänka på annat, kallade man till sist honom själf för »Fidelunkan».

»Om jag ändå visste, hvar du har den där flöjtstackarn,» sade modern, »i munnen eller i magen? Gapa, så att jag kan se efter!»

Och gossen gapade, men då teg fidelunkan.

Och modern talade till den gamla skolmästaren därom, och han sade, att de icke skulle vara bekymrade. Det var en barnsjukdom, som säkert gick öfver, liksom mask, och han skulle nog kunna prygla

det ut ur pojken, och så slog han honom med linjalen så att det sved.

Gubben Lars frågade till och med prästen, och han var icke säker på, om icke arfsynden själf dref sitt spel med i saken och lofvade att varna därför; och i nästa predikan han höll, som var så lång som från jul och till midsommar, och så galant afdelad i tre lika långa delar, gaf han en och annan vink om att hvad som icke är till gagn för en själf eller ens nästa, och hvad som icke liknar något man har känt förut, är det bäst att akta sig för som för spöken.

Men den, som var Fidelunkans värsta ovän, det var skolmamsellen. Det var en folkskolelärarinna, som nu aflöste den gamle skolmästaren, och det var en mamsell med ben i näsan och benan på sned, må ni tro!

Och så hon kunde se'n!

Hon lärde barnen att tänka efter ljudmetoden, och hon kunde slå upp i almanackan och finna regler för allt hvad man skall tro och göra.

»Hvad är det med din fidelunka?» frågade hon gossen och såg skarpt på honom. »Hvad hör den till för en art af instrument? Är det ett konstinstrument eller ett folkinstrument? Hvad innehåller den och hvad kan den åstadkomma? Låt mig bara få se den, så skall jag förklara den för dig.»

Men gossen svarade icke alls. Han stirrade henne stint in i ögonen, bet ihop läpparna och hvisslade helt sakta den gladaste melodi på sin fidelunka.

»Du är en envis best, eller också är du inte riktig,» sade lärarinnan, och det blef snart det vanliga talet, att gossen icke var riktig.

Men då grät modern och sade, att om det så var det sista ord hon skulle säga, så var det det, att hennes Fidelunka-pojke var »riktig».

Emellertid brydde sig icke gossen om, hvad de sade om honom, eller han försökte att icke bry sig om det.

Ibland såg han verkligen så sorgsen och olycklig ut, att det kunde göra en riktigt ondt om honom.

Ibland blef han så arg och ond, att ingen vågade komma nära honom, och så kunde han åter se ut, som om han bara satt och gapskrattade åt dem allesammans.

Men flere och flere nyheter hittade han på med sin fidelunka. Allt hvad han såg och hörde stoppade han in i den, och om allting kunde sedan fidelunkan sjunga.

Först var det trastarna i talltopparna, och bäcken, som kom ned från berget. De bodde alltid i fidelunkan. Så kom natten och mörkret dit, och så ville gossen försöka, om han icke kunde få stjärnorna in i den; åtminstone ett par af de små.

Och då han en afton satt och spelade för sig själf, medan modern kokade gröt, såg hon upp och sade: »Hvad det där var mildt och stjärnklart!»

Och så ville han ha moderns vänliga ögon och faderns stränga ord in i fidelunkan, och han för-

sökte också med älfven, och med all den harm och vrede han kände, när de sade, att han icke var »riktig».

När han gick ensam ute i skogen och spelade, kände han det som om fåglar och träd, blommor och bäckar, allting omkring honom så väl förstod hvad han menade och svarade honom därpå. Och när han såg sin gamla mor le och gråta, när han spelade, såg han, att också hon förstod honom, men annars fanns det ingen i hela bygden, som brydde sig det ringaste om vare sig honom eller hans fidelunka.

Ibland kunde han bli riktigt ängslig, och då tänkte han: »Kanske är det sant, att jag inte är riktig?» Men det varade endast ett ögonblick; så snart han började att spela, visste han, att det bästa, han hade, satt i hans fidelunka.

»Det är bara här i bygden folk inte begriper mig,» tänkte han. »Om någon komme långt bort ifrån, ifrån ett ställe, där de aldrig ha hört hvarken skolmästarens fiol eller Per skräddares klarinett, skulle de kanske tycka om, att höra på min fidelunka.»

Och om sommaren kommo verkligen två främmande herrar resande och togo in på gästgifvargården. Det var sådana herrar, som skrifva i tidningar, och som nu reste land och rike omkring för att få något att skrifva om.

De vände sig till prästen och till skolläraren och framför allt till folkskollärarinnan, ty hon kunde nog bäst af alla ge dem upplysning om, hvar det

fanns något »folkligt». Och skollärarinnan kom rusande och sade dem, att hon hade två alldeles utmärkta spelmän att låta dem höra. Den ena var den gamle skolmästaren, bondemannen, som spelade på sin fiol med tre strängar. Det var så fult och falskt som möjligt, men det var just det, som var det fina. Den andra var Per skräddare; han var den, som spelade allt som »låg i luften». Han hade en klarinett, som skrek och gnällde hvarenda visa, som var på modet, och när han spelade: »Der vän, som kommt», kunde man säga, att han anslog rätta strängen i folkets bröst.

Fidelunkan nämnde hon icke ens. Hvem gitter tala om hvarje struntpojke, som springar kring knutarna och hvisslar.

Och så skref den ena af herrarna en lång historia om skolmästaren: »den hjärtlige gamle fiolspelaren», och den andre skref om Per skräddare: »nutidens och folkets man» — men ingen af dem brydde sig det minsta om Fidelunkan. Han vallade just då kor uppe i fjället, och spelade för alla de hvita fåglarna vid Lofallet.

Om man bara hade låtit honom vara i fred, men då hösten kom, började åter alla människor att käxa på honom.

Prästen förmanade, skolläraren bannade, folkskollärarinnan hånade, fadern grälade, flickorna skrattade. Bara han kom gående, den stackars gossen, ropade alla: »Se, där kommer den token med sin fidelunka!»

Men se, då blef gossen ond. Han klämde sin fidelunka hårdt mellan tänderna, och han rynkade ögonbrynen och började att blåsa, så att kinderna stodo som segel på en fregatt.

Ute blåste det också. Stormen slet alla de vissna bladen af träden och jagade dem framför sig som en flock vilda fåglar.

Innanför de stängda luckorna i prästgården satt prästen och spelade kort med sin hustru. Där var varmt och godt, ljus på bordet, och prästfrun hade lagat en stor, rykande toddy till prästfar. Prästen var vid godt lynne, ty han satt med trumf ess på handen, men just som han skulle till att lägga ut det, får han höra det förskräckligaste tjut. Det var Fidelunkan, som gick förbi och blåste på ett stycke.

Det hven och ropade och hotade som basuner.

»Hu, bevare mig!» sade prästfar och släppte korten. »Det var otrefligt! Det låter ju som själfva domsbasunen!

Nej, mor! Jag tror vi kasta korten!» fortfor prästen. »Det var en vidrig musik,» och så reste han sig och gick in i husets allra innersta kammare, och där stod han och höll för öronen, ty det var riktigt styggt, hvad de trumpeterna liknade domsbasunen.

Men Fidelunkan gick vidare och kom till skolmästarhuset. Där började han ett nytt stycke.

Skolmästaren satt och halfsof öfver tre dumma bondpojkar, som han skulle läsa öfver med, och

allt emellanåt gaf han dem ett rapp. Då spratt han upp och lyssnade. Det var förskräckligt, hvad det skrek utanför! Det lät, som om alla de gossar, han hade pryglat och örfilat i hela sitt lif, hade stämt möte och nu vrålade under hans fönster. Han hade knipit många både gula och blå, och Fidelunkan brukade han dra vid örat tvärs öfver golfvet och så ge honom med linjalen. Nu var det som om hundra gossars jämmerrop och ilska piskade på rutorna.

Skolmästaren slog igen boken och skakade sömnen af sig.

»Det kan vara nog för i dag, gossar!» sade han. »Det är ju ett sådant Herrans väder, att ingen kan höra ett ljud,» — och så lät han gossarna springa.

Men Fidelunkan var redan långt borta, inne i byn, gömd under värdshussalens fönster, innanför hvilket Per skräddare spelade till dans på sin gnällande klarinett.

Det var just: »Der vän, som kommt», som han med gälla toner afblåste, då Fidelunkan tog upp andra stämman på sin fidelunka.

Han spelade också: »Der vän, som kommt», men hela tiden en half ton bredvid. Lika tydligt och klart, som skräddaren spelade melodien, lika tydligt följde Fidelunkan en half ton under, hängande sig så fast, som om han hade tag med båda händer.

Skräddaren hörde, hur underligt klarinetten lät. Han blef rödare och rödare i ansiktet, ögonen lyste

som bläck och bolmade ut ur hufvudet, och kinderna svällde som luftballonger.

»Nej men, Per skräddare! Hur spelar du i kväll!» ropade flickorna. »Hu, hvad det är falskt!» och så höllo de för öronen.

Men Per skräddare skrek med dubbel kraft på klarinetten, och Fidelunkan skrek lika högt en half ton under.

Då började alla gossarna att skratta åt Per skräddare. Han var blå i ansiktet och hans svarta hår droppade af svett och pomada. Han kråmade och spände sig i sin blå vadmalsdräkt under sin prickiga halsduk och såg ut som en kalkontupp, som pöser upp sig. Men lika skärande falskt tjöt klarinetten.

»Jag spelar rent! Jag vet, att jag spelar rent!» skrek han med tårar i ögonen och kastade klarinetten; men då kilade Fidelunkan in i skogen.

Utanför det lilla huset, där skolmamsellen bodde, stannade han. Där inne brann ljus. Mamsellen satt och skref på en uppsats om: »Folkmusiken och dess betydelse», då Fidelunkan smög sig tätt under fönstret och gaf henne ett glatt lag med fidelunkan. Det lät som en hel orkester skulle ha exploderat utanför rutorna.

Hon for upp med ett skrik.

»Hvad är det? Hvad är det? Jag tycker mig skönja ett folkmotiv i allt detta virrvarr, men sammanbindningen! Harmonierna! Hvad i alla dar är det?»

Nu lät gossen fidelunkan spraka.

Den stormade och dansade, jublade och hvirflade i ett sådant raseri af toner, att lärarinnan omöjligt kunde sitta stilla.

»Nej, detta skall undersökas!» ropade hon och rusade ut genom dörren.

Hon såg just Fidelunkans ena ben, då han försvann in i skogen — och hon efter.

Det blåste hårdare och hårdare; det blåste upp till storm.

Fidelunkan spelade med full musik bakom en buske, och mamsellen jagade dit bort. Då var han långt borta bakom ett träd och blåste tre klingande hornsignaler. Som en hvirfvelvind var hon efter.

Men han var rask på foten och nu hörde hon långt, långt borta fidelunkan klinga som en kontrabas.

Andlös rusade hon fram öfver visset löf och afbrutna grenar, föll öfver stenar och plaskade ned i bäckarna — men fidelunkan ljöd mer och mer på afstånd, och nu försvann den i fjärran som en klingande violinton, som mamsellen i alla fall aldrig skulle nå.

Hon satt på marken och gned sina stötta knän, och så traskade hon hem för att sluta sin uppsats om folkmusiken.

Då Fidelunkan den kvällen kom in till sina föräldrar, var han vid godt lynne. Hans kinder blossade, och han log med strålande ögon.

»Hvarför är du så glad?» frågade modern.

»Å, jag har blåst dem ett stycke!» svarade han blott.

»Nåå,» sade fadern, som kom in. »Vill du nu ta reson och bli skomakare?»

»Ja, men först ska jag spela för far och mor!» sade gossen och satte fidelunkan till rätta. »Nu ska ni dansa er egen hjärtepolska.»

»Dansa!» sade fadern. »Inte ha vi tid att dansa. Vi ska arbeta.»

Men Fidelunkan hade redan börjat på polskan. Det var den polska de hade dansat den midsommarafton, då mor Anna hade lofvat fader Lars att bli hans hustru.

Den gick ibland i dur, ibland i moll, den svängde och kastade mellan sorg och lycksalighet. Det lät som björkdoft och midsommarglans och hade underliga toner som midsommarnatten med bloss under stjärnorna.

Den lockade och kallade och var så tjusande, att gamle Lars lade bort stöfveln, han skulle lappa, och mor Anna satte bort mjölkbunken.

Och så togo de gamla hvarandra i famn och började dansa.

Först hoppade de stelt och med små steg, men tonerna fångade dem och lyfte dem och svingade dem, och snabbare och snabbare hvirflade de öfver golfvet.

»Jag är visst bara aderton år,» log mor Anna.

»Och jag är tjugu!» ropade Lars, »och nu tar

jag dig till min allra käraste vän och dansar med dig hela lifvet igenom!»

»Aldrig har jag varit så lycklig som nu!» ropade mor Anna och susade omkring.

»Och aldrig jag så stark och glad!» svarade Lars och slog stöfvelklacken i bjälken.

»Och nu går jag,» sade gossen.

»Nu vill jag vara i fred och gå ensam ut i den vida världen och spela på min fidelunka!»

Och så gick han.

Svenske-Per.

Det var en gång en gosse, som hette Per.

Det var en vacker gosse med gult hår och blå ögon, bred öfver axlarna och smal om lifvet. Stark och vig var han och alltid vid godt lynne. Han kallades af alla för Svenske-Per; hvarför kan jag icke säga; han bodde i Sverige och alla de andra gossarna, som hette Per, voro ju också svenskar, men det var nu i alla fall så, att denne Per fick tillnamnet Svenske-Per.

Han hade hvarken far eller mor eller någon i världen, att hålla sig till, utan måste förtjäna sitt bröd med sina egna händers arbete.

Då hände det en dag, att Per var ute och gräfde i potatislandet. Jorden var hård, och spaden var slö, och Per stack och stack, så att han svettades. »Om jag ändå kunde stöta på en gulddiamant!» tänkte Per och satte foten med all kraft på spaden, och han hade knappt sagt det, förrän spaden stötte emot något hårdt. Per måste böja sig ner för att ta upp det, och hvad fick han tag i? — Jo, kan ni tänka er! Det var den allra härligaste

gulddiamant, stor som en knytnäfve! Ja — nu öfverdrifver jag kanske, men nog var den så stor som ett hönsägg; — i alla fall, alldeles säkert så stor som den värsta hasselnöt!

»Det var mig en baddare till att glindra-glandra,» tänkte Per. »Den är bestämdt värd sin modiga femma!»

Och så torkade han gulddiamanten ren mot sitt byxben och gick in till staden med den.

Inne i en liten mörk guldsmedsbod satt den gamle guldsmeden. Han hade en lång, krokig näsa, som hängde så tankfullt ned öfver hans mun, och så hade han ett par stora, runda ögon, som förskräckt tittade fram bakom de stora hornbågarna på hans glasögon.

»God dag, guldsmed,» sade Per. »Skulle du vilja köpa en gulddiamant?»

»Är den stor?» frågade guldsmeden.

»Å, vid pass som min knytnäfve,» sade Per.

»Prat!» svarade guldsmeden och vände sig bort.

»Ja, nog är den som ett hönsägg,» sade Per och gräfde i fickan efter stenen.

»Hi, hi!» skrattade guldsmeden.

»Den är kanske inte heller så stor som en hasselnöt — hva' falls?» frågade Per och stack gulddiamanten tätt upp under guldsmedens näsa.

Men så snart han hade fått syn på diamanten, började hans ögon glindra, och han satte ett par ännu starkare glasögon ofvanpå dem han redan

hade på näsan, och så satte han ännu ett förstoringsglas utanför.

»Nåå?» frågade Per, »vill du köpa min gulddiamant?»

»Hvad vill du ha för den?» frågade gubben.

Per höll alldeles på att säga:

»Ja, nog ska jag väl ha fem kronor!» men så tyckte han, att gubben tittade så förskräckt med sina stora runda ögon, och så tänkte Per, att han skulle få honom att se ännu räddare ut, och så sade han: »Ja, jag hade tänkt mig ett hundra tusen riksdaler, vänner emellan.»

Men långt ifrån att bli rädd, började guldsmeden genast gräfva i sina lådor, och så tog han fram ett hundra tusen riksdaler och började räkna dem på disken framför Per, och det tog så lång tid, att de icke blefvo färdiga därmed förr än klockan elfva.

Så stoppade Per alla riksdalrarna i sina byxfickor, så att de stodo ut som två mjölsäckar och så gaf han sig på väg ut i den vida världen.

Då han hade gått ett bra stycke väg, kom han till en stor sjö, och vid den låg den allra finaste herrgård.

Den var byggd med torn, som hade koppartak, och där voro trappor och portar och långa rader med de blankaste fönster. Och utanför herrgården stodo gröna träd och susade, och på ängarna betade kor och får och små hvita lamm.

Och Per slog sig på knäna och ropade:

»Det var mig en riktig herrgård. Just på pricken en så'n, som jag skulle vilja ha!»

Och så gick han upp och frågade herremannen, om gården var till salu.

Nej, det hade ägaren icke tänkt på, men så tog Per ett tag ner i byxfickorna och lät näftals af de blankaste daler dansa hambopolka öfver bordet. Där kommo flere och flere. Det riktigt snöade med pengar, och herremannen började rifva sig i hufvudet och säga, att han skulle tänka på saken. Men då alla de ett hundra tusen riksdalrarna lågo i högar på bordet som hövålmar på en äng, ja, då kunde herremannen icke motstå.

»Topp, Per!» sade han. »Gården är din!» och så reste herremannen bort med pengarna, och Per fick gården.

Nu var Per herreman, och han gick omkring från rum till rum för att taga sin nya herrskapsbostad i betraktande, och där var rent omänskligt fint.

Där fanns silkesgardiner med sammetstofsar, och sammetsgardiner med silkestofsar och ljuskronor med så många glasbitar, att de lyste som gulddiamanter, och så många stora och förgyllda speglar, att det var obegripligt. Per såg sig själf sexdubbel på en gång.

Än stod han på hufvudet och än på benen. Han såg sig både på ryggen och på bröstet på en gång, tills han slutligen blef alldeles yr i hufvu-

det och måste ta på sin näsa, för att veta, hvar ansiktet egentligen satt.

Om morgonen kom betjänten in och frågade:

»Behagar ers nåd fläskpannkaka eller syltpannkaka till frukost?» Och om kvällen stod han återigen i dörren och frågade:

»Behagar ers nåd syltpannkaka eller fläskpannkaka till kvällen?» och Per sträckte ut handen och svarade: »Alles!» ty nu hade han blifvit så fin, att han talade tyska.

Och på bordet var framdukadt tjocka pannkakor, ägg och smör och sötmjölksost, varma hvetebullar och kaffe och starkt öl, och Per åt och drack, så att han blef både stinn och sömnig, och så lade han sig att sofva på de gula sidensofforna, utan så mycket som att dra skorna af sig.

»Gentilt ska det vara och inget knussel!» sade Per och sträckte sig.

Så ville han förstås också gå ned och se till sina stall och lador, trädgårdar och åkrar, och öfverallt stod folket med mössan i handen och sade: »Ja,» och: »Naturligtvis!» till allt, hvad Per behagade yttra.

Men om han ville rida eller åka, sade kusken, att det var ju som herrn behagade, men icke var det just bra för hästarna, att bli så öfveransträngda. De borde helst stå stilla i stallet, när vädret var så varmt.

Och när Per ville smaka på frukten i trädgården, sade trädgårdsmästaren, att Per var ju herre

öfver sin egen trädgård, men icke var det rätt eller bra för träden, att smaka på frukten första åren de buro.

Och när Per kom ut på åkrarna och talade med sin inspektor, svarade han på allt, som Per sade: »Det ska nog bli bra! Det ska inte herrn bekymra sig om. Herrn ska gå upp i slottet och sitta och se på utsikten.»

Och så höll sig Per mest uppe i slottet, åt och drack, och lät dagarna gå som de kommo. Han blef så ledsen och olustig, att han till sist började tro, att han bestämdt var sjuk och lät tillkalla doktorn.

Och doktorn kom och sade, att Per alldeles måste upphöra att äta så många fläskpannkakor; man fick knip af det, och det var icke alls nyttigt. Per skulle dricka hafresoppa och lägga terpentinduk på magen.

Men nu var just fläskpannkaka det bästa Per visste, och när han icke kunde få äta fläskpannkaka och icke smaka på frukten i trädgården och icke rida eller åka med sina egna hästar, då var det just icke heller något vidare muntert att vara herreman.

Och för hvar dag, som gick, tyckte Per, att det blef allt ledsammare.

Så satt han en dag uppe i fönstret och spottade ner i vattnet för att se, huru stora ringar det kunde bli; — det lilla nöjet kunde väl ingen förbjuda honom! — och då fick han se en skuta, som kom för fulla segel uppför fjärden. Den kryssade upp emot vinden och spände seglen som svan-

vingar, och Per såg, huru de karlar, som voro ombord, arbetade med tackel och tåg, medan skutan skummade genom böljorna.

»Ack!» suckade Per. »Just en sådan där skuta är det jag skulle vilja ha! Tänk, att kunna segla hvart man vill, och gå i land hvar man behagar! Jo, det skulle vara något annat, än att vara herreman, och sitta här och spotta ut genom fönstret!» och så gick han ner och såg på skutan.

Där voro tre män ombord. Skepparen, som kommit upp till gården för att köpa hafre, och två matroser, som hjälpte honom att sköta skutan.

»Det var en präktig skuta du har, skeppare!» sade Per, som stod på stranden. »Den kan du gärna sälja till mig!»

Men det ville skepparen icke alls höra talas om. Emellertid fortfor Per med, att han ändå absolut måste ha skutan.

»Hur mycket bjuder du mig för den då?» frågade skepparen.

Ja, Per visste icke riktigt hvad han skulle svara på, ty reda pengar funnos just icke på gården.

»Jag har inte lust, att sälja skutan,» sade skepparen slutligen. »Det är en galant skuta, som jag själf har byggt. Jag har haft hvar enda planka i min hand. Den springer aldrig läck och kan aldrig sjunka, och den flyger som en fröjd öfver alla vågor, förbi alla klippor och skär.»

Då Per hörde det, fick han ännu mera lust till skutan, och han bad skepparen så vackert, att

han skulle låta honom få den, ty han tyckte, att han rakt icke kunde lefva, om han icke fick just den skutan! — »Du ska få, hvad du vill för den!» sade Per. »Du kan gärna ta hela herrgården.»

Det trodde skepparen först bara var sagdt på skämt, men Per stod fast vid sitt:

»Tag du gärna hela herrgården, men låt bara mig få skutan. Jag har satt hela min håg till det.»

Då skrattade skepparen och sade:

»Det har man då aldrig hört förr, att någon byter bort en herrgård mot en skuta — men är det allvar så — inte mig emot!»

Och så fick skepparen herrgården, och Per gick ombord på skutan och satte till alla segel och flög som en fröjd ut emot hafvet, förbi alla klippor och skär.

Böljorna veko undan för skutan och sprutade salt skum efter den. De hvita måsarna kretsade omkring den för att se på Per, som stod i fören och rökte sin pipa. Jo, det var minsann ett annat lif, än att ligga med knip i magen på sidensofforna uppe i herrgården.

På alla stränder flaggade folket, där skutan gled förbi och ropade: »Hurra!» och »Lycklig resa!» och viftade med näsdukarna, och Per viftade tillbaka och var så hjärtans glad.

»Nu har jag det som jag vill!» sade Per. »Fri och ledig och herre på min egen skuta! Nu reser jag jorden rundt på åtta dar!»

Karlarna skötte seglen och rodret.

Per kunde i allt lugn gå upp och ner och röka sin pipa och vifta till människorna på stranden, och längre och längre gick det i susande fart ut emot hafvet.

I tre dagar gick färden raskt, men på den fjärde mojnade vinden. Seglen hängde slappa och ledsna och klappade, som om de hade ondt i tänderna; skutan skvalpade och skvalpade utan att komma framåt, och så började det att regna.

Det regnade i en dag, det regnade i två. Först silade regnet sakta ned, men då det fick höra sin egen röst, började det tala högre och högre, och till sist smattrade det och forsade och trummade vildt på däcket.

Och det regnade och slaskade, skvalade och plaskade mera och mera förtvifladt, så att till sist fanns det icke en torr tråd på hela skutan.

Det var icke något nöje att gå där uppe och vada i allt vattnet, och Per gick ned i den lilla trånga kajutan, där det luktade tjära och tågverk, och där han nätt och jämnt fick rum att sträcka ut benen på britsen.

Regnet flöt som strida tårar nedför det tjocka glaset på den lilla fönstergluggen, och Per kunde icke se en aln framför sig öfver vattnet.

Det regnade i en vecka, det regnade i två. Det ösregnade den tredje. Då det fortsatte den fjärde, blef Per alldeles förtviflad. Hvad skulle han ta sig till, dagen i ända, i den lilla kajutan?

Matroserna lågo hela dagen och sofvo på hvar

sin bänk, och icke en människa hade Per att tala med.

Då det alltjämt regnade den fjärde veckan, kunde Per icke härda ut längre.

Skutan hade gått i hamn vid en bro, hvarifrån landsvägen gick upp genom landet, och nu gick Per också i land och upp på landsvägen. Icke kunde han väl sofva bort hela sin ungdomstid på den där otäcka skutan! Alla åkrar och ängar lågo så våta och sorgliga, och de enda människor, Per mötte, var en gammal man, som stödde sig på sin staf, och en gammal gumma, som bar ett bylte.

Men plötsligt hör Per en röst, som ropar så gladt, att det klingar genom luften:

»Se upp, godt folk! Här kommer jag!» — och i detsamma kommer sprängande emot honom en ung gosse på en häst.

Han var endast klädd i skjorta och byxor, var barhufvad och med bara fötter, och regnet piskade öfver honom, men han red framåt så att det sprutade om hästhofvarna, och en duktig häst var det han red.

Den hade korta, starka ben, och en så underligt, liksom vattrad, rödbrun hud, och så hade den alldeles ljusblå ögon, som sågo så glada ut, som om den tyckte, att det var riktigt lifvadt att så där galoppera i väg genom regnet.

»Stopp litet!» ropade Per till gossen. »Får jag rida med?»

»Ja hvarför inte?» sade gossen och höll in

hästen. »Men du måste sätta dig bakom mig och hålla dig väl fast, för att när jag rider, så rider jag med kläm!»

Så svingade sig Per upp bakom gossen och höll väl fast, och i väg bar det. Hästen sparkade med sina små tjocka ben, så att grus och stenar flögo omkring den. Det gick genom vattenpölar och öfver diken och gärden, och till sist stannade de utanför gästgifvargårdens dörr.

Nu skulle de dricka ett glas öl tillsammans, menade gossen. Han hade tolf skilling att bjuda för, och ville, att Per skulle dela ölbuteljen med honom.

Medan de sutto där och drucko, började Per att tala om hästen.

»Det var en fasligt rask häst,» började han. »Och så oförfäradt han flög öfver diken och gärden.»

Det var just en sådan häst, som han helst af allt i världen skulle vilja ha.

Ja, det kunde gossen så väl förstå, men han tänkte icke alls på att sälja hästen.

Per blef så ledsen, att han tyckte allt ölet stockade sig i halsen på honom, ty han hade fått en så rasande lust att rå om just d e n hästen.

Och han bad så bönfallande och jämrade sig riktigt af ängslan att få nej, så att till sist frågade gossen, hvad han då ville ge honom i byte för hästen.

Jo, han skulle få en nytimrad skuta med de finaste segel och hela lasten full af hafre.

Då skrattade gossen och sade, att Per nog bara skämtade, ty aldrig hade man väl hört, att någon gaf en hel skuta med hafre för en vanlig bondhäst.

Men Per ropade och försäkrade, att det var dagsens sanning, och så redo gossen och han tillbaka för att taga skutan i närmare skärskådande.

Och då gossen fick se, hvilken präktig och fin skuta det var, gick han genast in på bytet och gick ombord på skutan, men Per red själaglad i väg på sin brunlockiga häst.

»Jo, det må jag säga!» ropade Per alldeles högt. »Det var något annat, att spränga på sin egen häst öfver stock och sten, än att sitta och lukta på tjäran i den där gamla skutan!» och så snöt han sig så hårdt, att det lät som en trumpet, och den gamle mannen på landsvägen tappade sin staf och den gamla gumman sitt bylte af förskräckelse, ty de voro icke längre komna på sin vandring.

Regnet började upphöra, och småningom blef det det allra härligaste solsken.

Det var marknad inne i köpingen, och då Per såg, att många människor voro på väg dit, både ridande och åkande, tänkte han, att det icke kunde skada att också rida dit och se, huru det gick till på marknaden.

På stora torget voro många människor församlade. Där funnos stånd af alla slag med kläder och grannlåter, med järnkram och trävaror af alla sorter.

Men vid ena ändan af torget hade man rest upp

ett tält, hvari man gjorde konster, och utanför tältet stod en clown, helt och hållet klädd i hvitt och hvitsminkad i ansiktet med en bred, rödsminkad mun, som nådde till båda öronen och med ett stort, kinesiskt parasoll i handen.

Han skrek och ropade och uppmanade folket, att komma in och se på alla de märkvärdiga konster, som man utförde inne i tältet.

Per stannade sin häst utanför tältet.

Han stirrade och stirrade, men det var hvarken på tältet eller på den skrikande clownen han såg; han såg bara på pappersparasollet, som clownen höll i handen.

Aldrig i sina dar hade Per sett något så besynnerligt!

Det var stort som ett bord och hvitt som snö med svarta kanter och guldränder. På ena sidan såg man en målning som föreställde ett grönt lejon, som bet i svansen på en blå tjur. På andra sidan var en prinsessa med hufvudet bakvändt, som satt under en rosenbuske och såg på tre guldfiskar, som flögo i luften.

Midt på parasollet var en röd krabba, som grep efter fem små fåglar, som flögo upp till ett högt berg, hvarifrån kom en lång rökpelare af silfver, och så var där skrifvet trollbokstäfver, stora trollbokstäfver, som sågo ut som krams och kringlor, tvärs öfver allt sammans.

Aldrig i sitt lefvande lif hade Per drömt om

något så underligt vackert, och han satt bara och stirrade och stirrade.

»Den, som kunde bli så lycklig, att äga ett sådant parasoll!» tänkte han.

Ju längre han såg på det, dess härligare tyckte han, att det var, och till sist kände han en sådan sveda i hjärtat, att han tyckte, att han rakt icke kunde lefva, om han icke finge rå om det parasollet.

Så red han bort till clownen och frågade honom, om han icke kunde få hans parasoll, men clownen svarade honom med, att kasta en hand full mjöl i ansiktet på honom och upphäfva ett tjut som en vild apa.

Men Per borstade lugnt mjölet af sig. Hans ögon hängde blott vid det underbara parasollet, och så sade han, att om han bara kunde få det, skulle han gärna ge sin häst i utbyte.

Clownen skrattade, så att hans röda mun gick bakom öronen, och så öppnade och stängde han parasollet midt för Pers näsa, så att det klappade om den. Per fick tårar i ögonen. Han kunde ha varit i stånd att slita det underbara parasollet ur handen på clownen. Men han lugnade sig och sade med kväfd röst:

»Nåå, vill du ha hästen?»

Då uppgaf clownen ett långt, långt tjut! — »O!— —» så att hans mun blef så liten som ett körsbär och så kastade han parasollet till Per, som hade stigit af hästen, och i detsamma sprang han själf

upp i sadeln och jagade hästen rundt om torget. Än stod han på hufvudet och än på benen, och än hängde han bara fast på hästryggen med hälarna, och lät hufvudet hänga ned, medan han slog med sina hvita ärmar som en gås med vingarna.

Alla människor samlade sig för att se clownen göra konster på hästen, men Per spände upp sitt kinesiska parasoll och gick stolt ut i solskenet.

O! hvad han var lycklig!

Kunde han någonsin ha tänkt sig, att bli så lycklig? Han kunde ju icke en gång ha önskat en sådan lycka, ty han hade ju aldrig anat, att något så vackert fanns att få på denna jord. Och så bra, att just nu ha ett parasoll, då solen började skina! Det var något annat, än att sitta och hänga på en hästrygg utan att ha skydd, hvarken för regn eller hetta!

I tre dagar lyste solen, och i tre dagar spatserade Per utefter landsvägen med sitt parasoll uppspändt.

Men redan andra dagen började han bli trött på parasollet. Det var så besvärligt att alltid gå och hålla i det, och så länge han skulle gå och släpa på det, hade han ju ingen hand fri till arbete.

Och så började det reta honom att se på den där prinsessan med hufvudet bakvändt och de tre abborrarna, som flögo i luften, kväljde honom. Det var ju icke likt någonting, att abborrar flögo i luften — och ju längre han gick på landsvägen, dess mera missmodig blef han.

Bäst som han gick, kom han till en potatisåker, där en gosse stod och gräfde.

Han hade en så rasande bra spade, att gräfva med. Den var så lätt i skaftet, och så skarp i eggen. Den lyste blått som stål i solen och for ned i jorden med sådana drifvande tag, att det sjöng om den.

Per stannade med parasollet uppspändt och öppen mun.

»Det var en rasande rar spade du har!» sade han till gossen, som gräfde.

»Det tror jag, det!» svarade gossen och körde ned spaden till skaftet. »Det är en spade, som heter duga! Jag har också gett min modiga krona för den.»

Per fortfor att stå kvar och se på.

Det var en fröjd att se, hur den spaden kunde arbeta. Den försvann i jorden, som om den ville äta den och vände skoflar med jord så ledigt och lätt, som om det varit gröt.

»Hör du,» sade Per, »skulle du vilja sälja den där spaden till mig?»

»Nej, det kan du ge dig på, att jag inte vill!» svarade gossen. »Du kan ju köpa dig en spade själf. Det finns fullt upp på marknaden.»

»Jag frågar inte efter spadarna på marknaden,» sade Per. »Jag frågar efter den spade du har! Det är den enda spade i hela världen, som jag har lust på.»

»Hvad ger du mig för den då?» frågade gossen.

Han satte spaden i jorden och torkade sig om näsan med afvigsidan af handen.

»Du ska få det här parasollet!» sade Per. »Och du må tro, att det inte skäms för sig. Maken till grannlåt har du nog aldrig i dina dar sett! — — Ser du, här är en blå tjur och ett grönt lejon och en krabba med klor så långa, som här ifrån och till Göteborg, och en mamsell, som kan se sig själf i nacken, och tre abborrar, som flyga i luften; och så är här rosenblommor och pärlemor, och ett skaft med en tofs af det baraste silke!»

Gossen var nära att tappa både näsa och mun, och hans ögon blefvo så stora som potatisar, medan Per svängde parasollet rundt framför honom som en väderkvarn. »Får jag verkligen det där kungliga parasollet, om jag ger dig min spade?» frågade gossen. »Det kan du aldrig mena!»

»Det är så sant, så sant, som att jag heter Per!»

Hans hjärta slog högt af ängslan, att han skulle gå miste om spaden.

»Jaså, du heter Per,» sade gossen, »det visste jag inte.»

Han fortfor att stå och stirra på parasollet.

Men så sade han med ens:

»Ja vet du, Per! Jag tror jag ger dig spaden i utbyte, för en vackrare väderkvarn har jag då aldrig i mina dar sett; man kan bli rakt kollrig af att titta på den!»

Då var Per öfver diket i ett enda skutt och

räckte parasollet till gossen, men själf grep han tag i skaftet på spaden och ropade:

»Nu är den min!»

Och så spankulerade gossen bort på landsvägen med parasollet, men Per satte spaden i jorden för att försöka den.

Den flög som en blixt ned mellan stenarna så att det knastrade, och så vände den upp jorden med en fart, som om den varit en mullvad.

»Det var mig den präktigaste spade jag någonsin haft tag i!» ropade Per. »Jag skulle inte vilja byta den mot en gulddiamant!»

Och han gräfde och gräfde och skrattade högt.

»Så lycklig har jag inte känt mig på år och dag!» sade han och torkade svetten ur pannan. »Men så finns det inte heller någonting så stiligt, som att ha en spade, som heter duga!»

Bubblan.

Det var en gång en fiskare, som bodde med sin hustru vid ett stort haf.

De hade endast ett barn, och det var en liten flicka.

Hon var född en tidig sommardag, då alla gullvifvor stodo och doftade i björkhagen, och därför kallade de henne Gullvifva, men då de för det mesta hade brådt, och detta namn var så långt att säga, fick hon endast heta Vifvan.

Då hände det en dag, när Vifvan blott var fyra år gammal, att fadern var ute för att dra strömming.

Han fick hela nätet fullt, och det var så tungt, så tungt att få upp.

»Det var förskräckligt, hvad det nätet var fullt,» sade fiskaren och drog med båda händerna, så att han blef röd i ansiktet.

Då såg han mellan alla de blanka strömmingarna, som sprattlade i solskenet, en underlig, stor fisk. Den slog med stjärten och försökte komma upp öfver strömmingen, och då fiskaren grep den — hvad fick han se?

Jo, det var ingen fisk, det var en liten hafsunge.

Från hufvudet till midjan var den skapad som ett litet barn, med utstående, vattenblå ögon, och en stor, våt mun, med tjocka läppar. Den hade knubbiga små barnarmar och runda händer. Men från midjan och nedåt var den som en fisk.

Den hade icke ett spår af ben, utan endast en blank, tjock fiskstjärt som på en stor gädda.

Den slog och smällde med stjärten för att komma loss, kastade sig baklänges och piskade med sina små händer i strömmingen, medan den skrek af full hals med sin stora, öppna mun.

»Det var mig en konstig nors,» tänkte fiskaren, och så drog han nätet i land och bar hem fisken.

Hafsungen hade han tagit upp och bar den under armen, men den var ganska svår att hålla i styr, ty den vred sig som en ål och vrålade hela tiden med en underlig, ihålig stämma, som när man blåser i en snäcka.

»Se här, mor,» sade fiskaren till sin hustru, när han steg in i deras lilla stuga. »Växla mig den abborren!» och därmed kastade han hafsungen på bordet.

Hustrun slog ihop båda händerna af förskräckelse, men lilla Vifvan skrek högt af glädje och sprang bort och nöp hafsungen i stjärten. Men då sprattlade den till så häftigt, att den föll ned på golfvet.

»Låt den ligga,» sade fiskaren. »Den dör snart!»

Och det såg verkligen ut, som om den lilla hafsungen snart skulle dö.

Den slog mattare och mattare med stjärten. och gjorde till sist blott då och då några små krampaktiga ryck. Dess vattenblå ögon slöto sig till hälften och såg ut, som om de skulle slockna, och den låg med öppen mun, hvarur hafsvattnet rann ut och sipprade utefter golfvet.

Vifvan ville bort och leka med den, men fadern sade åter:

»Låt strunten ligga! Den dör snart!»

Men hustrun tyckte ändå, att det var synd om den. Hälften af den liknade i alla fall ett litet barn; och så tog hon den i sitt förkläde och bar ut den och gick med den upp på berget. Där fanns en liten sjö mellan björkhagen och tallskogen, en liten mörk skogssjö, omgifven af branta klippor och träd, som släpade grenarna i vattnet.

I denna sjö släppte hon hafsungen, och se! knappt märkte den, att den hade vatten under stjärten, förrän den kilade ned mot djupet som en fisk och försvann på botten.

»En vattentår kan man väl unna kräket,» sade fiskarhustrun till sin man, då hon kom hem. »Och när vi vilja, kunna vi ju gå och se på den.»

Och så tänkte de icke vidare på det. Men på kvällen, när fiskaren var ute för att lägga sina nät, fick han se något underligt stiga upp ur hafvet i månskenet.

Han trodde först, att det var tång, som flöt, men så tänkte han: »Nej, det är ju ruskpricken!»

Men det var icke ruskpricken.

Det plaskade och gled och kom närmare och närmare, och nu såg fiskaren tydligt i månskenet, att det var hafsmannen och hafsfrun, som kommo simmande och lade sig bredvid båten.

Deras hår var som lång grön hafstång, och i hafsmannens skägg hängde fullt af hvita musselskal. Fjällen på deras stjärtar glimmade som den friskaste strömming i månskenet, och kring halsen hade hafsfrun en sexdubbel rad af pärlor.

De gräto bägge så att det kluckade kring kölen på båten, och det var de saltaste tårar, riktigt svidande salta som hafsvatten.

»Ge mig min son, ge mig min lilla Bubbla tillbaka!» snyftade hafsmannen. »Jag skall hvar dag jaga strömmingen i dina nät, och när det stormar, skall jag sopa böljorna bort från din båt. Men ge mig tillbaka min lilla Bubbla!»

»Bubbla mig hit och bubbla mig dit!» sade fiskaren. »Du babblar och bubblar, gamla babblebubbla, men hafsfolkets löften äro som bubblor på vattnet, inte värda en rutten strömming, och ungen din får du aldrig mer.»

Då gled hafsfrun fram och lade sitt våta ansikte på båtens reling. Hon var så blek som månskenet på böljorna, och hennes tårar runno i två smala strömmar ned i båten från hennes stora gröna ögon.

»Ge mig min lilla Bubbla tillbaka,» suckade hon. »Hvar dag skall jag lägga en krans af de allra vackraste näckrosor vid stranden till din dotter. Och här! Här!» Hon lyfte på sitt halsband. »Här

skall du få alla mina pärlor att hänga kring hennes hals!»

»Låt bli att komma nära båten! Den sjunker ju af allt ditt tjut! Och vi känna nog till de pärlor, som hafsfolket bjuder en! När de komma upp på land, förvandlas de till skum och bränna i handen. Undan med dig, grönöga, och låt mig lägga ut garnen i fred.»

»Få vi aldrig vår lilla Bubbla tillbaka?» frågade hafsmannen och grät högt.

»Det beror på,» svarade fiskaren. »Om du i sex år vill hjälpa mig att fånga fiskarna och sopa böljorna från båten, skall jag om sex år kasta ungen din i hafvet igen.»

»Sex år!» suckade hafsfrun och lät händerna falla ned så att det plaskade i vattnet. »Å, Bubbla! Bubbla! Bubbla!» och så dök hon ned i hafvet och försvann, men utefter vattenytan hviskade det:

»Blif blott blid mot Bubblan! Blif blott blid mot Bubblan!»

Men hafsmannen sade icke ett ord. Han satt länge kvar öfver vattnet i månskenet och strök sitt långa skägg, så att musslorna lossnade och droppade ned i vågorna.

Han satt kvar och såg efter fiskaren, till dess han hade rott båten i land.

*

Då fiskaren kom hem och berättade sin hustru hvad som händt, blef hon glad, att hon räddat lilla

Bubblans lif, ty nu kunde de ha »tummen på ögat» på hafsfolket. Så länge de hade Bubblan i sitt våld, skulle säkert föräldrarna ute i hafvet göra allt, hvad fiskaren önskade. Men modern till Vifvan, som var en kvinna, som förstod att tänka på två saker på en gång, fick genast klart för sig, att nu lurade en fara på dem själfva. Det skulle vara ganska naturligt, om hafsfolket nu skulle göra allt för att få fingrarna i lilla Vifvan för att hämna sig, och så blef det beslutadt, att Vifvan aldrig mera fick gå ner och leka och plaska vid stranden, som hon förr varit van vid. Hon fick icke bada i det långgrunda vattnet, där hon så gärna sprungit naken omkring i vågorna, och hon fick aldrig mera gå ner i en båt och vippa, som varit hennes största nöje.

När hon skulle leka, måste hon hålla sig i närheten af stugan, eller gå upp i björkhagen, och modern tog henne själf med upp till skogen omkring den lilla sjön, hvari hon kastat Bubblan.

Då fiskarhustrun närmade sig sjön med lilla Vifvan vid handen, sågo de tydligt, att Bubblan höll på att leka i vattnet. Han slog den ena kullerbyttan efter den andra, så att vattnet sprutade högt upp mellan granarna. Men så snart han hörde deras steg närma sig, dök han pilsnabbt ned i djupet, och på vattnet syntes blott några stora ringar, som småningom blefvo mindre, där hvar han legat.

Det hjälpte icke, att de kastade stenar och ropade på honom. Han gömde sig väl och gaf icke ett ljud ifrån sig.

Men då hände det en dag, att de, hemma hos fiskaren, hade fått stekt strömming till middag; — ja, det hände då nästan hvar dag — och då gömde Vifvan ett par af sina strömmingar under förklädet, och då hon om eftermiddagen sprang upp för att leka i hagen, smög hon sig högre upp in mellan granarna och ut till den lilla sjön. Där lade hon sig framstupa på en flat sten och hviskade:

»Bubblan! Lilla Bubblan! Kom, så ska du få namnam!»

En lång stund hörde hon ingenting, men då hon fortfor att ropa med sin milda lilla röst, såg hon plötsligt, att det slogs ett par ringar midt i sjön, som när en fisk vill slå och så dök ett litet hufvud, en liten barnkropp och till sist hela lilla Bubblan fram.

Han höll sig på långt afstånd och stirrade på Vifvan med sina utstående, vattenblå ögon. Han hade nyss gnagt litet sjögräs på botten, och ännu hängde några våta gröna tussar kring hans mun.

Vifvan böjde sig ut öfver vattnet så långt hon kunde. Hennes långa gula hår hängde i lockar ned öfver hennes panna och skuldror. Hon var hvit och röd som en lingonblomma och hade ögon som två blå för-gät-mig-ejer, och så ropade hon igen med sin milda lilla röst, som ljöd som när en bofink kvittrar:

»Bubbla lilla! Kom, så ska du få namnam!» Och med sin lilla tjocka hand sträckte hon den ena af strömmingarna ut öfver vattnet.

Bubblan såg ut, som om han skulle tappa både näsa och mun af förvåning. Han rörde sig icke och andades icke.

Men så log han plötsligt ett bredt leende upp till båda öronen, så att sjögräset föll ut ur munnen på honom, och hans ögon alldeles försvunno.

»Kom, kom! Det är namnam!» sade Vifvan och nickade.

Då plaskade Bubblan i väg öfver vattnet och tog med munnen strömmingen ur Vifvans fingrar. Han åt dem begärligt, den ena efter den andra, och slutligen slickade han Vifvans fingrar som en liten hund.

»Nu ska du dansa för mig,» sade Vifvan och satte sig på gräset. »Hopp san! Hopp san! Vältra dig, lilla Bubbla!»

Och då började Bubblan slå kullerbyttor, fortare och fortare, och då han såg, att Vifvan skrattade och klappade i händerna, blef han alldeles vild och flängde och for och tumlade sig, så att svansen stod som ett S efter honom. Och så skrattade han högt med ett underligt tomt, skrällande läte.

Det var förskräckligt roligt, och från den dagen voro Vifvan och Bubblan de bästa vänner.

Så snart Vifvan fick något, som var godt, en kringla eller en skorpa, gömde hon hälften till Bubblan. Hon plockade hallon och blåbär i skogen till honom, och han kom och slickade upp dem ur hennes hand. Men alla de blommor och vasstrån, Vifvan icke kunde nå, hämtade Bubblan till henne, och

han fångade trollsländor med långa gröna vingar och gaf henne.

Det fanns mycket, som Bubblan var rädd för. Han var förskräckligt rädd för månen och stjärnorna, då han aldrig hade varit ofvanför hafsytan förr än den dag, han blef fångad i strömmingsnätet, och han var rädd för att de speglade sig i sjön. Fåglarna var han också rädd för och dök under vattnet, när de flögo förbi.

Men Vifvan var han icke rädd för. När hon kom, låg han ofta och väntade vid stranden och hade krupit så långt upp han kunde komma, och när hon satte sig i gräset eller på den flata stenen, plaskade han tätt intill henne, lade sitt hufvud i hennes knä och såg på henne, medan han drog munnen till ett bredt leende.

»Bubblan! Min Bubbla!» sade hon och klappade honom på hufvudet.

Länge trodde Vifvan, att Bubblan var döfstum, ty han sade aldrig ett ord, han bara såg vänlig ut och slog kullerbyttor. Men så plötsligt en dag öppnade han sin breda mun och sade: »Vifvan!» — det lät mest, som när en groda kraxar.

Och så började han lära sig människors språk. Han kunde snart säga både »namnam» och »tack» och »vackert väder», och andra liknande nyttiga och förståndiga saker, men han talade aldrig mycket, utan lyssnade helst till hvad Vifvan hade att säga honom.

De lekte så bra tillsammans, och när fiskar-

hustrun måste hjälpa sin man eller hade annat att göra, sade hon ofta:

»Gå du upp och lek med Bubblan och ta ett par strömmingar med och kasta i munnen på honom.»

Och då sprang Vifvan genast.

Så gick sommaren, men då senhösten och vintern kom, blef det annorlunda, ty med den första is, som lade sig öfver skogssjön, kunde Bubblan icke komma upp mera.

Men då han såg Vifvan komma ner till stranden, och det såg han genom den tunna isen liksom genom ett fönster, arbetade han sig upp och slog sönder isen, så att han blödde om nacken och händerna.

Då klagade Vifvan för sin far, och fiskaren höll hela vintern en vak öppen i isen på skogssjön, ty Bubblans lif hade blifvit af stor vikt för honom, då hafsfolkets beskydd skulle upphöra, om något ondt hände Bubblan.

Och Vifvan var icke rädd för snö och blåst. Hon gick i alla väder, åtminstone en gång om dagen upp till skogssjön, hälsade på sin lilla vän och bar mat till honom. Hon ville till och med ge honom ett par gamla vantar, men då skrattade han och sade:

»Snaskigt!» då de strax blefvo våta.

Den lilla sjön låg för resten så bra i lä mellan klippor och skog, att så snart vårsolen började komma, var det varmt och skönt där uppe, och gull-

vifvorna blommade först af alla ställen under björkarna vid sjöns södra strand.

Då flätade Vifvan en vårdag en tjock krans af gullvifvor till sitt hår och sprang fram ur skogen, och när Bubblan fick se henne, hoppade han högt upp som en lax af bara glädje och slog baklänges kullerbytta i solskenet.

Så lekte de tillsammans som de bästa vänner, och under tiden växte de och förändrade sig, hvar och en på sitt sätt.

Vifvan var icke längre den lilla runda och knubbiga barnunge, som då hon först tultade upp till Bubblan vid skogssjön. Hon var en smärt och lång flicka, och hennes gyllene hår nådde henne nedanför bältet.

Bubblan hade blifvit en mörkhårig, kraftig pojke med solbränd hy. Hans ögon voro icke längre vattenblå och förvånade, utan hade blifvit mörkare, som när det går skuggor öfver böljorna och när man såg in i dem, tänkte man på hafvet.

Hans mun var ännu stor och bred, men det var en vacker mun med friska, hvita tänder, och när han log emot Vifvan, tyckte hon, att ingen, som gick på två ben på jorden, såg så god ut som hennes vän med fiskstjärten.

Deras lekar hade blifvit stillsammare.

Bubblan slog icke längre kullerbyttor af glädje, då Vifvan kom, men simmade hastigt fram till stranden och lade sig i en liten bukt, där Vifvan satt på en sten.

Han hade gjort sig en flöjt af en lång rad med rör, sammanbundna med vass, och på den spelade han så underliga melodier. Det lät som när vindarna sväfva genom vassen, som när böljorna sucka vid stranden, och det kunde också ljuda så gladt och klingande, som när solljuset hoppar på vattenytan.

Vifvan hade den allra sötaste röst, och hon kunde joddla och tralla, göra lustiga drillar och hopp, och hon kunde lika många visor som det fanns dagar i sommaren, och medan hon satt på stenen och sjöng, låg Bubblan i vattnet vid hennes fötter och spelade på sin flöjt.

Han hade nu lärt sig människornas språk, men han talade aldrig med någon annan än med Vifvan, och hon kunde endast goda och vänliga ord.

»Vet du,» sade hon en dag till Bubblan, »att när du har varit här i sex år, har min far lofvat din far, att kasta dig ned i hafvet igen, hvarifrån du har kommit.»

»Jag bryr mig inte om hafvet,» sade Bubblan. »Jag vill alltid stanna här, i vår egen sjö, och aldrig, aldrig skiljas från min Vifva.»

»Det måste dock ske,» sade Vifvan. »Om inte dina föräldrar få dig igen, kommer stor olycka öfver min far. Han har gifvit sitt ord, och det måste han hålla.»

»Men du följer med!» sade Bubblan och tog med båda händerna om Vifvans långa guldhår. »Inte sant! Du hoppar i hafvet efter mig?»

»Du lilla dumma Bubbla!» sade Vifvan. »I hafvet kunna vi, människobarn, inte lefva. Vi sjunka till botten och dö, vi, som blott ha två ben och inte en sådan simstjärt som hafsungarna.»

»Jag bryr mig inte ett dugg om min simstjärt,» sade Bubblan och såg bedröfvad på den. »Jag ville mycket hellre ha två små fötter som du har, och springa omkring med dig i hagen och plocka nötter.»

Emellertid närmade sig den dag, då fiskaren hade lofvat, att kasta Bubblan tillbaka i hafvet.

Det hade under dessa sex år gått fiskaren väl. Hvarje morgon fann han sina nät fulla af strömming, och när det blåste hårdt, flöt hans båt lätt som ett spån öfver vågorna, som liksom nego och banade väg för den. Han förstod nog, hvem han hade att tacka för allt detta, och så tänkte han, att det kunde vara osäkert, huruvida hafsmannen alltjämt skulle vilja bry sig om honom, när han väl hade fått sin son tillbaka.

Han talade därom med sin hustru, och hon sade: »Du är dum, om du kastar hafsungen ut på djupet. Ser du inte, hvilken makt vi ha öfver dem där nere, så länge de veta, att han är i vårt våld. Nej du, låt dem vänta! Ens löften till så'nt folk behöfver man inte ta så noga.»

Och så beslöt fiskaren, att han skulle behålla Bubblan ännu en tid.

På aftonen precis sex år sedan den kväll fiskaren talat med hafsfolket var det härligaste månsken.

Hafvet var spegelblankt, och då fiskaren lade

ut sina nät, fick han se, att just där månen speglade sig som en hvit silfversköld i hafvet, började vågorna röra sig och brusa, och med ens dök hafsfolket upp ur vattnet.

Hafsmannen hade en tångkrans på hufvudet och kappa med glimmande musselskal öfver axlarna, och hafsfrun hade en klänning af hvitt skum med silfverstänk, och en lång, skimrande dimslöja öfver håret.

»Nu!» ropade hafsmannen till fiskaren. »Nu är stunden kommen! Gif mig min son, min Bubbla tillbaka!»

Fiskaren låtsade, som om han icke hörde, utan sysslade med sina nät.

Då ropade hafsfrun med klagande röst:

»Gif oss vår son, vår Bubbla tillbaka!»

»Lugna er!» sade fiskaren och reste sig i båten. »Lugna er ännu en tid! Er son har det bra hos oss, och han önskar som vi, att tills vidare få stanna kvar där uppe i skogssjön. Det är väl inte så brådt! Ta er ett bad och lugna er!»

»Jaså, det är på det sättet mänskorna hålla sina löften!» ropade hafsmannen.

»Olycka och förbannelse öfver er!» skrek hafsfrun.

»Det skulle kunna hända, att du i framtiden ser strömmingsstimmen gå en annan väg än i dina nät!» hväste hafsmannen.

»Alla mina hafsjungfrur skola hjälpa mig, att sopa böljorna öfver din båt!» tjöt hafsfrun.

»Storm och blixt skola krossa dig, dräpa dig!

Böljorna skola jaga dig, taga dig, skrämma dig, klämma dig, gömma dig!» ropade hafsfrun.

»Skrik lagom!» sade fiskaren och lade lugnt ut sina nät. »Om jag ser, att ni inte i allt hjälper mig, utan i stället försöker stjälpa mig — ja, då hänger jag samma dag er hafsskatt i första, bästa gran uppe vid sjön, där han nu plaskar som bäst.»

Hafsfrun uppgaf ett så långt och ohyggligt tjut, att fiskaren blef riktigt rädd, och fyrtornet ute på skäret blinkade med ögonen af förskräckelse.

»Tjut måttligt!» ropade han därpå. »Det skall inte hända er son något ondt, så länge ni i allt gör mig till viljes. Och om sex år — ja, nu är det riktigt sant — om sex år skall ni så säkert få honom ner på hafsbotten igen, som jag nu står här.»

»Och ljuger!» skrek hafsfrun.

»Gör som ni vill!» svarade fiskaren blott. »Men har ni något hjärta i er, så tänk på, att er sons lif beror på er själfva!»

Då gaf hafsfolket ett så förfärligt skrik ifrån sig, att månen af förskräckelse gömde sig bakom en sky.

Då den åter kom fram, voro de försvunna i djupet.

Men den natten blef det den våldsammaste storm. Hafvet vrålade och larmade som om alla onda andar voro lössläppta. Vågorna sprutade så högt upp, att de slogo och piskade mot rutorna i fiskarstugan och de där inne icke kunde sofva.

»Hvad är det? Hvad är det?» frågade fiskarhustrun och stirrade ut i natten, där hafvet rasade.

»Å, det är bara hafsfolket, som är på misshumör för att det inte genast får sin vilja fram. Det går dem i magen, och de ha dåliga drömmar, men det lugnar sig snart!»

I tre dagar och tre nätter rasade stormen, men så blef hafvet lugnt, och första gången fiskaren lade ut näten, hade han dem fullare än någonsin.

Då hände det en dag, att Bubblan och Vifvan sutto vid sjön och talade med hvarandra. Bubblan hade från sjöbotten hämtat upp några små musslor, som han hade lagt på stranden.

»Men dessa äro inte vackra,» sade han, »inte tillräckligt vackra till min Vifva. Jag minns, då jag var helt liten och satt på hafsbotten, att jag lekte med stora rosenröda snäckor, som min mor gaf mig. Om jag bara kunde få fatt i en af dem.»

»Ja, hur skall det gå till?» frågade Vifvan. »Jag kan inte gå ner på hafsbotten efter dem. Då skulle jag dö, och aldrig mer komma igen och leka med dig!»

»Nej, men du kan gå ner till stranden och ropa på far min, och när han kommer, så säg till honom: »Bubblan längtar efter snäckor! Af de röda, af de stora, af de allra vackraste, som mor hans gaf honom att leka med, då han var liten; af dem, som kunde brusa och susa och säga: »Schy, scho — hela hafvet stormar.»

Ja, det lofvade Vifvan, och hon längtade så att ge Bubblan, det han önskade, att hon rent af

glömde, att hon var förbjuden att gå ned till stranden, utan sprang så fort hon kunde.

Då hon hade kommit alldeles intill hafvet, gick hon ut på en lång rad flata stenar, som lågo i vattnet, och från den allra yttersta ropade hon:

»Hafsman! Hafsman! Bubblefar, kom!» Då hon hade ropat tre gånger, började det bubbla så underligt i hafvet, och upp från djupet steg hafsmannen med tång i håret och musselskal i skägget.

Då han fick se Vifvan, som stod och lyste i solskenet med sitt långa gullhår, skrattade han och visade alla sina stora tänder.

»Bubblan ber att få snäckor, af dem, som växa på hafsbotten, af de stora, af de röda, af dem, som kunna brusa och susa och säga: Schy, scho — hela hafvet stormar!» ropade Vifvan.

Då nickade hafsmannen långsamt och plumsade åter ner i djupet, men en stund därpå kom han upp igen och hade båda händerna fulla af stora, rosenröda snäckor, som sågo ut som de godaste frukter.

»Schy — scho — scha — schuu,» sade han och räckte ena handen mot Vifvan, medan han så vänligt visade tänderna.

Vifvan sträckte ifrigt sina händer efter dem, men i detsamma kastade hafsmannen alla snäckorna i hafvet, så att de föllo som en regnskur öfver vattnet, och i ett nu hade han gripit Vifvan om lifvet och höll henne fast.

Hon skrek allt hvad hon kunde, men han anda-

des öfver hennes ansikte, öfver mun och ögon, öfver hennes nacke och hals, och då bredde sig som en tunn, hvit hinna öfver hela hennes kropp, och hon domnade af.

Då dök hafsmannen ned i djupet med henne.

Först då han var nere på botten, lade han Vifvan på en bänk af sjögräs, och där fick hon ligga länge och sofva. Men sedan simmade han fram och andades åter öfver henne, och då föll den tunna, hvita hinnan af henne, och hon öppnade ögonen och kunde se och lefva i hafvet.

Först trodde hon, att hon drömde, och ville oupphörligt torka vattnet ur ögonen, men så förstod hon plötsligt, hvar hon var, och var icke alls rädd.

»O! Jag är i hafvets djup!» sade hon. Här, där min lilla Bubbla är född. Nu vill jag se allt, allt här nere, så att jag kan berätta honom därom, när jag åter kommer upp.»

Simma kunde hon ju icke som de andra, då hon icke hade en sådan fiskstjärt som de, men två af sjöjungfrurna buro henne på gullstol emellan sig och så susade de i väg med henne genom vattnet.

Och där nere i hafvet var allt så underbart, så stort och ljust och oändligt.

När solen lyste ofvanför på himlen, strålade allting på djupet som smälta ädelstenar, men gick det skyar öfver himlen, blef allting där nere så kyligt och hemlighetsfullt.

För resten var hafvet icke ett ögonblick sig likt. Det växlade i ständiga färgskiftningar, och så tonade det i en evig, böljande musik. Än ljöd det i stormfyllda, mäktiga ackord, än susade det i underbara, tjusande harmonier, och än sjöng det stilla, klara sånger.

Det var så lefvande som intet Vifvan hade sett på jorden. Det flammade till och fördunklades, gnistrade och susade, sjöng och hviskade från morgon till afton utan uppehåll. Om natten sof Vifvan på en säng af sjögräs, och då hörde hon ännu i drömmen hafvets underbara musik.

Men hon var icke alltid på botten af hafvet. Ofta buro sjöjungfrurna henne upp till hafsytan och dansade på vågorna med henne.

När då hafvet låg som en enda lysande yta framför henne och hon säkert och lätt vaggade på sjöjungfrurnas armar, kände hon sig som en lycklig bölja och skrattade af glädje.

Men när hafvet stormade vildt, satte sjöjungfrurna henne på ett skär, och så tumlade de omkring henne och visade henne sina lekar i hafvet. De dansade ringdansar genom vågorna och hoppade högt upp, så att det sprutade om dem. Än stodo de på hufvudet och än på stjärten. Man visste knappt, hvad som var upp och ned på dem, och så sjöngo och skreko och skrattade de så högt, att skeppen, som kommo förbi, satte alla segel till och skyndade mot land.

Här, utifrån hafvet sedt, såg landet så flackt

och obetydligt ut. Bergåsen var som en liten låg jordvall, den högsta gran i skogen såg ut som en liten pinne, som stack upp öfver stranden, och fiskarstugan var som en leksak, som en enda af de stora vågorna skulle kunnat krossa i spillror.

Nej hafvet! Det var stort och mäktigt och oändligt, aldrig detsamma och icke likt något annat, och Vifvan började att älska hafvet och glömma jorden.

Väl tänkte hon ibland på sina föräldrar och ännu oftare tänkte hon på lilla Bubblan och längtade efter honom, men när hon sade det till hafsmannen och hafsfrun svarade de:

»Han kommer snart! Han kommer om sex år, och sex år äro blott som ett vågslag i hafvet.»

Och så tröstade sig Vifvan och lyssnade till hafvets brus.

Men hemma hos fiskaren hade de saknat Vifvan samma dag hon försvunnit.

De sökte henne först uppe vid den lilla skogssjön, där de alltid trodde sig kunna finna henne, när hon var länge borta, men där fanns hon icke, och att hon icke på länge hade varit där, förstodo de af Bubblans förskräckta ansikte. Han hade simmat ända intill stranden och låg med armbågarna på stenen och hufvudet i händerna och stirrade in emot skogen, hvarifrån han väntade, att Vifvan skulle komma tillbaka.

Då föll det fiskaren in att gå ner till hafvet. En aning sade honom, att nu hade hafsmannen häm-

nats; och i solnedgången fick han se, huru hafsmannen låg stödd mot en stor sten, icke långt från land, och såg upp mot fiskarstugan.

»God afton, hafsman!» sade fiskaren. »Det var just dig jag ville tala med.»

»Står till tjänst!» svarade hafsmannen och kammade sitt skägg med sina långa, bruna fingrar. »Hvad är det fråga om?»

»Jo, om ingenting mer eller mindre än om min egen dotter,» svarade fiskaren. »Du skulle väl inte ha sett Vifvan?

»Hon med gullhåret?» sade hafsmannen. »Jo, det kunde kanske hända, att jag har sett henne. Jag har till och med sett henne alldeles nyss! Hon satt på hafsbotten och drog pärlor på sjögräs.»

»Då ger du mig henne genast tillbaka!» ropade fiskaren. »Genast hör du — — eller — —».

»Eller hvad för slag?» frågade hafsmannen, satte sin tångkrans på sned och lade armarna i kors. Han såg morsk ut.

»Eller jag hänger din son i första gran i skogen,» skrek fiskaren. »Det är lätt gjordt!»

»Det är ännu lättare, att kväfva din dotter i en bölja,» sade hafsmannen.

»Nå, då skall du få din herr son igen,» ropade fiskaren. »Med stjärt och allt! Jag skall redan i afton hämta honom i brygghuskaret och stjälpa honom i hafvet.»

»Gör dig inte besvär!» sade hafsmannen lugnt. »Det var ju tal om sex år, tyckte jag, att du ny-

ligen sade. Jag tycker om, att man är precis med sina löften. Ditt första löfte bröt du och flyttade fram tiden. Nu skall du inte förhasta dig med, att vilja påskynda den. I sex år väntar jag på min son, och i sex år behåller jag din dotter. På midsommardagen om sex år sätter jag henne i land vid din dörr i samma ögonblick, som du kastar min son i hafvet. Det måste vara ordning i allt.»

»Å, du gamla hafskatt! Du stygga gamla hafstroll! Tvi dig!» skrek fiskaren och hotade honom med en båtshake. Men hafsmannen satt alldeles stilla och skrattade, så att man såg alla hans tänder.

»Snälla lilla rara hafsgubbe!» sade då fiskaren. »Lilla rara hafsfarbror och kommendörkapten! Skulle du inte kunna ge mig Vifvan just nu med detsamma. Skulle det inte vara roligt att redan i dag få din gosse tillbaka?»

»Det skulle nog vara roligt,» svarade hafsmannen, »men det är en sak, som är ännu roligare, och det är att hämnas! Det är vildt roligt!» och så skrattade han så hemskt, att fiskaren kände kalla kårar utefter ryggen.

»Om sex år!» ropade hafsmannen igen, »om sex år skall du ha din dotter frisk och stark tillbaka; — det vill säga så vida du passar noga på min son. Ty sker det honom det allra minsta ondt, ja då — — du vet! Det går så lätt i en bölja!»

I detsamma gled en lång, lång bölja med rass-

lande skum in emot stranden, och hafsmannen och solen sjönko ned i hafvet.

Medan Vifvan lefde sitt lif nere i hafvets djup, satt lilla Bubblan uppe i skogssjön och såg upp i träden, undrande hvarför hon aldrig, aldrig kom.

Först sade fiskarhustrun länge till honom, att hon hade rest bort, men då dagar och veckor gingo, måste hon fram med sanningen och berätta Bubblan, att Vifvan hade sjunkit i hafvet, och icke förr än om sex år skulle hon komma upp igen.

Då kröp Bubblan ned på botten af sjön och syntes icke till på sex dagar.

Men svälten dref honom upp, ty i den lilla sjön fanns just ingen fisk, och nu hade han blifvit van vid ordentlig människoföda; och så bar fiskarhustrun till honom mat liksom Vifvan hade gjort, och försökte göra lifvet så drägligt för honom som möjligt.

Hon hade af fiskaren fått höra hafsmannens hotelser, att det berodde på, huru de behandlade Bubblan, om Vifvan skulle komma helbrägda tillbaka till dem igen.

Både hon och fiskaren gingo upp till sjön, så ofta de hade en stund ledig, och hade alltid mat med till Bubblan. Då de visste, att de på flere dagar icke skulle få tid att komma upp i skogen, satte de ett helt tråg med strömming vid sjökanten, så att han icke skulle sakna något, medan de voro borta, så att svälte gjorde han ju inte, och han kunde ju lätt nog hålla sig ren, då han

hade hela sjön att tvätta sig i. Men det var också alltsammans.

Fiskaren och hans hustru sade honom visserligen ett par ord, när de kommo för att hälsa på honom, men de kunde hvarken leka med honom eller sjunga för honom, och, framför allt, de brydde sig egentligen icke det minsta om honom, utan tittade endast till honom, därför att de voro rädda för hafsmannen.

Det var något annat, då Bubblan hade sin egen, kära Vifva till lekkamrat. Hon älskade honom, som om han hade varit hennes egen bror, och delade sorg och glädje med honom, och så var hon så vacker att se på! Fiskargumman var icke alls vacker. Hon var så mager och torr som en gammal sill, och så luktade hon alltid strömming.

För hvarje år, som gick, blef Bubblan allvarligare. Han växte mer och mer — och fiskstjärten växte förstås också — och han blef lång och mager, fick långt, svart hår och sådana sorgsna mörkblå ögon. Han låg för det mesta nära stranden och spelade på sin flöjt alla de melodier, han hört Vifvan sjunga, och ännu flera, som han själf hittade på; eller också låg han och tittade upp i trädtopparna och såg björkarna vifta och granarna susa och asparna darra. Träden i skogen voro hans bästa vänner.

»Hvad hon skall längta efter er alla, ni vackra träd!» sade han till sig själf. »Stackars lilla Vifvan där nere i det stora, kalla hafvet, där det hvar-

ken växer lingon eller nyponblommor!» och så grät han, ty det tyngde så förskräckligt på hans samvete, att det var för hans skull Vifvan hade gått till hafvet; ty hafsmänniskorna ha också samvete liksom alla andra skapade varelser.

Så började han räkna dagarna och veckorna till dess Vifvan skulle komma hem, och då han ingen almanacka hade, hittade han på, att för hvar dag som gick, lägga en liten sten vid stranden, och när han hade lagt sex gånger tre hundrasextiofem stenar, ja, då kom den lyckliga dag de skulle ses igen. Han tänkte icke på, att han just samma dag skulle kastas i hafvet!

För Bubblan var hvarje dag af dessa sex år så tung som en sten, för Vifvan flöt hvarje dag så lätt som en bölja.

Och så randades midsommardagen sex år efter den dag hon blifvit dragen ned i hafvet, och då hon skulle sättas i land på jorden igen.

Fiskaren hade tidigt på morgonen begifvit sig upp till skogssjön med sin kärra, hvarpå han satt sitt största bykkar, fullt af vatten, och däri lyfte han och hans hustru Bubblan.

De hade flätat en krans af eklöf till hans mörka hår och hängt en annan krans kring hans axlar. Då de kommo till stranden, lyfte de honom ned i båten, och båten var klädd med björklöf och röda pioner; det var ju midsommardag, och det fattiga hafsfolket skulle väl ändå se litet af allt det gröna, hvarmed jorden klär sig till midsommar.

Där låg Bubblan i båten med hakan på relingen och stirrade ut mot hafvet, hvarifrån Vifvan skulle komma.

Det var den klaraste solskensdag.

Himlen och hafvet voro så blå och flöto så öfver i hvarandra, att man knappt kunde se hvilket, som var hvilket, och öfver hela vattenytan gingo små krusiga böljor, som om en stor befolkning skulle vara i rörelse för att vänta på något, som skulle komma. Och nu! — Där ute på djupet började det röra sig! Det susade, det brusade, och se! Upp från djupet steg hela festtåget.

I spetsen kommo tre hornblåsare.

Det var tre unga hafsgossar, som redo på sprattlande sjöhästar och blåste på stora snäckor, så att kinderna stodo som segel för vinden.

Så kommo hafsmannen och hafsfrun arm i arm. Hon var klädd i grön glimmertång med pärlor, och hade koraller kring halsen.

Han var i stor uniform d. v. s. i grön gördel med blå musslor, bärnstenshalsband och bärnstensörhängen och en väldig treudd i handen.

Bakom dem kom en stor skara hafsmänniskor, hafsjungfrur i hvita skumslöjor med kransar af näckrosor kring håret, och hafsmän i blå och gröna böljekappor med rosetter af blommande tång kring stjärtarna.

De dansade par om par framför triumfvagnen, som nu körde fram öfver vågorna.

Sex frustande delfiner drogo ett stort rosenrödt snäckskal, och därpå stod Vifvan.

Hon var klädd i en hafsblå böljeslöja med tusentals gnistrande stänk, och kring hennes skuldror fladdrade hennes långa, lockiga gullhår och sväfvade som solstrålar efter henne.

Bakom triumfvagnen kom därpå den öfriga uppvaktningen af dansande sjöjungfrur, som spelade på silfverharpor och blåste på långa flöjter af kristall, medan små hafsungar hela tiden slogo volt omkring dem som delfiner.

Men uppe i luften sväfvade en lång rad af hvita måsar som en sky efter tåget.

Bubblan låg i båten och såg ut emot hafvet och emot Vifvan.

Hon log emot honom, och lyste som själfva solen, där hon gled fram öfver vågorna.

»Kommer du! Kommer du ändtligen!» ropade han och bredde ut armarna emot henne.

Hon närmade sig stranden, och nu satte hon sin fot på den stora stenen nedanför fiskarstugan.

Bubblan reste sig till hälften i båten för att vända sig emot henne, men i samma ögonblick Vifvan steg i land, trampade fiskaren så hårdt i ena sidan af båten, att Bubblan gled ut öfver den andra sidan och ned i hafvet, där hafsfolket snabbt som en tanke drog honom till botten.

*

Ja, nu var Vifvan hemma igen, och hennes föräldrar kunde icke nog förvåna sig öfver, huru stor och vacker hon blifvit. Hennes ögon voro blå som hafvet på en sommardag, hennes gång var så gungande, hennes stämma så sjungande, och hennes gullhår sken omkring henne, så att hon lyste.

»Vi ha ju fått en riktig prinsessa hem,» sade fiskaren och förblef stående med mössan i handen.

»Är det här ni bo?» frågade Vifvan och såg sig omkring. »Det var förskräckligt smått och trångt, och så kväfs man ju af brist på luft! Jag kom inte alls ihåg, att stugan var så liten!»

»Och Bubblan? Hvar är Bubblan?» frågade hon vidare. Hon hade icke sett, då han försvann i hafvet.

»Han kommer snart tillbaka,» svarade modern. »Hans föräldrar ville bara tala litet med honom,» och så försökte de att vända hennes tankar på något annat.

Hon skulle se trädgården och ängen, och gå upp på berget till den lilla sjön, men öfverallt gick hon tyst.

»Hvad det är smått, alltsammans!» sade hon. »Jag kan ju inte andas.»

Det enda, som gladde henne att se, var den lilla sjön, där Bubblan hade bott, och där hon hade lekt med honom, men hon tyckte också att den hade krympt ihop och blifvit så sorgligt liten.

»Det allra minsta rum nere i hafvet, är mycket större, än denna vattenskvätt,» sade hon. »Den är inte stort större än hafsfruns nackspegel.»

Hvar dag frågade hon bara:

»Kommer inte Bubblan snart?» och så måste de ju slutligen säga henne, att hon gjorde bäst i att glömma honom, ty nu skulle visst hafsfolket näppeligen släppa honom mera.

Då blefvo Vifvans ögon mörka, och hon hvarken sjöng eller skrattade mera.

Hon satt endast och grubblade på, huru hon åter skulle kunna få se sin barndomsvän.

Till hafsstranden fick hon icke gå, ty fiskaren lefde i en ständig ångest, att hafsfolket åter skulle ta henne, och hon visste också nu, att på hafsbotten kan intet människobarn lefva, som icke hafsmannen själf har andats på. Hon ville helst ha Bubblan upp till sig på jorden.

Och Bubblan själf! Ja, han tänkte aldrig på annat. Han simmade omkring som en skugga nere på hafsbotten och hade aldrig ro, hvarken dag eller natt. Det plågade honom, att det ständigt blänkte till och strålade i hafvet, och den eviga musiken där nere gjorde honom så orolig och sjuk att han ofta borrade sig ända ned i botten för att slippa höra den.

Han tänkte på tystnaden uppe vid den lilla skogssjön, på björkdoften och de varma ångorna från granskogen. Han slöt ögonen för alla de blå böljorna, som susade så lockande omkring honom och tänkte på nyponbuskarna, som nu stodo fulla af rosor, och smultronbacken, där nu Vifvan gick

och plockade bär, och han grät så salta tårar, som endast en hafsgosse kan gråta.

In till stranden fick han aldrig simma, men ibland fick han tillåtelse, att stiga upp öfver vattenytan och se emot land. Och då kunde han ligga timtals i solskenet och stirra in mot skogen, där han kände den höga granen, som sköt upp öfver de andra.

»Där bakom ligger min egen, älskade sjö!» suckade han. »Och där går Vifvan ensam, ensam!»

Och Vifvan satt nästan alltid uppe vid sjön. Då hon icke fick gå ned till hafvet, ville hon icke se det. Hon längtade efter hafvet så att det brände i bröstet på henne, och hvarje andetag hon tog var henne en plåga.

»Om jag ändå hade Bubblan här!» suckade hon. »Så skulle vi tala om hafvet och om allt det underbara där nere, och — hvem vet — kanske kunde hon en dag få veta hemligheten, huru han skulle kunna föra mig lefvande ned på djupet.»

Hon lät smultronen stå utan att äta dem och lät blommorna vissna utan att plocka dem.

Hon brydde sig icke om någonting.

Ibland stod hon uppe på backen och såg ut öfver stranden, och då inbillade hon sig, att hon såg Bubblan ute på hafvet, men det kunde ju lika gärna vara en hafsmås, som simmade på vågorna.

Och Bubblan såg mot land och undrade, om det var Vifvans långa gullhår, som lyste uppe på sluttningen, eller om det blott var solstrålar på ängen.

Så gick hela sommaren, och hösten kom.

Det hade regnat mycket på sensommaren, och alla bäckar och åar voro fulla af vatten. Från den lilla skogssjön flöt också en bäck ned mot hafvet. Den hade lång väg att gå genom den djupa skogen och genom en bred, trädbevuxen dal ut till hafvet.

Under hela försommaren hade den varit torr, och man kunde gå i flodbädden som på en väg, men nu efter regnskurarna fylldes den allt mer och mer med vatten och sprang skummande från sjön in i skogen och vidare ned mot hafvet.

»Denna bäck finner väg till hafvet,» tänkte Vifvan. »Skulle det vara omöjligt, att finna väg från hafvet och dit upp?»

Om hon blott en gång kunde få tala med Bubblan! Men hur skulle det väl gå till? —

Då hände det en dag, att det blef en stark storm, och hafsfolket hade fullt upp att göra med att dansa omkring ett skepp, som var nära att förlisa långt ute på hafvet.

Fiskar'en var upptagen af att draga i land sina not och båtar, och då passade Vifvan på och sprang allt hvad hon kunde längs stranden till en liten bukt, där det alltid var mera lä än på andra ställen.

»Bubblan!» ropade hon emot stormen. »Bubblan! Kom upp! Det är Vifvan som ropar!»

Bubblan flöt nere i hafvet, ensam och sorgsen. Han ville aldrig vara med om att göra människor skada, som de andra hafsmänniskorna, och han lyss-

nade genom stormen och tyckte sig känna igen Vifvans stämma.

Han vågade sig upp, och då han visste, att alla hafsmänniskorna voro långt borta, simmade han, så fort han kunde, in emot stranden.

»Vifvan! Min Gullvifva, är det du?» ropade han till henne.

»Ja, ja, ja!» ropade hon tillbaka.

»Och aldrig kunna vi nå hvarandra mera,» svarade han med klagande stämma. »Min far har sagt, att lefvande kommer du aldrig mer till hafvets botten. Han hatar din far och mor och dig och alla människor!»

»Då måste du komma till mig,» sade Vifvan. Hon kunde nu tala saktare, ty Bubblan hade simmat helt nära henne.

»Ser du», sade hon och böjde sig så långt ut öfver vattnet, som hon kunde, »när bara denna storm är förbi, skall du simma upp i bäcken, som långt här ifrån kastar sig i hafvet. Jag vet, hur dess lopp går, och när du följer det, kommer du till sist till vår egen sjö bland bergen i skogen. Där skall ingen ta dig ifrån mig och ingen finna dig, och där skola vi lefva så lyckligt med hvarandra som då vi voro barn. Kommer du, Bubblan?»

»Om jag kommer!» svarade han. »Ja, så säkert, som jag lefver, kommer jag, ty jag kan inte lefva långt från dig!»

»Men vägen är svår!» sade Vifvan. »Du måste hela tiden simma emot strömmen.»

»Om jag bara når dig, simmar jag mot alla rasande böljor,» svarade han.

»När då stormen är öfver, ger du dig åstad, och tre dagar efteråt väntar jag dig uppe vid sjön!»

»Du skall inte behöfva vänta tills solen går ned den första dagen, förrän jag är hos dig,» svarade Bubblan, och därmed skildes de, ty han hörde på böljebruset, att hafsinvånarna voro på väg hem från skeppsbrottet.

Då stormen var förbi, brusade hafvet ännu i två dagar, men så lade det sig till ro, och allt blef stilla. Solen kom åter fram på himlen och lyste på allt det färgade löfvet i skogen.

Vattnet stod högt i sjöarna, och alla bäckar skummade och brusade hvita ned öfver höjderna.

Det var tidigt på morgonen, medan hafsfolket ännu hvilade, då Bubblan steg upp öfver vattenytan och simmade in mot land. Han följde kusten åt, tilldess han kom till mynningen af den ström, som Vifvan talat om.

Här var landet lågt, ån var bred och flöt tämligen stilla ut i hafvet. Det första stycket var icke svårt att simma, då dalen bredde sig jämn, och Bubblans största förskräckelse var, att någon från hafvet skulle se honom och sätta efter honom; därför höll han sig intill strandbrädden, där vassen dolde honom.

Men längre in i landet gjorde strömmen en sväng, och då började många träd att växa ut-

efter dess stränder, så att Bubblan kände sig i säkerhet för hafsfolket. Nu hade han endast människor att frukta.

Det var ännu tidigt på morgonen, och han simmade så fort han kunde, tilldess han nådde skogen. Ekarna hade redan börjat att bli gulbruna, askarna voro hvitgröna, och rönnar och aspar hade blad så röda som blod. Men lönnträdens löf hade alla färger, och det såg brokigt och gladt ut i solskenet.

Här började strömmen att bli smalare, och inne i skogen var den endast en hvit skummande bäck. Bubblan stannade ett ögonblick.

Han var het efter sin häftiga färd, och nu inandades han med glädje doften af de vissnande löfträden och vällukten från granskogen.

»Ack, ni vackra, välsignade träd!» sade han och sträckte armarna emot dem. »Hvad det är skönt, att vara i skogen igen! Den varma, tysta skogen, långt borta från det kalla, hemska hafvet!» och så började han att simma upp emot skogen.

Men han fick det icke lätt, ty bäcken ville ned mot hafvet, och Bubblan ville upp mot höjderna, och hårda, vilda böljor slogo mot hans bröst och ville rifva honom med sig. Då höll han sig åter till sidorna af bäcken, där strömmen icke var så strid som i midten, och där klängde han sig fast vid buskar och träd, som växte vid bäckens kanter och hvilade ofta på en sten för att samla krafter.

Skogen blef tätare och tätare, och solen lyste

öfver alla de brokiga träden. Man hörde intet annat ljud än bäcken, som susade framåt med ett klingande metalljud.

Det blef svårare och svårare, att arbeta sig upp emot strömmen, och Bubblan måste hvarje ögonblick hvila.

Men så tänkte han: »Gullvifvan väntar mig däruppe i tystnaden på bergen, och där skola vi alltid stanna och alltid vara lyckliga,» och så simmade han vidare med nya krafter.

Då klang det ett horn genom skogen.

Det var jägare, som voro ute för att jaga älg.

Det rasslade genom löfvet, hundarna kommo rusande med tungan ute ur halsen, och bakom dem följde jägarskaran med bågar och lansar.

Bubblan höll sig alldeles stilla bland albuskarna. Men då stormade bäcken så hårdt emot honom, att han måste vidare. Han gjorde ett par slag för att nå en sten under bergväggen. Då hörde han jägarnas rop:

»Älgen! Älgen! Den har kastat sig i bäcken! Där, under albuskarna!»

Bubblan kastade sig ned och kröp in bland buskarna så fort han kunde, men han hörde, huru jägarna stormade in i snåret ofvanför honom.

Nu hven en pil genom luften, ännu en följde den; den träffade Bubblan midt i nacken och gick genom halsen på honom.

Han gled och föll, och i detsamma tog bäcken honom och hvirflade honom bort emot djupet.

Den snurrade och vände honom och kastade hans döda kropp från den ena klippafsatsen till den andra. Så flöt den ned i dalen, och Bubblan bars som ett visset blad mot kusten och ut i det stora, öppna hafvet.

Där togo böljorna emot honom och gungade honom vidare, och så fann hafsfolket honom och begrafde honom på hafsbotten.

Men Vifvan satt och väntade.

Hon väntade i tre dagar, hon väntade i sex, men då Bubblan aldrig kom, tänkte hon, att hon skulle följa bäckens lopp och se efter honom; och så sprang hon in i skogen och gick hela tiden längs bäcken.

Den skummade i väg så hvit och glad, som om den aldrig skulle ha sett något sorgligt i hela sitt lif.

På ett ställe tyckte Vifvan, att det var blod i vattnet, men det var blott asparnas röda blad, som hade droppat ned.

Och så sprang hon nedför berget, genom dalen och ut mot hafvet! Nej, Bubblan fanns där icke!

»Bubblan, min Bubbla! Hvarför kommer du inte?» frågade hon och lade sig på en stor sten och såg ned i det klara hafsvattnet. Men ingen svarade.

»Bubblan, är du där?» frågade hon åter och lade ansiktet ända ned öfver vattnet.

»Ja!» hörde hon tydligt en stämma svara där nere.

»Törs jag komma till dig?» frågade hon igen. Hon tyckte så säkert, att det var Bubblans röst hon hörde. »Kom!» hviskade det där nerifrån. »Kom fort!»

Då gick Vifvan ut på den yttersta stenen, och där under var hafvet så djupt, att hon icke kunde se botten.

»När du inte kan komma till mig, så kommer jag till dig!» sade hon. »Nu kommer jag!»

Och så sprang hon ut.

Men denna gång andades icke hafsmannen på hennes ansikte. Han lät henne sjunka som en hvit sten till botten.

»Ja, hvad skulle ni med oss att göra?» mumlade han och stötte henne ner under sanden. »Hvad skulle ni med oss att göra!» — —

Men däruppe låg det stora hafvet och glänste och log i solskenet, som om det aldrig hade funnits en Vifva och en stackars liten Bubbla.

INNEHÅLL.

#-4

M6

De Bästa Böckerna

Genom vårt land går för närvarande en mäktig nationell väckelse, som bland annat tagit sig uttryck i ett storartadt folkbildningsarbete. Genom föreläsningar och småskrifter har man sökt väcka den stora massan till längtan efter vetande och kultur, men skall denna längtan bli något annat än en hastigt förbrunnen låga, behöfver den en oafbruten näring; och denna näring är litteraturen, böckerna. Det är knappast möjligt att böckernas betydelse kan skattas för högt.

De skola vara våra vänner, till hvilka vi gå när dagens plikter äro fullgjorda för att vederkvickas af deras tankars skönhet och deras känslors värme.

Men för många har svårigheten varit att träffa dessa vänner. Böckerna ha varit för dyra. Det är för att försöka hjälpa härvidlag, för att i någon mån ge den inom hela nationen vaknande längtan efter högre kultur ny näring och större utvecklingsmöjligheter, som undertecknad beslutat att i ett billighetsbibliotek à 1 kr. volymen ge ut

De Bästa Böckerna.

De Bästa Böckerna komma förnämligast att hämtas ur de rika litteraturskatter af klassisk och modern svensk skönlitteratur, utländsk litteratur, populärvetenskap och reseskildringar som tillhöra mitt förlag och de komma att utstyras på ett särdeles vackert och värdigt sätt.

Det är också därför mitt hopp att _De Bästa Böckerna_ skola tränga in i tusentals svenska hem, höga som låga, att de skola läsas af alla åldrar, icke minst af det uppväxande släktet, och att de, där litteraturen förut varit en dyrbar lyx, skola bli en ny källa till kunskap, skönhet och glädje.

ALBERT BONNIER.

